

525-ci qəzet

M. V. Axundov adına
Azərbaycan Dövlət
RƏSİDƏNÇİSİ

4 yanvar 2003-cü il, şənbə, №2 (1360). Qiyməti 1000 manat www.525ci.com

Heydər Əliyev İsvəçrə prezidentini təbrik etdi

Azərbaycanın dövlət başçısı Heydər Əliyev İsvəçrə Konfederasiyasının prezidenti Paskal Kuspen məktub göndərib. Məktubda H. Əliyev isvəçrəli həmkarını bu ölkənin prezidenti seçiləsi münasibəti ilə tebrlik edib. H. Əliyev Azərbaycan İsvəçrə arasındaki dostluq və əməkdaşlıq münasibətlərinin yüksək qiymətləndirir. O, emin olduğunu bildirib ki, ölkələrimiz arasında əlaqlərlər daha da inkişaf edəcək.

Məhərrəmlik ayı martın 5-i başlanır

Bu ilki Həcc ziyarəti fevral ayının 11-nə təsdiq edəcək. Zəvvarları Həcc ziyarətinə aparmaq missiyasını Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi və "Karvan" şirkəti həyata keçirəcək. Bu ilki kvota 1000 nəfərdür. İdarədən "Olaylar" a verilən məlumatə görə, ziyarəti təyyara ilə getmək niyatiində olanlar fevralın 4-də, avtobusla gedənlər isə yanvarın 27-28-də yola salınacaqlar. Bu il təyyarə ilə gedənlər 1750 dollar, avtobusa üstünlük verənlər isə texminan 850-950 dollar ödəyəcəklər. İdarədən onu da bildirib ki, Məhərrəmlik ayı müsəlman təqviminə martın 5-də daxil olur.

Martın 1-də Azərbaycan jurnalistlərinin qurultayı olacaq

Bu il martın 1-də Azərbaycan jurnalistlərinin birinci qurultayı keçiriləcək. Bu barədə "Yeni Nəşr" Jurnalçılarının sədri Arif Əliyev "Turan"ın müxbirli səhbətində bildirib. Onun sözlərinə görə, artıq RUH Azərbaycan Jurnalçılarının Hüquqları Müdafia Komitəsinin başçısı Əflatun Amaşovun sədrliyili təşkilat komitəsi yaradılıb. A. Əliyev bildirib ki, qurultaya Mətbuat Şurası da formalaşdırılacaq.

Bugünkü sayımızda

Lənkəranda bəbir cəsədi tapılıb

Səh. 2

ABŞ Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına 500 min dollar ayırdı

Səh. 3

ABŞ Türkmenbaşını qanuna əməl etməyə çağırır

Səh. 3

Fazıl Məmmədov nəzir qutularına vergi nəzarətini düzgün sayır

Səh. 9

Ayaz Mütəllibovun dediklərini Sabir Hacıyev təkzib edir?

Səh. 9

Qeyri-bank kredit təşkilatları bazarda hökmranlıq edir

Səh. 14

Dövlət Filarmoniyası yanvari "konsertlər ayı"na çevirəcək

Səh. 18

Muğam ifaçılığımızın gələcəyi təhlükə ilə üzləşib

Səh. 19

Corc Buş ideoloji müharibəni gücləndirir

Səh. 29

Rəcəb Teyyub Ərdoğan: "Bizim üçün türk dünyasının qapısı Azərbaycandır"

TEYYUB ƏRDOĞAN 1994-cü İLDƏ İSTANBULUN BƏLƏDİYYƏ BAŞQANI KİMİ KEÇİRDİYİ BİRİNCİ MƏRASİMİ "QARABAĞ ŞİKƏSTƏSİ" İLƏ AÇMIŞDI

Artıq xəbər verildiyi kimi, yanvarın 7-də Türkiyənin hakim Ədalət və İnkışaf Partiyasının lideri Rəcəb Teyyub Ərdoğan Bakıya iki günlük səfərə gələcək. Xarici işlər naziri Vilayət Quliyevin verdiyi məlumatə görə, Ərdoğan türk cümhuriyyətlərinə səfərlər turnesini məhz Azərbaycandan başlamaq qərarına gəlib. Ümumiyyətlə, qardaş ölkənin hakim partiya liderinin Azərbaycana xüsusi rəqəbat bəsləməsi haqda ölkə mətbuatında son vaxtlar bir sırə məqalələr dərc olunub, onu tanıyanların fikirləri ictimaiyyətə çatdırılıb. Bu günlərdə qəzetişimiz dostu, türkiyəli jurnalist İlhan Metenin "525" in elektron poçtuna göndərdiyi məqalədə də bu mövzuya toxunulur, Rəcəb Teyyub Ərdoğanın İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyəsinin başqanı olduğu illərdə Azərbaycana böyük diqqət göstərməsindən, həmin dönməldə, 1996-cı ilin martında bu şəhərdə keçirilən Azərbaycan Mədəniyyət Günlərinən bəhs olunur. Teyyub Ərdoğanın Azərbaycana gözlənilən səfəri ərəfəsində ictimaiyyətin marağına səbəb olacaqını nəzərə alıb həmin məqaləni oxuculara təqdim edirik.

1996-cı ilin martında İstanbulda keçirilmiş Azərbaycan Mədəniyyət Günlərini əks etdirən fotolar və Rəcəb Teyyub Ərdoğanın İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyəsinin başqanı olarkən Azərbaycana xüsusi münasibətini ortaya qoyan ilginc məlumatlar "525" də

...1994-cü ilin oktyabrında İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyəsinin başqanı kimi iş başına keçən Teyyub Ərdoğan erməni və rus lobbisinin etirazlarına heç bir məhəl qoymadan fealiyyətə başlayarkən açılış mərasiminin dirişi Yalçın Adigözəlovun rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin ifasında "Qarabağ şikəstəsi" oratoryası ilə başlanmasına qərar verdi.

...Türkiyədə xeyli güce malik olan erməni lobbisinin başçılığı ilə türkə sevməyən lobbilər məhz Teyyub Ərdoğanın barədə türksevərliyinə görə media-də guya onun fundamentalist, sənətə qarşı çıxan bir şəxs olduğu barədə əksətbəliğlət aparmağa başlıdalar. Bu əksətbəliğlət bəzən inđinin özündə də davam etdirilir.

Səh. 7

İlham Əliyev 2002-ci ilin ən nüfuzlu siyasetçisidir

KEÇİRİLƏN SORĞUNUN NƏTİCƏLƏRİNƏ GÖRƏ, ARDNŞ-in BİRİNCİ VİTSE-PREZİDENTİ OPPONENTLƏRİNİ BÖYÜK XAL FƏRQİ İLƏ GERİDƏ QOYUB [Səh. 3](#)

Müxalifət güneyli soydaşlarımızın həbsi ilə bağlı bəyanat qəbul edib

MÜXALİFƏT PARTİYALARI HƏBS OLUNAN SOYDAŞLARIMIZIN AZAD OLUNMASINI TƏLİB EDİR

[Səh. 6](#)

Qafqazda ən qənaətbəxş vəziyyət Azərbaycanda olacaq

MƏŞHUR ASTROLOQ PAVEL QLOBA BELƏ PROQNOZ VERİR

[Səh. 11](#)

Adil Qeybullaya yardım ediləcək

ƏDLİYYƏ NAZIRLIYININ ŞÖBƏ RƏISİNİN SÖZLƏRİNƏ GÖRƏ, MÜALİCƏSİ BİTƏNƏ QƏDƏR PROFESSOR XƏSTƏXANADA QALACAQ [Səh. 2](#)

Nardaranda növbəti mitinq keçirildi

AKSİYA İŞTİRAKÇILARI BEYNƏLXALQ TƏŞKİLATLARI NARDARANLILARIN MƏHKƏMƏ PROSESİNDƏ İŞTİRAK ETMƏYƏ CAĞIRILAR [Səh. 4](#)

Telekanalların bayram proqramları

ONLAR DAHA ÇOX AKTYORLARIN QİŞQIRTISI, REJİSSORLARIN QEYRİ-PEŞKARLIĞI VƏ SSENARİSTLƏRİN TƏKRARÇILIĞI İLƏ YADDA QALDI [Səh. 21](#)

Ali Məhkəmə "Təzadlar"ın şikayətini təmin etmədi

QƏZET 30 MİLYON MANAT MƏBLƏĞİNDE CƏRİMƏ ÖDƏMƏLİ OLACAQ

Dünen hakim Bağır Əsədovun sedriliyile Ali Məhkəmenin Mülki İşler üzrə kollegiyası "Təzadlar" qəzətinin Yasamal rayon və Apel-yasiya məhkəmələrinin qərarından kassasiya şikayətini təmin etməyib. Beləliklə, Ali Məhkəmə Şamaxı İcra Hakimiyyətinin Medrose qəsəbəsi üzrə nümayəndəsi Mərufcan Muradovun qəzeti 30 milyon manat məbləğində cərimə olunması barədə iddiasını qüvvədə saxlayıb.

Türkiyəlilər Azərbaycanda təhsil almağa üstünlük verirlər

Türkiyənin Təhsil Nazirliyindən "NTV" kanalına verilən məlumatə görə, 2002-ci ildə əcnəbi ölkələrdə təhsil alan türk tələbərinin sayı 50 minə ötfək. Türk tələbələrinin böyük əksoriyyəti Almaniya və ABŞ-də təhsil alır. Siyahıda üçüncü pilləni isə Azərbaycan tutur. Hazırda qardaş ölkənin 1768 nəfər olğan ve 166 qız tələbəsi Azərbaycanın təhsil ocaqlarında oxuyurlar. Maraqlıdır ki, türkiyəli tələbələr arasında Ermenistanda da təhsil alanlar var. Lakin onların sayı çox cüzdır - cəmi 2 nəfər.

Naxçıvan muzeyində yanğın baş verib

Srağagün Cəlil Məmmədquluzadə adına Naxçıvan Dövlət Ədəbiyyat muzeyində yanğın baş verib. Muzeydən "Tur'an"ın bölgə məxbirinə bildiriblər ki, yanğın İran istehsalı olan primusun partlaması nəticəsində baş verib. Muxtar Respublika Daxili İşlər Nazirliyi Yanğından Müdafiə səbəsinin məlumatına görə, yanğın 40 dəqiqə ərzində söndürüldü. Hazırda əməkdaşlığı ziyənin miqdardan müəyyənləşdirilir.

Adil Qeybullaya yardım ediləcək

ƏDLİYYƏ NAZIRLIYININ ŞÖBƏ RƏİSİNİN SÖZLƏRİNƏ GÖRƏ, MÜALİCƏSİ BİTƏNƏ QƏDƏR PROFESSOR XƏSTƏXANADA QALACAQ

Professor Adil Qeybullə söhətinin ağırlaşması səbəbindən cəza çəkdiyi məntəqə tipli müəssisədən Xaçmaz rayon xəstəxanasına köçürüllər. Məhbusun vəkili Vidiati Mahmudovun sözlerinə görə, A.Qeybullanın söhətində problemlər həbsə alındıqdan sonra yaranıb. Vekil onun Bakıya köçürülməsi və ixtisaslı tibbi yardımın göstəriləməsi xahişli Ədliyyə Nazirliyinə müraciət edəcəyini bildirib.

Ədliyyə Nazirliyi Məhkəmə Qərarları İcrası Baş İdarəsinin şöbə rəisi Niyazi Məmmədov "Olaylar" a deyib ki, əgər bu haqda idarəyə müraciət edilsə, kömək olunacaq. Onun sözlerinə görə, A.Qeybullanın söhətində problemlər yeni yaranıb və cəzaçıkma müəssisəsinin rəhbərliyi tərəfindən Xaçmaz rayon xəstəxanasına köçürüllər. İdarə rəisi A.Qeybullanın müalicəsi tamamlanadək xəstəxanada qalacağı bildirib.

problemər yeni yaranıb və cəzaçıkma müəssisəsinin rəhbərliyi tərəfindən Xaçmaz rayon xəstəxanasına köçürüllər. İdarə rəisi A.Qeybullanın müalicəsi tamamlanadək xəstəxanada qalacağı bildirib.

«AzEuroTel» BM

Azərbaycan xalqını
Yeni İl münasibətilə təbrik edir!
Sizə Əminəmanlıq, Xoşbəxtlik və
Yeni nailiyyətlər arzu edir!

AzEuroTel
TELECOMMUNICATION

HÖRMƏTLİ 92 / 97 ATS-NİN ABUNƏÇİLƏRİ!

«AzEuroTel» BM

20 dekabr tarixindən
15 yanvar tarixinə qədər
yalnız Beynəlxalq telefon danışıqlarına

50% güzəşt
təqdim edir.

"Qayı" cəmiyyətinin apelyasiya şikayətinə baxılacaq

Azərbaycan İqtisad Məhkəməsi Dövlət Neft Fondu "Qayı" cəmiyyətinə iddiası ilə bağlı 1 saylı İqtisad Məhkəməsinin çıxardığı qətnamə üzrə cəmiyyətin apelyasiya şikayətinə mümkin hesab edərək onun icraata qəbul edilməsi barədə qərar çıxarıb. İşə baxılmış yanvarın 8-i saat 10:30-a təyin edilib. Xatırladıq ki, 1 sayılı yerli İqtisad Məhkəməsi "Qayı" cəmiyyətinin yerləşdiyi otaqlardan çıxarılması barədə qətnamə qəbul etmişdi. İddianı Dövlət Neft Fondu (DNF) qaldırmışdı. Cəmiyyət 1988-ci ildən "Nizami" kinoteatrının 4-cü və 5-ci mərtəbələrində yerləşir. Həmin sahənin cəmiyyətə verilmesi barədə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 22 dekabr 366 r saylı sərəncamı var. Ötən il mayın

27-də isə baş nazir Artur Rəsizadənin sərəncamına əsasən cəmiyyətin otaqları DNF-nin balansına keçirilib, sərəncamla razılışmayan cəmiyyət məhkəmə çəkişməsini üstünlük vermişdi.

DNF-nin iddiası üzrə keçirilən məhkəmə prosesində iddiaçının tələbi tomin edilərək cəmiyyətin yerləşdiyi otaqları boşaltması haqda qətnamə qəbul olunub. Bu qətnamə ilə razılışmayan "Qayı" cəmiyyəti 1 sayılı yerli İqtisad Məhkəməsində apel-yasiya şikayəti vermişdi.

Qeyd edək ki, cəmiyyətin məsul katibi R.Süleymanov ABŞ səfirliyində siyasi şübhənin əməkdaşları Robert Byörköz və Meri Qlanzla görüşərək onlara məsələ barədə etrafı məlumat verib.

Neftçalada daşqın təhlükəsi sovuşmayıb

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeoroloji Xidmet Mərkəzindən verilən məlumatə görə, Kür çayının səviyyəsinin artması nəticəsində Neftçala rayonunda daşqın təhlükəsi davam edir ("Olalar"). Kür çayı üzərində yaşayış məntəqələrinin təhlükəsizliyinin temin edilməsi üçün bəndlər salınır. Yanvarın 3-dən etibarən Mingəçevir su anbarından çaya buraxılan suyun həcmi 200 kubmetr azaldılb. Bu, özünü Neftçalada təqribən 5 gün sonra göstərəcək. Hələlik isə rayonun bəzi sahələrinin çayın səviyyəsi enənədək daşqına məruz qalma ehtimalı var.

Lənkəranda bəbir cəsədi tapılıb

EKOLOGİYA VƏ TƏBİİ EHTİYATLAR NAZIRLIYI BUNU CİDDİ EKOLOJİ HADISƏ KİMİ QİYMƏTLƏNDİRİR

2002-ci ilin dekabrında Lənkəran rayonunun Seyidor meşəbəliyində ilk baxışdan bəbirə oxşayan vəhşi heyvan cəsədinin qalıqları (onurğa sütunu, arxa ətrafları və döş qəfəsi) aşkar edilib. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları məlumat daxil olan kimi dərhal araştırma apararaq qanunvericiliyə müvafiq sənədlər tövbi ediblər.

Milli Elmlər Akademiyasının Zoologiya İnstitutunun verdiyi ilkin rəyə görə cəsədin qalıqları bəbirə məxsusdur. Bununla yanaşı cəsədin əzələ toxumasından götürülmüş nümunə heyvanın genetik məşəyini müəyyənləşdirmək üçün Milli Elmlər Akademiyasının Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun nəzarət orqanları 2002-ci ilde meşələrin qanunsuz kəsil-məsələ əlaqədar 1 milyard manat məbləğində cərimə təyin ediblər. "Em-Pi-Ey"ə verilən məlumatə görə, hüquq-mühafizə orqanlarına 26 iş təqdim edilib. Son bir həftə ərzində 4 meşə təsərrüfatının rəhbəri tutuduğu vəzifədən azad edilib. 2003-cü ilde ölkənin meşə örtüyü

hələlik isə rayonun bəzi sahələrinin çayın səviyyəsi enənədək daşqına məruz qalma ehtimalı var.

Bu məsələ ilə bağlı dünən nazirlikdə kollegiya iclası keçirilib və müzakirələr nəticəsində müvafiq qurumaların nümayəndələrinin iştirakı ilə komissiya yaradılıb. Komissiya qısa müddətə hərtərəfli araşdırma aparılması və toplanmış sənədlərin hüquq-mühafizə orqanlarına verilməsi tapşırılıb.

MƏHƏBBƏT

Meşələri kəsənlərə 1 milyard manat cərimə təyin edilib

SON BİR HƏFTƏ ƏRZİNDƏ 4 MEŞƏ TƏSƏRRÜFATI RƏHBƏRİ VƏZİFƏSİNĐƏN KƏNARLAŞDIRILIB

Ekologiya və Təbii Ehtiyatlar Nazirliyinin nəzarət orqanları 2002-ci ilde meşələrin qanunsuz kəsil-məsələ əlaqədar 1 milyard manat məbləğində cərimə təyin ediblər. "Em-Pi-Ey"ə verilən məlumatə görə, hüquq-mühafizə orqanlarına 26 iş təqdim edilib. Son bir həftə ərzində 4 meşə təsərrüfatının rəhbəri tutuduğu vəzifədən azad edilib. 2003-cü ilde ölkənin meşə örtüyü

nün bərpası programı çərçivəsində nazirlik 25 milyon ağac əkməyi planlaşdırır.

Məlumatə görə, ötən il 8 min hektar sahədə meşə-bərpa işləri aparılıb, 3 min hektar sahədə yeni meşələr salınıb, 5 min hektar sahədə təbii bərpa prosesinin gücləndiriləsi üzrə işlər həyata keçirilib. 2002-ci ilde 11,9 milyon ağac əkləb, 76 yeni tınglik yaradılıb.

İlham Əliyev 2002-ci ilin ən nüfuzlu siyasətçisidir

KEÇİRİLƏN SORĞUNUN NƏTİCƏLƏRİNƏ GÖRƏ, ARDNŞ-in BİRİNCİ VİTSE-PREZİDENTİ OPPONENTLƏRİNİ BÖYÜK XAL FƏRQİ İLƏ GERİDƏ QOYUB

Azərbaycan Demokratik İslahatçıların İnkışaf Mərkəzi (ADİİM) dekabr ayında onanovi sorğusunu davam etdirib. Sorğu Bakının Yasamal, Nizami, Nərimanov, Binaqadi, Sabunçu, Qaradağ, Xotai, Suraxanı, Səbəylə rayonlarında və bir sırı mətbuat orqanları arasında keçirilib. Sorğuda 1830 respondent iştirak edib. Nöticələr belədir:

1. Bu siyasetçilərdən hansını dəstoklayırsınız?

	Noyabr	Dekabr	İlin birinci yarısı	İlin ikinci yarısı	2002-ci ili ümumi nöticələri
1. İlham Əliyev	19,7	21	22,1	20,5	21,3
2. Elbar Mammodov	12	11,7	10,6	12,5	11,5
3. Isa Qombor	9,1	11,0	9,9	9,7	9,8
4. Rəsul Quliyev	9,1	9,5	0,1	10,3	10,2
5. Lala Şövkət	7,5	9,3	5,8	8,5	7,1
6. Sabir Rüstəmxanlı	6,4	7,1	5,5	7,7	6,6
7. İlyas İsmayılov	6,3	5,4	3,4	5,5	4,4
8. Yunus Oğuz	5,8	5,2	2,4	4,0	3,2
9. Qidrot Həsənquliyev	5,6	4,8	-	4,0	4,0
10. Əli Karimli	5,6	4,2	12,9	6,4	9,6
11. Ayaz Müttəlibov	2,7	2,3	3,9	3,2	3,5

Nöticələr faizlə göstərilib. Respondentlərin 8,5 fizi bu suala cavab vermeyib.

2. Müxəlifətin 2003-cü il seçkilərində vahid nəməzədli iştirak etməsini zoruri sayırsınız mı?

Noyabr	Dekabr
Ho 18,1	17,2%
Yox 73,8	62,8%

20 faiz respondent suala cavab vermeyib.

ADİİM ilin yekunlarını müəyyən edəcək müxtəlif sahələri əhatə edən sorğular keçirib:

İlin siyasetçisi - İlham Əliyev
İlin qadın siyasetçisi - Gültəkin Hacıyeva

İlin məməmu - Hacıbala Abutalibov
İlin müxəlifçi - Fuad Musayev
İlin kanalı - "Space"
İlin qəzeti - "Yeni Müsavat"
İlin informasiya agentliyi - "Olalar"
İlin hadisəsi - Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin inşasının başlanmasına

İlin müxəlif partiyası - Müsavat
İlin idmançı - Nizami Paşayev
İlin moşqçısı - Faiq Qarayev
İlin komandası - "Azərcəy" - voleybol
İlin ümidi komandası - Şahmat üzrə yığma komandanız
İlin uğursuz komandası - Futbol üzrə yığma komandanız
İlin aktyoru - Coşqun və Rəfael
İlin aktrisası - Afaq Bəşirqızı
İlin konserti - Şövkət Ələkbərovun xatire konserti

Polislər üçün yeni ködəkçələr alınacaq

Daxili İşlər Nazirliyi Baş Mühabizə İdarəesi cari il ərzində polis əməkdaşlarını geyimlə təmin etmək üçün açıq tender elan edib. İdarənin tender komissiyasından "Olalar" a verilən məlumatə görə, iki lot üzrə keçiriləcək müsabiqədə iştirak haqqı 900 min manatdır. İddiəçilər tender təklifi ilə yanaşı özləri haqqında sonadər də təqdim etməlidir. Tender təklifləri fevralın 17-dək qəbul edilir, fevralın 18-də isə müsabiqəyə yekun vurulacaq.

Tenderin birinci lotunda nazirliyin kiçik rəis və sıravi heyəti üçün günəlilik kostyumun alınması nəzərdə tutulur. Müsabiqənin ikinci lotunda isə isti qış gödəkçəsi alınacaq. Tender təklifləri möhürlənərək ikiqat zərfə qoyulmalıdır.

Yeni məktəblər tikiləcək

Təhsil Nazirliyi orta məktəblərin maddi-texniki bazasının inkişafı məqsədilə program hazırlayaraq hökumətə təqdim edib. Nazirlikdən "Olalar" a verilən məlumatə görə, 5 il üçün nəzərdə tutulan proqrama əsasən, respublikanın bütün rayonlarında məktəb binalarının təmiri, yeni məktəblərin tikintisi

si, həmcinin bu təhsil ocaqlarının avadanlıqlarla təmin olunması və s. həyata keçirilməlidir.

Qeyd edək ki, nəzərdə tutulan ilk işlərə toxumın 35 milyard manatdan çox vəsait lazımdır. Nazirlər Kabinetin həsilək proqrama rəsmi münasibət bildirməyib.

İdarə rəisi həbs edilib

O, DÖVLƏT ƏMLAKINI MƏNİMSƏMƏKDƏ GÜNAHLANDIRILIR

Nefçilərin Hüquqlarını Müdafiə Komitəsindən "Olalar" a verilən məlumatə görə, Maddi-Texniki Təchizat İdarəsi tikinti və əsaslı tikinti sahəsində korrupsiya ilə məşğul olur. Komitədən bildirilər ki, bu, Vergilər Nazirliyinin Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyinin Maddi-Texniki Təchizat İdarəsində apardığı araşdırılmaların səbəbi yetirilib. Yox-

lamənin yekununa əsasən, idarənin rəisi Nizami Qasarov və onun müavini İsmixan Yusifov həbs olunub.

Qeyd edək ki, maddi-texniki, əsaslı tikinti məsələlərinə nəzarət Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti Söhrab Salmanov tərəfindən həyata keçirilir. Dövlət Neft Şirkətindən "Olalar" a faktla bağlı dəqiqli məlumat verilməyib.

ABŞ Türkmenbaşını qanuna əməl etməyə çağırır

DÖVLƏT DEPARTAMENTİ BİLDİRİR Kİ,
TÜRKMƏNİSTAN RƏHBƏRLİYİ NİYAZOVA QARŞI
SUİ-QƏSDDƏ GÜNAHI OLMAVANLARI HƏBS EDİB

ABŞ hökuməti noyabrın 25-də Türkmenistan prezidenti Saparmurat Niyazova qarşı töredilmiş sui-qəsd cəhdindən sonra ölkə höbərliliyinin hərəkətlərindən ciddi narahatdır. Bu barədə ABŞ Dövlət Departamenti-nin mətbuat xidmətin boyanatında deyilir. Sənəddə qeyd olunur ki, Amerika Administrasiyası Türkmenistanın rəhbərliliyinin sui-qəsdin teşkilatçıları və icraçıları axtarmaqdə haqlı olduğunu etiraf etməklə yanaşı "beynəlxalq praktika və Türkmenistanın da üzvü olduğu ATƏT standartlarını pozan hörəkətlərle barişa bilməz". Dövlət Departamenti hesab edir ki, Türkmenistan höbərliliyinin şübhəli bilinənlər üzərində möhkəm prosesi "qanunçuluğa lazımı qaydada əməl olunmamaqla" keçirilib. Bundan başqa Vaşinqton "şüb-

heli bilinənlərə qarşı işgənce və zo-rakılıq" faktlarının olması barədə məlumatlara malikdir.

"Türkmenistan höbərliliyi müxəlif nümayəndələrinin, votəndəş cəmiyyəti fəallarının qohumlarını həbs edib. Halbuki onların sui-qəsdə heç bir bağlılığı yoxdur".

Sənəddə ABŞ hökuməti Türkmenistan hökumətini "həbs olunanlara qarşı qanunçuluğu təmin etməyə", şübhəli bilinənlərlə davranma zamanı pozuntuların araşdırılması məqsədilə ATƏT missiyasının ölkəyə gəlməsinə icazə verməyə çağırır. Sənəddə həmçinin tələb olunur ki, Türkmenistan höbərliliyinin sui-qəsddən sonra həbs olunmuş ABŞ votəndəsi Leonid Komarovskinin konsulluq əməkdaşları ilə görüşməsi imkan yaradılsın.

İctimai televiziya Az.TV-nin əsasında qurula bilər

İctimai televiziyanın yaradılması ilə bağlı fəaliyyət gücləndirilib. Qeyri-resmi mənbələrdən məlum olub ki, ictimai televiziyanın Dövlət Tələrədi Verilişləri Şirkətinin maddi-texniki bazası və yaradıcı heyəti əsasında yaradılması planlaşdırılır. Millət vəkili Rizvan Cəbiyev "Olalar" a bildirib ki, "İctimai televiziya haqqında" qanun layihəsinin 3-cü oxunuşda qəbul marta nəzərdə tutulub.

Bununla bağlı bu günlərdə işçi qrupu növbəti iclasını keçirəcək. Qanun-da Avropa Şurasının təklifləri nəzərə alınır. Ona görə də AŞ qanun layihəsinə müsbət rəy verib. R.Cəbiyevin dediyinə görə, qanun layihəsi Avropa standartlarına uyğun hazırlanıb.

ABŞ Azərbaycanın hüquq-mühafizə orqanlarına 500 min dollar ayırdı

Dünən Bakıda ABŞ və Azərbaycan hökumətləri arasında hüquq-mühafizə sahəsinin inkişafı layihələrinin təşkili və bu sahədə birgə layihələr üzrə əməkdaşlıq imkanının artırılması üçün 500 min dollar həcmində yardım olunmasını nəzərdə tutan saziş imzalanıb. Sazişi Azərbaycan hökuməti adından xarici işlər

naziri Vilayet Quliyev və ABŞ hökuməti adından səfirliliyin əməkdaşı Nensi Mayklouni imzalayıb. ABŞ səfirliliyinin press-relizində qeyd olunur ki, bu vəsait DİN-də cinayətlərin qeydiyyatına alınmasının idarəolunma sistemini inkişafı, kriminalistika elminin inkişafı, hüquq-mühafizə orqanları əməkdaşları və prokurorlar

ürün təlim kurslarının təşkiline sərf olunacaq. Saziş həmçinin narkotik axının qarşısını almaqda Azərbaycan hökumətinə narkotiklərə mübarizə sahəsində müasir təcrübənin öyrənilməsi məqsədilə "Narkotiklərə qarşı mübarizə və avadanlıqla təchizat layihəsi" də daxildir.

Teyyub Ərdoğan Türkiyənin baş naziri ola biləcək

YENİ QANUN LAYİHƏSİNƏ ƏSASƏN, TÜRKİYƏ JURNALİSTLƏRİ MƏXFİ İNFORMASIYA MƏNBƏLƏRİNİ AÇIQLAMAMAQ HÜQUQU QAZANIBLAR

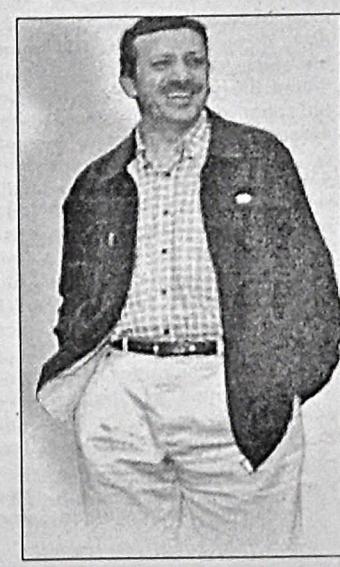
Türkiyə Böyük Millət Məclisi-nin (TBMM) ölkənin ədliyyə və məhkəmə sistemlərinə dair qəbul etdiyi qanun layihəsinə osasən bundan sonra ölkə Konstitusiyasına dəyişiklik etmək imkanı olacaq. Bu dəyişikliklər nəticəsində ölkənin hakim partiyası olan Ədalət və İnkışaf Partiyasının rəhbəri Rəcəb Teyyub Ərdoğan Türkiyənin baş naziri vəzifəsinə yiyələnə bilecək. Bu sənəd həmçinin ölkənin KIV-lərinə baş vermiş hansısa hadisənin işiq-

landırılmasına tam sərbəstlik verir. Belə ki, türkiyəli jurnalistlər məhkəmə tələb etəcələr, öz məxfi informasiya mənbələrini açıqlamamaq hüququ qazanıblar. Höbsxanalarında isə məhbuslara işgəncə veren nəzarətçilər bundan sonra cinayət mosuliyyətindən yaxa qurtara biləyəcəklər.

Qeyd edək ki, TBMM-nin atdıği bu addım Avropa Birliliyinin rəsmi Ankara qarşısında irəli sürdüyü tələblərindən biridir.

Türkiyənin 150 nəfərlik nümayəndə heyəti Bakıya gəlir

Yanvarın 7-de Türkiyənin Ədalət və İnkışaf Partiyasının sədri Rəcəb Tayyub Ərdoğan Bakıya gələcək. R.Ərdoğanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyətinə hökumət nümayəndələr ilə birlikdə 150 nəfər daxildir. Bu barədə "Azadınfor" hökumətdəki mənbələrdən məlumat verilib. Qeyd edək ki, səfərdə məqsəd Türkiyə ilə Azərbaycan arasında ikitərəfi oləqlərin genişləndirilməsi, iqtisadi-siyasi məsələlərə dair hökumət soviyyəsində danışıqların aparılmasıdır.

Klaus Qrevlix: "Azərbaycanın ərazi bütövlüyü Almaniya üçün çox önemlidir"

ALMANIYA MÜNAQİŞƏNİN SİYASİ HƏLLİNƏ TƏRƏFDARDIR

Dünən Almaniyanın Azərbaycandakı səfiri Klaus Qrevlix 2002-ci il Almaniya-Azərbaycan münasibətlərinin yekunları ilə bağlı mətbuat konfransı keçirdi. Ölkəmizdə səfir olmaqdan şərəf duyduğunu deyən K.Qrevlix Azərbaycan xalqının yüksək intellektual səviyyəyə malik olduğunu vurğuladı: "Azərbaycan çox gözəl ölkədir. Diplomat üçün Azərbaycanda işləmək çox maraqlıdır. Bu ölkənin əhalisinin əksəriyyəti qorbyönümlü, Avropaya ineqrasiyaya meyllidir. Biz də bunu dəstəkləyirik".

K.Qrevlixin sözlerinə görə, həm yuxarıdakı amillər, həm də Azərbaycanın iqtisadi potensialı Almaniyanın bu ölkəyə marağını artırır: "Azərbaycandakı problemlər həmiya məlumatdır. Qaçqın problemi bu ölkənin inkişafına mane olan başlıca səbablardan biridir. Ancaq keçən il baş verən proseslər göstərdi ki, Azərbaycan bütün bu problemlərin öldəsindən gələcək. "Yoxsulluğun Azaldılması ilə bağlı Proqram"ın qəbulu bu sahada də uğurlu nəticələrin alınağına ümidi yaradır".

Heydər Əliyev diplomatiyasının çox uğurlu olduğunu düşündürən K.Qrevlix onun iqtisadi isləhatlərlə bağlı formanlarının sahibkarlığı inkişaf etdirəcəyi qonaqtındır. Səfir qeyd etdi ki, Almaniya-Azərbaycan münasibətlərində mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq xüsusi çəkiyə malikdir. O, bù gün Bakıda 600 məktəbdə 500 şagirdin alman dilini

öyrəndiyini, ümumilikdə ölkədə 50 min nəfərin bù dilə maraqlı göstərdiyini vurğuladı: "Almaniya hökuməti hər il azərbaycanlı tələbələrin AFR-də təhsil almaları üçün 450 min avro vəsait ayırır".

Kapellhaus Almaniya-Azərbaycan dostluğunun romzi adlanıran K.Qrevlix hər həftə burada dərslerin keçirildiyini, konfsransların təşkil olundığını, alman dilində filmlərin göstərildiyini söylədi. K.Qrevlix 2003-cü ildə Kapellhausun fealiyyətini daha da gücləndirmək fikrində olduqlarını bildirdi.

Səfir onu da qeyd etdi ki, Almaniya-Azərbaycan medəniyyət komissiyası iki ay önce Drezdendə görüş keçirib:

"Görüşdə qərara alımb ki, Almaniyada Azərbaycan mədəniyyəti günləri keçirilsin. Bu, çox vaxt tələb edən məsələ olduğundan onun nə zaman keçiriləcəyini indidən demək bir qədər çətin-

dir".

K.Qrevlix bildirdi ki, almaniyalı mütxəssislər Şəki Xan sarayının restavrasiyası ilə möşəl olurlar: "Daha sonra Naxçıvandakı tarixi abidələrin də bərpasına başlanacaq. Bunun üçün çox böyük pullar ayrılb. Bu qədər böyük məbləğdə vəsaitin ayrılmazı 150 illik Almaniya-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlıdır".

Ölkələrimiz arasında münasibətlərin iqtisadi tərəfinə toxunan səfir alman sərmayədarlarının Azərbaycanı maraqlı ölkə hesab etdiklərindən, bu ölkədə biznesin inkişafı üçün şəraitin olduğunu duyu-

duqlarından müqavilələr imzalandıqlarını vurğuladı: "Əgər infastruktur aşağı səviyyədə olsa, şirkətlər üçün Azərbaycanda işləmək çətin olacaq. Əgər qanunlar mükəmməl deyilsə, bu da müəyyən çətinliklər yaradır. Yersiz yoxlamalar, sərhədlərdə malların keçirilməsi, lisenziyaların verilməsi zamanı ortaya çıxan maneqiliklər iqtisadiyyatın inkişafı və Azərbaycana investisiyalar yatırımı üçün problemlər yaradır".

K.Qrevlix onu da qeyd etdi ki, Almaniya şirkətləri Azərbaycanın şəhərlərində su təchizatının yaxşılaşması üçün də iş aparırlar: "Şəki

və Gəncənin su təchizatının yaxşılaşması üçün 70-80 milyon avro tələb olunur. Bu məbləğin 40 milyonunu Almaniya hökuməti ödəyəcək. Qalan hissəni isə Asiya İnkişaf Bankı və İsvəçərə verəcək. Bundan əlavə, biz Bakı hava limanının bərpasına da öz üzərimizə götürmüştük. Onun maliyyəsinin Almaniyadan Yenidənqurma Bankı həyata keçirəcək. Ummumiyyədə bu il üçün ölkələrimiz arasında əməkdaşlıq çərçivəsində Azərbaycana 125 avro yardımın ayrılmazı nəzərdə tutulub. Onun 10 milyonu maliyyə əməkdaşlığı, 5 milyonu isə texniki əməkdaşlıq üçün nəzərdə tutulub". K.Qrevlix onu da qeyd etdi ki, Azərbaycan Almaniyanın ticaret partnyorları siyahısında ikinci yerdədir.

Ölkələrimiz arasında siyasi münasibətlərə toxunan səfir Azərbaycan diplomatiyasının son vaxtlar xeyli uğur əldə etdiyini vurğuladı. O, Almaniyadan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı da mövqeyini açıqladı. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın ərazi bütövlüyü Almaniya üçün çox önemlidir: "Biz münaqişənin siyasi həllinin tərəfdarıyiq. Düşnürük ki, öncə Azərbaycanın beş rayonu azad olunmalı, bundan sonra isə Bakı-Yerevan dəmir yol xətti açılmalıdır".

Azadə BALAYEVA

Nardaranda növbəti mitinq keçirildi

AKSİYA İŞTİRAKÇILARI BEYNƏLXALQ TƏŞKİLATLARI NARDARANLILARIN MƏHKƏMƏ PROSESİNDƏ İŞTİRAK ETMƏYƏ ÇAĞIRDILAR

Dünən Nardaran qəsəbəsində növbəti mitinq keçirilib. Kütləvi tədbirdə iştirak edənlər ötən ilin iyununda Nardaranda baş vermiş qanlı toqquşma ilə bağlı həbsə alınmış qəsəbə sakınlarının məhkəməsinin qeyri-objektiv keçirilməsinə etirazlarını bildiriblər. Xatırladıq ki, bir neçə gün əvvəl Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Məhkəmədə nardaranlıların işi ilə bağlı hazırlıq iclası keçirilib. Mitinq iştirakçılara görə, həmin iclasda nardaranlıların vəkillərinin qaldırıldığı vəsətələrin heç birinin təmin edilməməsi yanvarın 8-də başlanacaq məhkəmədə sifarişli hökm çıxarılağandan xəbər verir.

Qəsəbə ağısaqqallarından olan İsləm Partiyasının sədr müavini Hacıağa Nuriyev bildirib ki, mitinqin keçirilməsinin digər səbəbləri də var: "Ötən ilin sonunda biz belə bir xəbər aldıq ki, Nardaran ağısaqqallarından olan xeyriyyəçi Həsən Ataklıyevin Sabunçu Rayon Məhkəməsində qapalı şəkildə məhkəmə prosesi keçirilib. H. Ataklıyev sifarişlə həbs olunub. Guya onun üstündən silah və narkotika tapılıb ki, bu da onu no yaşına, no də hacılığına uyğundur. Məxfi şəkilədə keçirilan məhkəmədə ona 5 il müddətinə azadlıqdan məhrumetmə eozası verilib. Bu, kəndimizin sakınları tərəfindən böyük hiddətlə qarışdır". H.Nuriyev nardaranlıların

onun özü ilə bağlı bir xəbərdən də qəzəbələndiklərini söyləyib. İsləm Partiyasının sədr müavini bildirib ki, respublikanın baş prokuroru Zakir Qaralov Astara Rayon Məhkəməsinin bir neçə ay əvvəl onun barəsində çıxardığı hökmə apelasiya qaydasında yeniden baxılmasına üçün təşəbbüs qaldırıb. "Dekabrın 31-də mənəm ünvanına cənab Zakir Qaralov tərəfindən məktub göndərilib. Məlumdur ki, 2000-ci ilin dekabrında mən müalicəyə gedərkən Astara gömrükxanasında saxlanılmışam. Guya mən orada gömrük işçilərinə əvvəlcə 10 min, sonra isə 100 min manat rüyətən verəmək istəmişəm. Daha sonra isə guya onlara müqavimət göstərmişəm. Bu cür ittihamlarla dörd aydan sonra Astara Ra-

yon Məhkəməsi mənə 3 il şərti cəza kosib... Respublika prokuroru yenidən müraciət edib və mənim şərti cəzamın azadlıqdan məhrumetmə ilə əvəz olunmasını istəyir". H.Nuriyev deyib ki, hakimiyyət organları onu Nardaran hadisələri ilə əlaqələndirib həbsə ala bilmədikləri üçün bəle bir üsula el atırlar. Onun sözlərinə görə, baş prokurorun hərəketləri siyasi motivlərdən irəli gelir. "3 iyun hadisələri zamanı mən kənddə olmamışam. Amma nardaranlı olduğum üçün mən də doğma kəndimə olan bu təcavüzə etiraz səsimi qaldırmışam. Əsl həqiqəti mətbuat işçilərinə, respublika və dünyaya ictiyətə qatdırıbmışam".

Əvvəlki mitinqlərden fərqli olaraq bu dəfəki aksiyada mitinq iştirakçılarının əllerində yeni şürlər olub: "ATƏT niye susur?", "BMT niye susur?", "Avropa Şurası niye susur?". Mitinqdə çıxış edənlər Azərbaycanda nümayəndəlikləri olan beynəlxalq təşkilatların və xarici ölkə səfirləklərinin, o cümlədən ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya səfirləklərinin nardaranlıların məhkəmə prosesinə diqqəti artırmamasını isteyiblər. Bildirilib ki, məh-

kəmənin beynəlxalq ictimaiyyətin nəzarəti altında keçirilməsi prosesin qeyri-objektivliyinə mane ola bilər. "Biz bəs dəsə bilmirik, ATƏT, BMT, Avropa Şurası, ABŞ, Böyük Britaniya, Fransa, İsvəç, Norgəç səfirləklərinin nümayəndələri o vaxt görüşlərdə deyirdilər ki, biz prosesləri izləyirik, sözümüzü məhkəmədə deyəcəyik. Sözün vaxtı artıq yetişib. Ya bu təşkilatlar, səfirləklər bu qanlı cinayətləri tərədənlərlə bir səradada durmalıdır, ya da dünyada qəbul edilmiş hüquq normalarını müdafiə edib demokratianın inkişafına xidmət etməlidirlər". Mitinqin sonunda qətnamə qəbul edilib. Qətnamədə həbs olunmuş nardaranlıların, o cümlədən həbsxanada sehhətlərinin ağırlaşlığı bildirilən Bakı və Kəndlər Birliyinin sədri Cəbrayıl Əlizadənin və İsləm Partiyasının sədri Əlikram Əliyevin dorhal azadlığı buraxılması tələb edilib. Həmçinin Nardaran hadisələrinin tehqiq edilməsi üçün yaradılmış müstəqil istintaq qrupunun topladığı fakt və sübutların məhkəmənin obyektiv keçirilməsi üçün hüquqi baxımdan tanınması istenilir.

R.ƏHƏDOĞLU

Qrantlardan məcburi dövlət sigortası tutulacaq

Prezident Heydər Əliyev ötən il dekabrın 29-da "Qrant haqqında" qanunun 5-ci maddəsinə qrant kimi alınan pül vəsaitinin məcburi dövlət sosial sigortasına calb edilməsilə bağlı 3-cü bəndin əlavə olunmasını nəzərdə tutan qanunu imzalayıb. Xatırladıq ki, "Sosial sigorta haqqında" qanuna görə, müəssisənin, təşkilatın, idarənin əmək haqqı fondunun 27 faizi və işçilərin əmək haqqından isə 2 faiz həcmində məcburi dövlət sosial sigorta tutulur.

Bələdiyyələrin pulu niyə ödənilmir?

"Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında" və "Yerli (bələdiyyə) vergiler və ödənişlər haqqında" qanunlara uyğun olaraq bələdiyyələrin nəzarət etdiyi ərazilərdə yerləşən oteller, turizm və sanatoriya-kort mərkəzlərinin xidmətdindən istifadə edənlərin hər biri bələdiyyələrin hesabına 5500 manatdan çox olmamaq şərti ilə vəsait ödəməlidir. Lakin obyektlərin 90 faizi vəsaiti tam ödəməkdən imtina edir. Nəsimi bələdiyyəsindən "Olaylar" a verilən məlumatə görə, Bakıda en iri otellərdən sayılan "Avropa" və "ISR Plaza" vəsaitin yaridan da az hissəsinə ödəyib. Həmin obyektlərin fəaliyyətinə nəzarət olunmadıqdan xidmətlərdən istifadə edənlərin sayı müəyyənləşdirilməyib. Ona görə də müvafiq tədbirlər həyata keçirilecek. Qeyd edək ki, digər rayonlarda da bələdiyyələrin vəsaiti tam ödənilməyib. Bu səbəbdən cari ildə bələdiyyələrlə ticarət və xidmət obyektləri arasında məhkəmə çəkışmələrinin sayı arta bilər.

10 yaşlı məktəbli yol qəzasında həlak oldu

İmişli rayonu ərazisində ölümələ nəticələnən yol qəzası olub, ("Olaylar"). 1968-ci il təvəllüdü Məhəmməd Ələsgərov idarə etdiyi QAZ 31 markalı 10BT 234 dövlət nömrəli nişanlı avtomobilə 10 yaşlı piyada Cəlil Musayevi vurub. O, İmişli rayon xəstəxanasında aldığı xəsarətdə dünyasını dəyişib. Faktla bağlı İmişli Rayon Polis Şöbəsində aşdırılma aparılır.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyündən kənarda güzəşt limiti yoxdur

BÜLKİ PREZİDENT SEÇKİLƏRİLƏ ƏLAQƏDAR ERMƏNİSTANLA AZƏRBAYCANIN
DÖVLƏT BAŞÇILARI SƏVIYYƏSİNDE DANIŞQLAR MÜVƏQQƏTİ DAYANDIRILA BİLƏR

- Vilayət müəllim, 2002-ci
ilin diplomatik yekunlarını
necə qiymətləndirirsınız?
2003-cü il ağ keçisi ilidir. Ağ
keçisi işə sülh ilini kimi dəyər-
ləndirilir. Siz 2003-cü ildə
Azərbaycan diplomatiyasını
neçə səciyyələndirirsiniz?

- Azərbaycanda siyasetçilərdən
tutmuş sırvı vətəndaşlaradək her
kas ötən ilə yekun vurarken ilk
səbəd Dağlıq Qarabağ problemini
gözə ötürür. Təsəssüf ki,
2002-ci ildə Dağlıq Qarabağ müna-
qişəsinin nizamlanma prosesi uğur-
lu olmadı. Münaqişənin həlli pros-
esində hər hansı prinsipial dəyişiklik
baş vermedi. Mənəcə, bu, ilin kədər-
li yekunudur. Digər tərəfdən,
Azərbaycan diplomatiyası canlı or-
ganizmdir. O yaşayır və inkişaf
edir. Ötən il Azərbaycan üçün bir
neçə baxımdan yadda qalan olub.
Roma Papası II İohan Pavel Azər-
baycana sülh missiyası ilə səfər
edib. Azərbaycan prezidentinin də
mühüm əhəmiyyətli səfərləri olub.
Prezident Heydər Əliyevin Türkiyə,
İran, Rusiya səfərləri və NA-
TO-nun Praha Sammitində iştirakı
Azərbaycan üçün alamətdardır.
Xüsusilə İran, Rusiya və Türkiyəyə
səfərlərin münasibətlərimizin də
yüksek müstəviyə qaldırılmasına,
inkişafına böyük təsiri olub.

- Münaqişənin həlli prosesin-
da Azərbaycanın güzəşt limiti
nə həddi na ola bilər? Fikriniz-
cə, ATƏT-in nizamlanma pro-
sesinə təsir imkanları tükənmə-
yibmi? Azərbaycan növbəti ildə
iktitərəfli danışqlara daha çox
üstünlük verəcək, yoxsa
ATƏT-in vasitəciliyinə?

- Münaqişənin nizamlanmasının
Azərbaycanın güzəşt limiti ərazi
bütövlüyü, sərhəd toxunulmazlığı
və Dağlıq Qarabağ da daxil olmaqla
işğal edilmiş bütün ərazilərdə
Azərbaycanın suverenliyinin təmin
olunması ilə şərtlənir. Bundan keç-
ir hər hansı güzəşt limiti təsəvvü-
gotirilmir. Azərbaycan bundan
sonra da ATƏT-la əməkdaşlıq edə-
cək. Bu qurumun fəaliyyətinə tə-
nqidə də yanaşın bilərik. Ancaq etraf
etməliyik ki, hələ ATƏT-i əvəz
edən institut olmadıqdan onun
imkanlarından maksimum istifadə
etməliyik. Hesab edirəm ki, 2003-
cü ildə danışqlar hər üç formatda
davam etdiriləcək. Ola bilsin ki, gə-
lən il hər iki respublikada prezident
seçkiləri olduğundan dövlət başçı-
larının görüşü real görülməsin. Ancaq həm ATƏT-in Minsk qrupu-
nun həmsədrlərinin, həm də prez-
identlərin şəxsi nümayəndələrinin
fəaliyyəti davam etdiriləcək.

- 2002-ci ildə Azərbaycan-
ABŞ münasibətlərinin inkişafini
necə qiymətləndirirsiniz?
2003-cü ildə bu münasibətlər na-
ilə yadda qala bilər?

- Azərbaycan-ABŞ münasibətləri
son illər sabit, ümumən yüksələn
xətt üzrə inkişaf edir. Azərbaycan
ABŞ-in təmsilində dünəninin
yalnız böyük və qüdrətli dövlətinini
deyil, həm də özünün müttəfiqlə-
rindən birini görür. Xüsusilə, 2001-
ci ildə 11 sentyabr terror olayından
sonra dövlətlərimiz arasında müna-

XARİCİ İŞLƏR
NAZİRİ
VİLAYƏT
QULİYEV
"TURAN" A
EKSKLUZİV
MÜSAHİBƏ
VERİB

İlkleri gözləmək olar?

- Azərbaycan prezidenti Heydər Əliyev ötən ilin mayında İran-
ıra rəsmi səfəri iki qonşu ölkə arası-
sında münasibətlərin inkişafına bö-
yük təkan verib və son yeddi ayda
sözün həqiqi mənasında İran-Azər-
baycan münasibətlərində canlanma-
var. Həm dövlət rəsmiləri qarşılıqlı-
lı səfərlər edir, həm də Azərbaycan-
İran birgə komissiyasının fə-
aliyyəti xeyli canlanıb. Nəçə illərdən
bəri kağız üzərində qalan bir
sira böyük iqtisadi layihələr artıq
reallaşma mərhələsinə qədəm qo-
yub. Hazırda Xəzər dənizi ilə bağlı
problem istisna olmaqla iki ölkə
arasında mübahisə doğuran hər
hansı məsələ yoxdur. Xəzərin hü-
quqi statusunun müəyyənəşdirilməsi
üzrə iş isə davam edir. Möv-
qələr diqqətlə araşdırılır, onun ya-
xişlaşma imkanları nəzərdən keçirilir.
Mütəxəssislərin dediklərə tərəf-
lərin mövqeyində yaxınlaşma hiss
olunur. Güman ki, 2003-cü ilin əv-
vəllərində Bakıda Xəzərin hüquqi
statusu ilə bağlı beşərəfli görüş ke-
çiriləcək.

- Azərbaycanın NATO-ya və
diger beynəlxalq qurumlarla integrat-
siyası ikitərəfli prosesdir. Biz ölkəmizin
Avroatlantik qurumlarına integrasiyası
prosesini bundan sonra da davam etdirəcəyik. Təbii ki,
Azərbaycanın xarici siyasetinin
əsas hədəflərindən biri də ölkənin
qərəbə, onun mütəraqqi demokratik
institutlarına integrasiyasıdır. Həmin
proses Azərbaycan dövlət
müstəqilliyini qazandığı vaxtdan
uğurla davam edir. Yəqin ki, bu, nə
vaxtsa konkret nəticəsini verəcək.

- GUÖAM-in golən il geni-
şənəsini gözləmək olar? Qa-
zaxistanın növbəti ildə quruma
daxil olma ehtimalı var mı?

- GUÖAM dünya miqyasında
tanınan beynəlxalq qurumlardan bi-
ridir. Bu yaxınlarda Portoda keçirilən
ATƏT-in xarici işlər nazirləri
Şurasının Sammitinə dəvət edilən
beynəlxalq təşkilatlar arasında
GUÖAM da ayrıca qurum kimi
təmsil olundu. Artıq Avropa, Asiya
və Amerikada GUÖAM-in fəaliyəti-
lə maraqlanan dövlətlər var. Bu
ilin sentyabrında GUÖAM-la Cə-
nubi Amerika ölkələrini təmsil
eden RİO qurumu arasında görüş
keçirilər. Son zamanlar GUÖAM-
ABŞ əməkdaşlığı da yüksələn xətt
üzrə inkişafdadır. Bütün bunlar
qurumun göləcəyinə ümidi baxmağa
əsas verir. Quruma yeni üzvlərin
qəbulu məsələsinə gəlinə, GUÖAM
açıq təşkilatdır. Yeni üzvlərin
qəbulu məsələsi isə dövlətlərin öz
seçimidir.

- Azərbaycan-İran münasibətlərinde
keyfiyyətə hənsi dəyişikliklər
baş verib? Xəzərin hüquqi statusunun
nizamlanması ilə bağlı Azərbaycan-İran
münasibətlərindən hənsi yeni-

yevin dəvəti İran prezidenti tərəfin-
dən minnətdarlıqla qarşılınb. Sə-
ferin reallaşma vaxtı kimi 2003-cü
il göstərilib, deqiq vaxtı isə diplo-
matik kanallarla daqiqləşdiriləcək.

- Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin 2003-cü ildə inkişaf
istiqamətləri hənsi yönümüzələr?

- 2001-ci ildən başlayaraq
Azərbaycan-Rusiya münasibətləri
çoxt intensiv inkişaf mərhələsinə
daxil olub. 2001-ci ilin yanvarında
Rusya prezidenti Vladimir Putinin
Azərbaycana, bundan sonra Azər-
baycanın dövlət başçısının Rusiya-
ya rəsmi səfərləri zamanı bir sıra
prinsipial məsələlərin razılışdırıl-
ması eməkdaşlıq üçün geniş imkan-
lar açıb. Çox güman ki, 2003-cü il-
də də bu siyasi kurs davam etdirile-
cək. İki ölkə arasında münasibətlər
həm iqtisadi, həm də mədəniyyət-
humanitar sahədə genişləndiril-
məsi üçün bir sıra planlar işləni-
bər hazırlanıb. Onların həyata keçiril-
məsi istiqamətdə də işlər davam
etdiriləcək.

- Azərbaycan-Türkmenistan
münasibətlərinin goləcək perspek-
tivini necə görürsünüz?

- Türkmen xalqı ilə Azərbaycan-
ın tarixin səx bağılılığı var. İki qonşu
xalq arasında dil, din və mədəniyyət
yaxınlığı çox güclüdür. Azərbaycan prezidentinin fərmanı
ilə bu ildə Türkmenistanda səfirlili-
yimiz fealiyyətə başlayıb. Azərbaycan
bütün qonşu ölkələrlə ol-
duğu kimi, Türkmenistana da
əməkdaşlığın hərtərəfli genişləndiril-
məsinə törfədarlıq. Ümid edirəm
ki, 2003-cü ildə bu istiqamətdə hər
iki dövlət seyrlərini esirgəməyəcək.

- 2003-cü ildə Azərbaycanın
hənsi ölkələrə səfirlilikləri açı-
laçır?

- Bu yaxınlarda Azərbaycan
prezidenti Polşa, Yaponiya, Kü-
veytdə səfirliliklərin açılması ilə
bağlı sərəncamlar imzalayıb. Dövlət
başçısının digər sərəncamları ilə
Qazaxistanda və Suriyada da səfirlilik-
lərin açılması nəzərdə tutulub. Hesab
edirəm ki, 2003-cü ildə bu ölkələrdə
səfirliliklərin açılmasını, komplektləşdirilməsini və normal
fealiyyətini təmin edə bilək, böyük uğur oları.

Prezident Naxçıvan məhkəmələrinə hakimlər təyin etdi

Prezident Heydər Əliyev Naxçıvan
Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsi
kollegiya sədrlərinin təyin edil-
məsi haqqında sərəncam imzalayıb.
Sonədə görə, Veli Abdullayev Cinayet
və İnzibati Xətalara dair İşlər üzrə
Apelyasiya Kollegiyasının sədri,
Əli Allahverdiyev Mülki İşlər üzrə
Apelyasiya Kollegiyasının sədri, Hafiz
Nesibov Ağlı Cinayotlara dair İşlər üzrə
Birinci İnstansiya Kollegiyasının
sədri təyin edilib. Dövlət başçısının
digər sərəncamı ilə İlham Cəfərov,
İslam Əliyev, Hüseyin Məmmədov,
İlqar Mirzəyev və Hüseyin Nəbiyev
Naxçıvan Ali Məhkəməsinin hakimləri
təyin edilib.

Yanvarın 1-də prezident Naxçıvan
rayon (şəhər) məhkəmələri, Hərbi və İqtisad
məhkəmələrinin hakimlərinin təyin
edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

"Kaspar" Rusiya Nəqliyyat Nazirliyindən icazə istəyir

Yanvarın axırına kimi Xəzər De-
niz Gəmiçiliyi İdarəsi (XDGI) Azər-
baycan gəmilərinin Rusyanın mahəlli
sularından keçməsi üçün icazələrin
miqdarını müəyyənləşdiriləcək və
bunları almaq məqsədilə Rusiya tərə-
finin müräciət edəcək. Bu barədə
"Trend" agentliyinə XDGI-dən mə-
lumat verilər. Bu, əsasən gəmilərin
Volqa-Don kanalından keçməsi üçün
lazımdır. Bunlar Rusiya Nəqliyyat
Nazirliyi tərəfindən tələb olunan
miqdarda müvafiq verilir. Volqa-Baltik
kanalından her dəfə keçid üçün ayrı-
ca icaza tələb olunur.

XDGI-dən həmçinin bildirilər
ki, 2002-ci ildə Volqa-Don kanalının
keçid üçün alınan 20 icazənin
yalnız 4-dən istifadə edilib. Qeyd
edək ki, yüksəldirme gücü böyük və
suyabatma hündürlüyü çox olan gə-
milər Volqa-Don kanalından, qalan-
ları isə (xüsusilə də bərələr) Volqa-
Baltik kanalından keçir. Hazırda
XDGI-ya məxsus 22 quru yük gəmi-
si və "ro-ro" tipli "Fikret Əmirov"
gəmisi Qara dənizdə işləyir. Bu gə-
minin Volqa-Baltik kanalından keç-
məsinə icaza alınması nezərdə tutu-
lur.

Azərbaycan-Çin iqtisadi əlaqələri daha da genişlənəcək

2003-cü ildə Azərbaycan və Çin
Xalq Respublikasının iqtisadi əlaqə-
ləri daha intensiv olacaq. Bu barədə
"Trend" agentliyinə Çinin Bakıdakı
səfiri Çjan Siyun məlumat verib.

Onun sözlərinə görə, 2002-ci il-
de iqtisadi münasibətlər çox sürət-
le inkişaf edib, bu isə cari ilə əlaqələ-
rin daha da intensivləşəcəyinə ümidi
etməyə əsas verir. Diplomat ticarət
ve telekomunikasiya əlaqələrinin,
həmçinin karbohidrogen xammalının
hasilatı sahəsində inkişafı xüsusi
qeyd edib. Ç.Siyun deyib ki, keçən il
Çin sahibkarları Bakıda olub və
Azərbaycan tərəfi ilə əməkdaşlığın
nizamlanması imkanlarını öyrənil-
mişdir. Səfir Azərbaycan mehsullarının
Çin ixracı imkanlarının həmin ölkədə öy-
rənilməsinin zəruri olduğunu bildirib.
Çünki Çin ixracının həcmi Azərbay-
candan idxlə olunan mehsuldan 10
dəfə çoxdur.

Müxalifətin Koordinasiya Mərkəzi güneyli soydaşlarımızın həbsi ilə bağlı bəyanat qəbul edib

MÜXALİFƏT PARTİYALARI HƏBS OLUNAN SOYDAŞLARIMIZIN AZAD OLUNMASINI TƏLƏB EDİR

Dünən ADP qərargahında Müxalifətin Koordinasiya Mərkəzinin (MKM) növbəti iclası keçirilib. Toplantıda ADP-nin baş katibi Sərdar Cəlaloğlu, Müsavat başqanı İsa Qəmbər, AXCP ("islahatçılar") sədri Əli Kərimli, AMİP lideri Etibar Məmmədov, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının sədri Sabir Rüstəmxanlı, Tərəqqi Partiyasının sədri Çingiz Dəmiroğlu, Ədalət Partiyasının sədri İlyas İsmayılov, Vətəndaş Birliyi Partiyasının baş katibi Sabir Hacıyev və Xalq Partiyasının rəhbəri Pənah Hüseyn iştirak edib.

Toplantıdan sonra ADP-nin baş katibi Sərdar Cəlaloğlu media nümayəndələri üçün briñinq keçirib. S.Cəlaloğlunun sözlerine görə, iclasda son vaxtlar İranda yaranan vəziyyətə bağlı məsələ müzakirə edilib və bu ölkədə yaşayış azərbaycanlıların hüquqlarının pozulması pislənilib: "İranda beynəlxalq hüququn normalarına zidd olaraq insan hüquqları pozulur. Xüsusi ilə azərbaycanlıların elementar hüquqları tomin edilmər. Son zamanlar isə İranda çoxsaylı həbslər həyata keçirilir. Hətta həbs edilənlərin bəziləri ölüm cozasına məhkum edilib. Bu məsələ ilə bağlı yayılan məlumatlar isə MKM-yə daxil olan partiyaların narahatlılığını sabob olub". ADP funksionerinin fikrincə, İran tərəfi müxtəlif vaxtlarda Azərbaycanın milli maraqlarına zidd bəyanatlar səsləndirib. Xüsusi ilə Xəzərin statusu ilə bağlı məsələdə qeyri-konstruktiv mövqə nümayis etdirib. Bütün bunlar isə Azərbaycan - İran arasındaki ikitərəfli dostluq əlaqələrinin sarsılması sabob olur. S.Cəlaloğlunun dediyinə görə, onlar bu məsələ ilə bağlı bəyanat qəbul ediblər və həmin bəyanatda İran dövlətinin rəhbərliyinə müraciət edərək bu ölkədə yaşayan azərbaycanlıların bütün hüquqlarının dövlət səviyyəsində təmin olunması, həbs olunanların azadlığı buraxılmasını, eləcə də Xəzərin statusu ilə bağlı beynəlxalq hüququn principlərinin rəhbər tutulmasını tələb ediblər.

S.Cəlaloğlu toplantıda seçki məcləssə ilə bağlı məsələni də müzakirə etdiklərini bildirib. Onun sözlerine görə, müzakirə zamanı ATƏT-in Bakı ofisinin rəhbərliyindən onlara məktub daxil olub. Həmin məktubda isə seçki məcləssinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı komissiya yaradılması üçün tekliflər irəli sürürlüb: "Biz toplantıda bu məktubu müzakirə etdik. Amma vaxtimız az olduğuna görə, qərar gəldik ki, bu məsələ ilə bağlı MKM-nin mövqeyini növbəti iclasımızda bildirək".

Toplantıda Qarabağ münəqşəsi ilə bağlı mövcud vəziyyəti də müzakirə etdiklərini deyən S.Cəlaloğlu bu problemin ATƏT çərçivəsində həllinə getdikcə inamın azaldığını söyləyib. Onun sözlerine görə, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərinin fealiyyətinə heç bir irəliyi yoxdur və bu reallığı həm Azərbaycan iqtidarı, həm də həmsədrlerin özleri etibar edirlər: "Biz hesab edirik ki, indiki vəziyyət Azərbaycanın xeyrinə deyil. Ən pisi də odur ki, ATƏT-in Qarabağ münəqşəsi ilə bağlı mandatlı BMT-də yenidən təsdiq olunarkən Azərbaycan tərəfi uğursuzluğa düşər olub. Çünkü BMT-də comi 34 dövlət Azərbaycanın lehini sər verib. Amma bir neçə il bundan əvvəl adıçıklı mandat təsdiq olunarkən 100-dən artıq ölkə Azərbaycanın monafeyinə uyğun mövqə nümayis etdirmişdi. Bu isə Dağılıq Qarabağın beynəlxalq ietimaiyyətdə mübahisəli

orazi kimi tanınmasına gətirib çıxarır. Əgər vəziyyət belə davam etsə, göləcəkdə biz təkcə ermənilərlə yox, bütünlükdə beynəlxalq ietimaiyyətlə üz-üzə gələ bilərik". S.Cəlaloğlu bildirib ki, onlar Qarabağ problemini ilə bağlı da bəyanat qəbul ediblər və orada bu məsələ barəsində MKM-in mövqeyini bəyan ediblər.

Toplantıda müxalifətdaxili məsələləri də müzakirə etdiklərini deyən ADP funksioneri bu məsələni MKM-nin növbəti yığıncağında da müzakirə edəcəklərini bildirib. Onun sözlerini görə, bunun səbəbi müxalifətdaxili proseslərin ciddi məsələ olmasıdır.

Daha sonra jurnalistlərin suallarını cavablandırıb. S.Cəlaloğlu ATƏT-in Bakı ofisinin Seçki Məcləssə ilə bağlı onlara göndərdiyi məktubu irəliyə doğru məsbət addım kimi qiymətləndirib. Amma bu məsələ ilə bağlı müəyyən məqamlar müxalifət partiyalarını qane etmir: "Biz Seçki Məcləssəsi layihəsinin müzə-

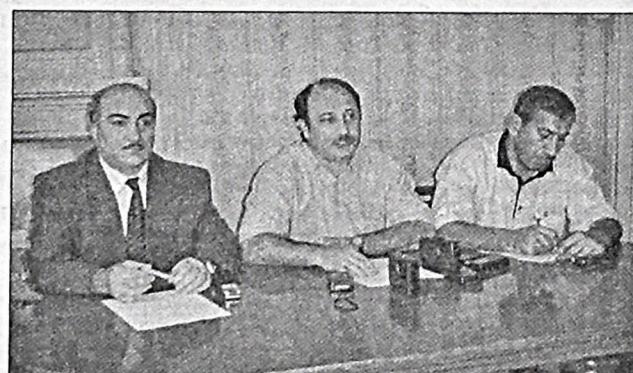
kirəsi ilə bağlı üç şərt irəli sürmüştək. Hesab edirik ki, Razılışdırma Komissiyası yaradılmışdır. Bu, bizi üçün principial əhəmiyyətli malikdir. Çünkü bu komissiyanın adı onun məqsədini və niyyətini əvvəlcədən müəyyən edir. Fikrimizə, belə bir komissiyanın yaradılması həm də iqtidarla müxalifət arasında qarşılaşlı etimadsızlıq sərsidən bir addım ola bilər. Həm də hesab edirik ki, tərəflər konkret olaraq müəyyənləşməlidir. Bir tərəfdə iqtidár, bir tərəfdə isə müxalifət dayanmalıdır. Müxalifəti isə güz mərkəzi kimi MKM təmsil etməlidir. Sonuncu təkifimiz isə bu komissiyanın işində ATƏT-in vəsitəçili etməsi ilə bağlıdır".

S.Cəlaloğlunun dediyinə görə, sözügdən məktubun tərcüməsində anlaşılmaz məqamlar var. Ona görə də onlar qərara gəliblər ki, məktubdakı məsələlərlə bağlı tam mövqeləri尼 gələn həftə açıqlasınlar.

GÜNDÜZ

"Azərbaycançı Qüvvələr" Müxalifətin Koordinasiya Mərkəzində təmsil olunmayıacaq

ARAZ ƏLİZADƏNİN FİKRİNÇƏ, BİR MUDDƏTDƏN SONRA BU QURUM DAĞILACAQ

"Azərbaycançı Qüvvələr" Birləşmiş Müxalifətin Koordinasiya Mərkəzində təmsil olunmaq fikrində deyil. Çünkü biz fəaliyyətimizi kiminə koordinasiya etməsini istəmirik". Bu sözləri "525"nin müxbiri ilə səhbatində ASDP həmsədə Araz Əlizadə deyib. A.Əlizadənin sözlərinə görə, Tərəqqi Partiyasının sədri Çingiz Dəmiroğlu Azərbaycançı Qüvvələr Birliyinin (AQB) Müxalifətin Koordinasiya Mərkəzində (MKM) təmsil olunması üçün onlara müraciət edib. Amma AQB həmin müraciətə müsbət cavab verməyib. Çünkü "Azərbaycançı Qüvvələr" bu quruma təmsil olunmağı məqsədən yoxdur. "Çingiz Dəmiroğlunun müraciətindən sonra heç kim bəzələ ilə bağlı bizimlə müzakirə aparmayıb. Hətta müzakirələr aparılsa da belə AQB MKM-də təmsil olunmayıacaq. O ki qaldı MKM-nin fəaliyyətinə, biz bu quruma ugurlar arzulayırıq. Amma mon hesab edirəm ki, MKM ciddi bir nailiyət əldə edə bilməyəcək". A.Əlizadənin qənaətinə görə, MKM-da təmsil olunan partiyalar Seçki Məcləssə ilə bağlı məsələdə bu qurumun mövqeyinin müxalifətin mövqeyi kimi qəbul edilməsinə çalışırlar. Amma bu o demək deyil ki, ölkədəki əsas müxalifət partiyalarının

ni mövqeydən çıxış etməsi mümkün deyil: "MKM-ə üzv olan partiyaların liderləri öz maraqlarından çıxış edirlər. Hələlik onlar formal olaraq bir araya gəliblər. Bir müddətdən sonra bu birlik dağılacaq və hər bir partiya öz maraqlarını təmin etmək üçün qabağa çıxmışa çalışacaq. Yəni onu demək istəyirəm ki, MKM müvəqqəti bir qurumdur". A.Əlizadənin fikrincə, MKM-də təmsil olunan partiyalar Seçki Məcləssə ilə bağlı məsələdə bu qurumun mövqeyinin müxalifətin mövqeyi kimi qəbul edilməsinə çalışırlar. Amma bu o demək deyil ki, ölkədəki əsas müxalifət partiyalarının

Mahir Cavadov ev dustağı edildiyini deyir

"525"İN SABİQ PROKUROR BARƏDƏ YAYDIĞI MƏLUMAT TƏSDİQİNİ TAPDI

Xəber verdiyimiz kimi, Bakının Xətai rayonunun sabiq prokuroru Mahir Cavadov İranda ev dustağı edilib. Bununla bağlı sabiq prokurorun özüyle telefon əlaqəsi saxlayan ANS-in verdiği məlumatə görə, yaşıdağı İran İslam Respublikası və vətəndaşlığını qəbul etdiyi Avstriya dövləti M.Cavadov pasport verməkəndən imtina edib. M.Cavadov yaranmış problemlə bağlı artıq İran prezidenti Xətəmiyə və bu ölkənin ali dini lideri Xəmneyiyə müraciət edib. M.Cavadov bildirib ki, 2000-ci ilə Avstriya dövlətinin ona verdiyi pasportun müddəti bitdiyi üçün bu ölkənin İrandakı səfirliyinə müraciət edib. Oradan sabiq prokuror pasportun müddətinin uzadılacağını söz veriblər. M.Cavadov İran məmurlarının onu aldatdığını, pasportu müəmmalı şəkildə itirdiklərini deyib.

Dünenki sayımızda İranın M.Cavadovu Azərbaycana təhvil verməyə hazırlaşlığı barədə də məlumat vermişdir. M.Cavadov ANS-in bununla bağlı sualına cavab olaraq bildirib ki, İran bu məsələdə həlledici rol oynaya bilməz. Sabiq prokurorun İran məmurlarının "onun bütün işlərini korlamaqla məşğul olduğunu" deyib. M.Cavadovun İranda açdığı idman seksiyası da qapalılib. İran rəhbərliyinə müraciət etdiyiన söyleyən M.Cavadov pasportla bağlı probleminin yaxın vaxtlarda həll olunağına ümidi etdiyini bildirib.

ELŞƏN

Rəsul Quliyev Azərbaycana verilə bilərmə?

NURƏDDİN MƏMMƏDLİ BUNU MÜMKÜNSÜZ SAYIR

İranda siyasa tapan Mahir Cavadovun bu ölkədən çıxarılb Azərbaycana təhvil veriləcəyi barədə məlumatlardan sonra növbənin keçmiş spiker Rəsul Quliyev və eks-prezident Ayaz Mütəlliəvə çatacağı bildirilir. ADP Ali Şurasının sədri Nurəddin Məmmədlə bununla bağlı "Olular"a bildirib ki, Rəsul Quliyevin həbs edilərək Azərbaycana veriləməsi mümkünsüzdür. N.Məmmədinin

sözlərinə görə, Rəsul Quliyev ABŞ-da xüsusi statusa malikdir və onun barəsində irəli sərülən ittihamlarının heç biri sübuta yetirilməyib. "Əksinə, biz Rəsul Quliyevin prezident seçkiləri ərafəsində ölkəyə döndüşünə və seçkilərdə iştirakına çalışırıq. Hesab edirik ki, ADP üzərinə götürdüyü missiyani hayata keçirməyə nail olacaq" - deyə N.Məmmədin bildirib.

GÜNDÜZ

İlhan METE

ilhanmete@yahoo.com

1994-cü ilin oktyabrında İstanbul Büyüksəhər Bölgəsiinin başqanı kimi iş başına keçən Teyyub Ərdoğan erməni və rus lobbisinin etirazlarına heç bir məhəl qoymadan fəaliyyətə başlayarkən açılış mərasiminiñ dirijor Yalçın Adigözəlovin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin ifasında "Qarabağ şikəstəsi" oratoriyası ilə başlanmasına qərar verdi. Hələ 1990-ci ildə sənəti dəfə Azərbaycanda səsləndən bu əsər həmin gün əlkədən kənarda ilk addımını atdırı. Bu yerdə bir detallı da

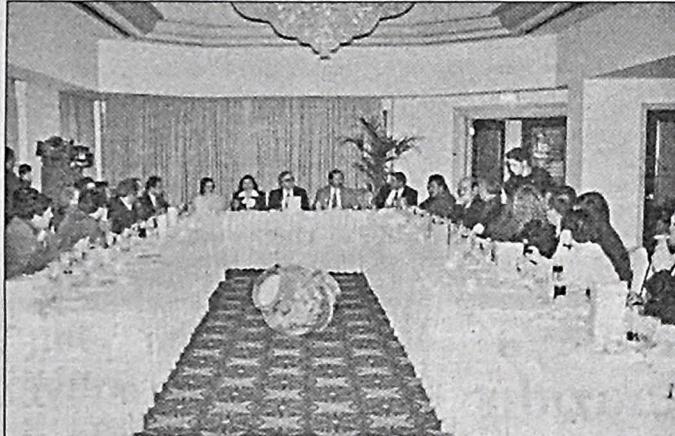
Ərdoğan və Azərbaycan

TEYYUB ƏRDOĞAN İSTANBULUN BƏLƏDİYYƏ BAŞQANI KİMİ KEÇİRDİYİ BİRİNCİ MƏRASİMİ "QARABAĞ ŞİKƏSTƏSİ" İLƏ AÇMIŞDI

qabartmaq, daha doğrusu, Azərbaycan oxucusunun diqqətinə çatdırmaq lazımdır ki, Türkiyədə xeyli gücə malik olan erməni lobbisinin başçılığı ilə türk sevməyən lobbilər məhz Teyyub Ərdoğanın bu türksevərliyinə görə mediada guya onun fundamentalist, sənətə qarşı çıxan bir şəxs olduğu barədə eks-təbligat aparmağa başladılar. Bu eks-təbligat bəzən indinin özündə də davam etdirilir.

"Qarabağ şikəstəsi" ilə bağlı qeyd etdiyim bə hadisə adı bir məsələ deyildi. O vaxt qəder İstanbul - deməli, həm də Türkiyənin 90 faizinin - elitar sənət çevrəsi azərbaycanlı sənətçi deyəndə təkcə hər sovet dövründə tanınan Zeynəb Xanlarovanın adını çəkirdi. Lakin həmin gün bütün türk dünyasını təmsil edən Azərbaycanın taxminan yüz nəfərlik simfonik orkestrini və xorunu, onun rəhbəri Zərifə İsmayılovanı, eləcə də Alim Qasımovu, Sekine İsmayılovanı, Ramiz Quliyevi dinləyəndə, "Qarabağ şikəstəsi"ni eşidəndə aləm heyreṭə gəldi. Bu böyük hadisə bir neçə gün davam etdi. Türk sevməyən həmin o lobbilər isə "qəlet eləmisi" deyib ötüb keçdilər. Mən əminəm ki, o zaman Azərbaycanın İstanbul şəhərindəki baş konsulu Abbas Abdulla ilə bələdiyyə başqanı Teyyub Ərdoğanın mədəniyyət işləri üzrə direktor İlhan Ciftçinin təşəbbüsüyle və şəxşən Ərdoğanın yardımı ilə keçirilmiş bu böyük konsert və digər bir səra hadisələr tarixin yaddaşında abədi qalacaq. Çünkü məhz İstanbulda gerçəkləşən bə konsert ilə bütün Türkiyənin Azərbaycanla, türk dünyası mədəni əlaqələrinin fundamenti, başlanğıçı qoymuldu. Bunun ardınca isə onlarla sərgilər, mədəniyyət günləri, opera, teatr və kino festivaları keçirildi...

Və nəhayət, gəlib çıxdıq Azərbaycan Mədəniyyət Günlerinə. Bu böyük hadisənin yaratdığı şəşinlilikdən sonra bir yandan Türkiyədə ziyanlıların və elitar dairələrin indiyəcən yalnız adlarını eşitdikləri Üzeyir Hacıbəyovun, Qara Qarayevin Azərbaycanına derin maraq oynadı, "İlahi, bu Alim kimmiş belə, Sekinə

Şəkildə: Nizami Cəfərov, İlhan Ciftçi, Aşıq Xanlar, Alim Qasımov, Abel Məhərrəmov, Afaq Məsud, Zemfira Rzayeva, Anar, Rəcəb Teyyub Ərdoğan, Zəlimxan Yaqub, Yaşar Qarayev, Cəfər, Qiyasi və başqaları. Azərbaycan nümayəndə heyətinin xüsusi qəbulu zamanı səhbət edərkən

Azərbaycan Nümayəndə heyətinin şərəfinə verilən ziyyəfət zamanı

Azərbaycan Nümayəndə heyətinin şərəfinə verilən ziyyəfət zamanı

xanım nə gözəl səs sahibi imiş" deyə söz-səhbətlər dolaşdı, bir yandan da o məlum cəvərlər yənə dodaq büzməyə başladılar, "Azərbaycan Simfonik Orkestri"nə gözəldirlər. Amma bu hadisə sadəcə, simfonik musiqi məsəlesi deyil, hadisənin bir mənası var. Teyyub Ərdoğan bunu üzünü nadən qərbən şərqə doğru çevirir?" dedilər. Beləcə, mətbuaşa da çox mübariza apardılar. Dedilər ki, "Ərdoğan siyasetdən gedir, o, islamçıdır, əvvəlcə Azərbaycanı bəhanə edib bizi çasdırır, o, özünü şərqə çevirir, oradan da İranı keçəcək və bununla da mədəniyyət işləri qurtaracaq". "Amandır, yetişin!" deyə fəğanlar başlamışdı. İndi bu sözləri bir zamanlar onu yazählərin özləri de yalnız dələxana sayıqlamaları kimi xatırladıqlarına görə yenidən yada salmaq istəməsələr də, arxivlərin gözü kor deyil.

Qayıdaq Azərbaycan Mədəniyyət Günlerinə. Ramiz Rövşən, Anar, Elçin, Yaşar Qarayev, Əhməd Oğuz, Afaq Məsud, Alim Qasımov, Sekine İsmayılova, Ramiz Əzizbəyli, Rasim Balayev, Tofiq İsmayılov, Məlahət Abbasova, Nizami Cəfərov, Abel Məhərrəmov, Arif Əzizov, Cəfər Qiyasi, Zəlimxan Yaqub, Aşıq Xanlar, Fidan və Kuraman Qasımovalar, Lütfiyyar İmanov, Fərhad Bədəlbəyli, Xədicə Abbasova, Emin Sabitoğlu, Timurçın Əfəndiyev, Ziyafət Abbasov, Teymur Rza, Əli Verdiyev, Rafiq Novruzoğlu,

Natiq Camal, Tariyel Əliyev, Namiq İsmayılov, Ziyad Sultanov, İsmayılov Əliyev, Yaşar Zeynalov, İlham Daşaşov ilə birlikdə bu qədər də Türkiyədən olan Azərbaycanla bağlı sənət, mədəniyyət və elm adamlarının iştirakıyla 10 gün süren Azərbaycan Mədəniyyət Günləri İstanbulda keçirildi. 1996-ci ilin martında keçirilən bu təntənəli tədbirin həmin vaxtlar demorolizə vəziyyətdə olan Azərbaycan ziyətləri üçün nə qədər fərqlihdirci olduğu hər halda o günlərdə iştirak edənlərin hamisində xatiresində və yaddaşındadır.

Açılmış mərasimində Teyyub Ərdoğan öz siyasi strategiyası barede danışarkən bu sözləri demişdi: "Bizim siyasi möqsədimiz İstanbulu bütün türk dünyasının və İslam aləminin hər cəhətdən mərkəzini, o cümlədən mədəniyyət mərkəzini qurulmasına nail olmalıdır. Bizim üçün iso türk dünyasının qapısı Azərbaycadır. Ona görə bizim bundan sonra fəaliyyətimizin başlanğıcında Azərbaycan göləcək". O dediklərini həmən həyata keçirdi. Bu mədəniyyət günləri ilə başlanan mədəni əlaqələr noticəsi ilə Türkiyədə ilk dəfə olaraq türk dünyası günləri, kino günləri, türk dünyası opera festivalı, teatr festivalı, ədəbiyyat günləri keçirildi, "Arşın mal alan"dan "Leyli-Məcnun"a qədər bir sıra operalar, Bəxtiyar Vahabzadən Rüstəm İbrahimbəyova, Anara qədər bir sıra teatr ta-

maşaları səhnəyə çıxarıldı. Və o zamanlardan bəri Azərbaycan hər dəfə başda tutulur. Məhz bundan sonra, Teyyub Ərdoğanın açıldığı cığırın izi ilə 1000 nəfərə yaxın azərbaycanlı sənət, mədəniyyət və elm adamları İstanbulda galib öz sənətinə nümayiş etdirmək və həm də pul qazanmaq imkani qazandı.

Ərdoğanın Azərbaycana məhəbbətinin kökləri bir xeyli əvvəllərə gedib çıxır. 1990-ci ilin 20 yanvar hadisələri zamanı, hələ o vaxtlar fealiyyət göstərən Rifah Partiyasının İstanbul bölgə başşanı olakən Ərdoğan "Qızıl Ordu, Azərbaycandan def ol" adıyla kompaniyaya başlamış, bir çox mitinqlərde təşkilatçı və nümayəndə kimi foal iştirak etmişdi. O həm də Azərbaycan mahnlarının vurğunuñudur. Onun

başqanlığı zamanında ilk xüsusü qəbul etdiyi sənətçilər məhz azərbaycanlı sənətçilər olublar. Azərbaycan Mədəniyyət Günlerinde foal iştirak edən Ərdoğan Azərbaycandan gələn bütün nümayəndələrlə məxsusi maraqlanaraq Azərbaycandakı vəziyyət və Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı suallarla onlara müraciət etmişdi. Bu suallara isə on çox Aşıq Xanların saziyla verdiyi cavablardan xoş gelmiş, ona hədiyyə də bağışlamışdı. O, Aşıq Xanları sonralar da unutmur, Azərbaycana gəlib-gedəndən aşığı soruşardı.

...O illər Teyyub Ərdoğan Azərbaycanla ilk əlaqələrin qurulması üçün öz məsləhətçisi və direktor İlhan Ciftçini məxsusi Bakıya gəndərmişdi. O, "İstanbul-Bakı" qardaşlıq müqaviləsinin imzalanmasına çox çalışsa da, Bakı meri Rəfael Alahverdiyev hər səfərində bu müqavilə

viləyə qol çəkmirdi. Dünyanın 200-dən çox şəhəri ilə belə müqaviləsi olan İstanbulun hələ də Bakı ilə qardaşlıq müqaviləsi yoxdur.

P.S. Qəzetimin növbəti saylarında İstanbulda keçirilən Azərbaycan Mədəniyyət Günlərində iştirak etmiş Azərbaycan ziyətlərinin bir qrupunun həmin tədbirlə bağlı fikir və xatırılərini dərc edəcəyik. Bizi izleyin.

P.P.S. Şəkillər İlhan Ciftçinin özəl arxivindən götürülüb
(21 mart, 1996)

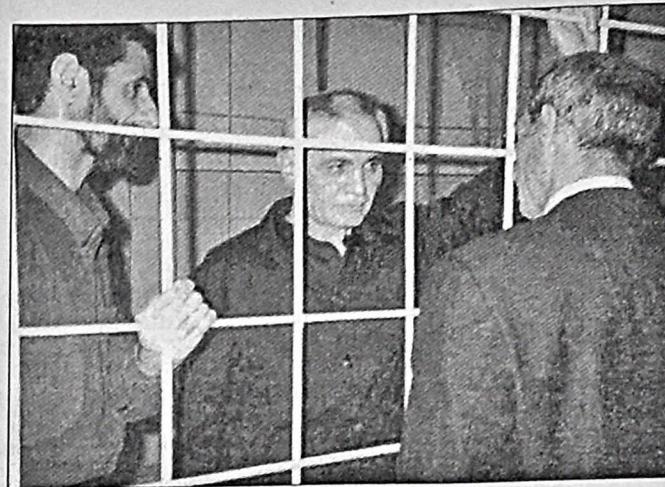
Polkovnik generalı Şuşanın işgalinə görə ittiham etdi

ARİF PAŞA: "ŞUŞANIN İŞĞALINDA BİRBAŞA ELCRUS ORUCOV GÜNAHKARDIR"

Dünən Qobustan qapalı həbsxanasında hakim İlham Həsənovun sədrliyi ilə keçmiş müdafiə naziri Rəhim Qaziyevin məhkəmə prosesi davam etdirilib. Məhkəmə iclası Şuşa özünü müdafiəsi batalyonunun sabiq komandırı Ümidvar Məmmədovun şahid ifadəsi ilə başlayıb. O bildirib ki, R.Qaziyevin Şuşaya gəlişi şəhərin müdafiəsinin möhkəmlənməsinə səbəb olub: "Tezliklə Şuşanın müdafiəsi ilə bağlı lazımi işlər görüldü. Texnikanın yerləşdirilməsi üçün xüsusi istehkamlar tikildi və səngərlər qazıldı". Şuşanın işgalinə münasibət açıqlayan keçmiş batalyon komandırı qeyd etdi ki, şəhərin işgal edilməsi ermənilərin həyata keçirdiyi yüz illik planın nticəsidir: "Hələ o vaxtlar Mərkəzi Komitəsə əyləşən ermənilər Şuşanın işgalində maraqlı idi. Onlar Şuşa ilə bağlı dövlətin gördüyü bütün işləri dərhal öz erməni qardaşlarına çatdırırdılar. Belə olan təqdirdə şəhəri müdafiə etmək qeyri-münkün idi".

Ü.Məmmədov çıxışını bitirdikdən sonra məhkəmə iclası Laçın özünü müdafiəsi batalyonunun sabiq komandırı polkovnik Arif Paşanın şahid ifadəsi ilə davam etdirilib. Şuşanın işgalini epizodu ilə bağlı ifade veren keçmiş döyüşü A.Paşa bildirib ki, 1992-ci ilin may ayında Şuşa şəhəri xəyanət nticəsində işgal olunub: "Hamiya yaxşı məlumdur ki, Şuşa mühüm strateji bir ərazidə yerləşib. Onu az qüvvə ilə də müdafiə etmək olardı. Amma şəhərin müdafiəsinə birbaşa cavabdeh olanlar bu imkan dan yararlanmadılar. Elbrus Orucov Müdafiə Nazirliyi tərəfindən Şuşaya briqada komandırı təyin olunmamışdan əvvəl şə-

hərdə xeyli sayıda canlı qüvvə və texnika olub. Həmin orafadə demək olar ki, şəhər kifayət qədər yaxşı müdafiə olunurdu. Əsgərlər arasında hərçi-morçılıq, intizamsızlıq yox idi. Şuşaya golon kəməkdən başqa yerli özünü müdafiəsi batalyonları da şəhərin müdafiəsində fəal iştirak edirdi. Bir sözə, başda milis olmaqla hamı Şuşanın müdafiəsinə cəlb olmuşdu. Şəhərdə yerləşən canlı qüvvə və texnika Şuşa Milis İdarəsinin rəisi Vahid Bayramova təbədi idi. Təbi ki, o da şəhərin komendantı kimi öz vəzifəsinin öhdəsindən layiqinə gölməyə çalışırdı. Ancaq aprel ayının sonlarında E.Orucov Şuşa şəhərini

briqada komandırı təyin olunduqdan sonra vəziyyət dəyişdi. İlk öncə batalyon komandirləri arasında nüfəq salındı. Orduda intizamsızlıq halları güclənəməyə başladı, şəhərin müdafiəsində yaxından iştirak edənlər isə getdikcə bu işlərdən uzaqlaşdırıldı". Keçmiş döyüşünün sözlərinə görə, 1992-ci ilin may ayının 1-dən başlayaraq E.Orucov şəhərin müdafiəsinin zəifləndirməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmağa başlayıb: "Şuşada yerləşdirilmiş texnika şəxşən E.Orucovun göstərişi ilə döyüş mövqelərindən çıxarı-

lib. Şuşa-Xankəndi yolunun minənlərdən təimlənməsi də onun göstərişi ilə həyata keçirilib".

Söyüdə davam edən şahid bildirib ki, E.Orucovun ermənilərin Şuşa şəhərinə hücum edəcəyi barədə xəbəri olub: "Koşfiyyatın verdiyi məlumatlara əsasən mayın 7-də erməni hərbi birləşmələrinin Şuşaya hücum edəcəyi gözlənilirdi. Bu barədə briqada komandırı E.Orucov şəxşən məlumatlandırılmışdı. Lakin o, şəhərin müdafiəsinə möhkəmləndirmək əvəzinə ATƏT-in nümayəndəsinin gəlişini bəhanə edərək texnikanı

şəhərdən çıxarmaq barəsində göstəriş verib. Eyni zamanda, şəhərin giriş yolları müdafiə möqsədi ilə basdırılmış minalardan təmizlənib. Bütün bunlar Şuşanın işgal üçün şərait yaratmaq demək idi. Bundan əlavə, E.Orucovun komandir kimi orduda nüfuzu yox idi. Bir çox batalyon komandirləri onu eşitmək belə istəmirdi. Təbii ki, hadisələrin belə cəroyan etməsi son anda Şuşanın işgal ilə nəticələndi".

A.Paşa məhkəmə iclasında ifadəsinə davam etdirərək bildirib ki, Şuşanın işgalindən sonra ordu Turşu kəndində qərar tutub: "E.Orucovun həmin ərafələrdə dediyinə görə, Turşu istiqamətində cəmləşmiş ordu may ayının 15-də Şuşanı qayıtmak məqsədi ilə hückumətə keçməli idi. Ancaq nədənsə bu əməliyyat baş tutmadı. Amma bütün bunlara baxma yaraq E.Orucov sonradan general rütbəsi ilə mükaşflandırılıb".

Ifadəsini bəyanatla bitirən Arif Paşa vurgulayıb ki, Şuşanın işgalində birbaşa E.Orucov gənahkardır. "Yaxşı olar ki, o, zabit qüruru nümayiş etdirərək məhkəmədə baş verənləri olduğu kimi açıqlasın". Vaxt bitdiyindən hakim məhkəmə iclasını taxira salıb. Proses davam edir.

MƏHƏBBƏT

"Yeni Müsavat"ın vəkili Apelyasiya Məhkəməsinin qərarından narazıdır

VƏKİL VİDADI MAHMUDLU APELYASIYA MƏHKƏMƏSİNDE ONLARIN QALDIRIQLARI İKİ VƏSATƏTƏ TƏRƏFLƏRİN İŞTİRAKI TƏMİN EDİLMƏDƏN BAXILDIĞINI BİLDİRİR

Ötən ilin son iki ayı ərzində "Yeni Müsavat" qəzeti və onun əməkdaşlarına qarşı Sabayel Rayon Məhkəməsində 12 iddia qaldırılıb. Bunlardan 11-i mülki, biri isə xüsusi ittiham qaydasında verilmiş ərizələrə əsasən qaldırılıb. Xatırladaq ki, sonuncu iddia "Azərsun Holding"in vitse-prezidenti tərəfindən irəli sürürlüb. Ancaq hələlik bu iddia ilə bağlı məhkəmənin hazırlıq iclası keçirilməyib.

Məlum olduğu kimi, ötən ay məhkəmədə "Yeni Müsavat" a qarşı qaldırılmış mülki iddiaların hamisi ilə bağlı proses başlanıb. Ancaq işlərin obyektiv aparılacağına inanmayan "Yeni Müsavat"ın müdafiəçiləri vəsatət qaldıraraq, bu iddialarla Sabayel Rayon Məhkəməsində baxılmasının mümkünşüzlüyünü bildiriblər. Məhkəmə isə öz növbəsində vəsatətləri baxılmaq üçün Apelyasiya Məhkəməsinə göndərib. Dünən aldiğimiz məlumatata görə, artıq Apelyasiya Məhkəməsində həmin vəsatətlərin ikisina baxılıb. Bunlar müdafiə nazirinin müavini Məmməd Beydullayev və nazirliyin mətbuat xidmətinin rəisi Ramiz Məlikovun iddiaları ilə bağlı qaldırılan vəsatətlərdir.

Sözügedən məsələ ilə bağlı "Yeni Müsavat"ın vəkili Vidadi Mahmudlu "525"in əməkdaşına verdiyi açıqlamada bildirib ki, dekabrın 27-də Apelyasiya Məhkəməsinin hakimi Mürzə Bağırzadənin sədrliyi ilə keçirilən məhkəmə kol-

legiyası hec kime xəber vermədən "Yeni Müsavat" qəzeti vəkilliğinin iki etirazını nəzərdən keçirib və məhkəmə iclasının qərarı əsasında işlər yeniden Sabayel Rayon Məhkəməsinə göndərilib: "Vəsatətə "Yeni Müsavat" qəzeti nümayəndəsinin iştirakı olmadan baxılıb. Odur ki, hakimin çıxartlığı bu qərar mövcud qanunvericiliyə ziddir. Məlumdu ki, ötən ilin son ayında "Yeni Müsavat"ın müdafiəçiləri qəzeti ilə bağlı iddialarla Sabayel Rayon Məhkəməsində baxılmaması ilə əlaqədar vəsatət qaldırılmışdır. Həmin vəsatətə aydın şəkildə bildirilmişdir ki, Sabayel Rayon Məhkəməsi və onun hakimləri qəzətə qarşı qərəzli mövqe tutublar. Hətta məhkəmə prosessual qanunvericiliyə zidd olan qəzeti bağlanması və onun əməkdaşlarının cinayətə cəlb ediləsi ilə bağlı mülki iddiaları belə, qəbul etməkdən çokinməyib. Bu onu göstərir ki, məhkəmə "Yeni Müsavat"ın coşalandırı-

masında maraqlıdır. Ancaq çox təsəssülər olsun ki, Apelyasiya Məhkəməsində bu faktların hec biri nəzərə alınmayıb. Qanunda göstərildiyinə görə, istənilən məhkəmə arasında tərəflərin iştirakı təmin edilməlidir. Bu prosesdə nəinki bizim iştirakımız təmin edilib, ümumiyyətə, ərizəyə baxılması barədə qəzeti vəkillərinə məlumat da verilməyib".

V.Mahmudlunun sözlərinə görə, həzirdə qəzeti Apelyasiya Məhkəməsinin qərardadından şikayət verəmək hüquq yoxdur. Lakin məhkəmənin gedisi zamanı qəzeti müdafiəçiləri belə şikayətlərlə çıxış edə bilərlər.

"Ruh" Azərbaycan Jurnalistlərin Hüquqlarını Müdafiə Komitəsinin hüquqsuna Məzahir Elyazov da "Yeni Müsavat" qəzeti təmsilcilərinin etirazı ilə bağlı Apelyasiya Məhkəməsinin çıxardığı qərarın mövcud qanunvericiliyə zidd olduğunu bildirib: "Apelyasiya Məhkəməsi işə barkən mütləq tərəflərin iştirakını təmin etməli idi. Ancaq hakim M.Bağırzadə qanunun tələblərinə əməl etməyərək, iddiaçı tərəfin xeyrinə qərar çıxarıb. Bütün bunlar ondan xəbər verir ki, "Yeni Müsavat"ın işinə baxılan məhkəmələr obyektiv keçirilməyəcək".

MƏHƏBBƏT

Hakim "Əbu-Bəkr" məscidi ilə bağlı verdiyi qərarı düzgün hesab edir

Məlum olduğu kimi Ağır Cinayətlərə Dair İşlər Üzrə Hərbi Məhkəmənin hakimi Ağamali Qafarov "Əbu-Bəkr" məscidi kimi tanınan Cümə məscidinin imamı Qamat Süleymanovun barəsində cinayəti işlə qaldırılmış barədə qərar verib. Qərar bir il müddətində icra olunmalıdır. Xatırladaq ki, hakim bu qərara Çeçenistanda döyüşməkdə ittihəm olunan 13 gəncin işini aşaşdırırcə onları həmin məscidi tez-tez ziyarət etməsi faktına əsaslanaraq gəlib: "Artıq bu mənim ikinci qərərimdir. Həla bundan ötən il məhkəmədə sözügedən məscidin foaliyyətinin artırılması və nəzarətə götürülməsi barədə qərar çıxarılmışdım. Çeçenistanda döyüşlərində ittihəm olunan 13

MƏHƏBBƏT

Müqayis Verdiyevə 8 il iş verildi

Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə Məhkəmədə hakim Ənvər Seyidovun sədrliyi ilə "Aqrarsənaye" firmasının sabiq direktoru Müqayis Verdiyevin məhkəmə prosesi yekunlaşib ("Olular"). Xatırladaq ki, o, qulluq mövqeyindən sui-istişadə etməkdə, dələduzluqda, vəzifəli şəxs kimi rüşvət almaqdə günahlandırılıb. Eldar Mansurov adlı vətəndaşın şikayəti əsasında ona qarşı Bakı Şəhər Prokurorluğunun cinayəti işi açılıb. E.Mansurov M.Verdiyevi ondan işe düzəltmek adı ilə 2000 dollar rüşvət istəmkədə günahlandırıb.

Uzun süren məhkəmə arasdırmasından sonra M.Verdiyevin ona elan olunan cinayətlərdə iştirakı sübut yetirilib. Məhkəmənin hökmü ilə M.Verdiyev 8 il əzadlıqladan məhrum edilib.

Mübariz Əhmədoğlu: "Azərbaycan 2002-ci ildə regionda ən aktiv siyaset yürüdən ölkə olub"

SİYASİ İNNOVASIYA VƏ TEKNOLOGİYALAR MƏRKƏZİ ÖTƏN İL CƏNUBİ QAFQAZDA BAŞ VERMİŞ HADISƏLƏRLƏ BAĞLI HESABAT HAZIRLAYIB

Siyasi İnnovasiya və Texnologiyalar Mərkəzi 2002-ci ildə Cənubi Qafqaz ölkələrində baş vermiş ictimai-siyasi proseslərin yekunları ilə bağlı hesabat hazırlayıb. Dünən mərkəzin rəhbəri Mübariz Əhmədoğlu qurumun ofisində mətbuat konfransı keçirərək jurnalistləri hesabatla tanışdır. M.Əhmədoğlunun qənaətinə görə, 2002-ci ildə regionun hər üç dövlətinin daxili siyasi həyatında iri dövlətlərin rolü artıb. Ötən il hərbi-texniki əməkdaşlıq proseslərinin xeyli gücləndiyini deyən mərkəz rəhbəri NATO-nun da kifayot qədər fəallığını vurğulayıb: "Artıq hər üç dövlət NATO Parlament Assambleyasına assosiativ üzv qəbul olunub".

Siyasi İnnovasiya və Texnologiyalar Mərkəzi həm Azərbaycan, həm Gürcüstan, həm də Ermənistannın 2002-ci il tarixində baş vermiş ənəmlili hadisələri qeydə alıb. Bununla bağlı məlumat verən M.Əhmədoğlu bildirib ki, Ermənistannın 2002-ci il tarixində baxdıqda daha çox 23 hadisə diqqəti cəlb edir: "Onlardan birinci Ermənistən prezidenti Robert Köçəryanın ölkənin velayatlarını və xarici ölkələrə səfərləridir. Ötən il 0, 15 xarici ölkəyə səfər edib. Bu ölkələrin içərisində yalnız Rusiya ietimai-siyasi proseslərə təsir etmək gücündədir".

2002-ci ildə erməni diasporunun ikinci forumunun keçirilməsini də diqqətən hadisə kimi qiymətləndirir. M.Əhmədoğlu Forumda Amerikadan gələnlərin üstünlük təskil etdiklərini vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, bu Ermənistən prezidentinin maraqlarına uyğun deyildi.

M.Əhmədoğlu Ermənistən İctimai Televiziyanın rəhbəri Tigran Nağdalyanın qətlinin bu ölkədəki rejimin iç üzünü açan fakt hesab edir. O, ümumiyyətlə, Köçəryan hakimiyyəti dövründə 40-45 tanınmış ietimai-siyasi xadimlərin dövlət memurunun müəmməli şəkildə dünýalarını dəyişdirməyini vurğulayıb: "KİV-lərə təzyiqlər T.Nağdalyanın qətl ilə yekunlaşmayıb. 2002-ci ildə

mətbuat təzyiqlər xeyli güclənib və bunun nəticəsindədir ki, bəzi mətbu organelərin mövqeyində dəyişikliklər gözə dayır. Muxalisətçi "A 1+" telekanalının bağlanması da KİV-lərə təzyiqlərin tərkib hissəsidir".

M.Əhmədoğlu Türkiyənin Ermonistana qarşı rəsmi şəkildə dörd şərt iştirə sündüründən ötən ilin ənəmlili hadisələrdən hesab edir: "Türkiyə Ermənistandan qondarma soyqırımıla bağlı ittihamlarda ol ekşiməyi, bunu tərəixçilərin öhdəsinə buraxmağı, Türkiyəyə qarşı iddiaları özündə oks etdirən müddəəni Konstitusiyadan çıxarmağı, işgalçi qoşunlarını Azərbaycan ərazilərində çəkməyi və Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə Azərbaycan arasında kommunikasiyaların bərpasına şorait yaratmağı tələb edir".

M.Əhmədoğlunun fikrincə, Ermənistən 2002-ci ildə yeganə uğuru informasiya texnologiyalarının yüksək inkişafına nail olmuşdur. Mərkəz rəhbəri bu ölkənin informasiya texnologiyaları sahəsində regionda lider olduğunu qeyd edib.

Ermənistən beynəlxalq soviyyədə uğursuzluqlarına diqqəti çəkən M.Əhmədoğlu öncə onun adının vətəndaşları ABŞ-da xüsusi qeydiyyatdan keçməli olan ölkələrin siyahısına daxil edilməsinin bu ölkəyə böyük zərbə ol-

duğunu vurğulayıb: "Bundan əlavə, ABŞ İranla nüvə və bakteroloji silah texnologiyası sahəsində əməkdaşlıq etdiyinə görə Ermənistən şirkətlərinə embarqo qoyub. Ötən il bu ölkə ilə İsrail arasında da gərginliyin müşahidə olunması, hətta Ermənistənən on yaxın müttəfiqlərindən olan Rusiyanın bəzi vilayətlərində antierməni çıxışlarının başlanması bu ölkənin xarici siyasetində problemlərin olduğunu göstərir".

2002-ci ildə Gürcüstəndə baş vermiş ənəmlili hadisələrdən söz açan M.Əhmədoğlu öncə diqqəti övvelində bu ölkə ilə Rusiya arasında yaranmış gərginliyə yönəldib: "Həmin ərafadə Gürcüstəndə anti-rusiya əhval-ruhiyəsi güclənmişdir. Hətta ölkələr arasında gərginlik mühabirə həddində gəlib çıxmışdır. Bütün bu gərginliyin sonunda Gürcüstən parlamenti ölkənin MDB-dən çıxması məsələsinə qaldırılmışdır".

Ötən il Gürcüstəndə dövlətə kilsə arasında imzalanmış müqaviləni ənəmlili addım kimi deyərləndirən mərkəz rəhbəri bu müqavilənin doğrudan da, Gürcüstən üçün səmərəli olduğunu söy-

ləyib. M.Əhmədoğlu Cavaxetiyyada erməni separatizminin güclənməsini bu ölkə üçün təhlükəli hal hesab edir.

Mərkəz rəhbərinin sözlərinə görə, Azərbaycan 2002-ci ildə regionda ən aktiv siyaset yürüdən ölkə olub. O bildirib ki, Azərbaycan 2003-cü ilə yalnız bir problemlə - Qarabağ problemi ilə qədəm qoyub. M.Əhmədoğlunun fikrincə, ötən il Roma Papası II İohann Pavelin Bakıya səfəri, "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsas ixrac boru kəmərinin bünövrəsinin qoyulması, Xəzərin statusuna dair Rusiya ilə müqavilənin imzalanması Azərbaycanın tarixində ən ənəmlili hadisələrdən biridir. Mərkəz rəhbərinin sözlərinə görə, 2002-ci ildə Azərbaycanda hərbi quruculuq işinə də xüsusi diqqət ayrılb. "Silaht Qüvvələrə Yardım Fondu"nın yaradılması, ABŞ-la Azərbaycan arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq barəsində müqavilənin imzalanması ən ənəmlili hadisələrdən biridir".

M.Əhmədoğlu Konstitusiyaya dəyişikliklərlə bağlı 24 avqust referendumunu da ilin hadisəsi hesab edir.

AZADƏ

Ayaz Mütəllibovun dediklərini Sabir Hacıyev təkzib edir?

"MÜXALİFƏTİN SEÇKİLƏRDƏ İŞTİRAKİ ZƏRURİDİR"

Məlum olduğu kimi, eks-prezident, Vətəndaş Birliyi Partiyasının (VBP) sədri Ayaz Mütəllibov mətbuatla müxalifət partiyalarının 2003-cü il prezident seçkilərinə qatılmasının əleyhine çıxb. A.Mütəllibovun fikrincə, indiki itidərin dövründə ölkədə demokratik seçkilərin keçirilməsi qeyri-mümkindür. Ona görə də müxalifət partiyaları seçkilərə qatılmaqla demokratik seçki görüntüsü yaradacaq.

VBP-nin baş katibi Sabir Hacıyev isə dünən jurnalistlərə verdiyi açıqlamada təmsil olunduğu partiyanın müxalifətin prezident seçkilərinə qatılmasının əleyhine olma-

zim mövqeyimiz əvvəlki kimi qalır. Sadəcə, Ayaz müəllim bildirib ki, arzularla yaşamaq olmaz, mübarizə aparmaq lazımdır. Yenə deyirəm ki, biz azad, demokratik seçkilər keçirilməsinə çalışırıq və hesab edik ki, demokratik şəraitdə bütün müxalifət qüvvələrinin seçkilərdə iştiraku zoruridir".

Bəs gərsən, A.Mütəllibovun sözügedən fikirlərinə digər müxalifət partiyalarının münasibəti nedir? Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının (VHP) sədri, millet vəkili Sabir Rüstəmxanlı öz mövqeyini 2003-cü il prezident seçkilərinin azad və demokratik keçirilməsi üçün çalışır və buna nail olacağına inanır: "Partiyamızın sədri ümumi mövqeyimizə zidd fikirlər söyleməyib. Seçkilərlə bağlı bi-

bu, VBP-nin öz problemidir: "Əgər partiyanın sədri bir söz, onun MKM-dəki təmsilçisi Sabir Hacıyev isə başqa söz deyirən, mənə elə galır ki, bu partiya daxilindəki müəyyən münasibələrdən xəbər verir. Sadəcə, mən onu deyə bilərəm ki, Sabir Hacıyev MKM-də dəfələrlə bəyan edib ki, seçkilər haqqında qanunun necəliyindən asılı olmayaq, müxalifət 2003-cü il prezident seçkilərinə qatılmalıdır".

AXCP ("islahçılar") sədri, millət vəkili Əli Kərimli isə A.Mütəllibovun sözügedən açıqlaması ilə tanış olmadığını bildirib. Ə.Kərimlinin fikrincə, müxalifət partiyalarının mütləq əksəriyyəti 2003-cü il prezident seçkilərinə ciddi mübarizə aparır qalib gəlmək üçün qatılmaq niyyətindədir. GÜNDÜZ

Etibar Məmmədov bölgələrə səfər edəcək

AMİP Siyasi Şurasının növbəti iclasında 2003-cü ilin planları barədə qararlar çıxarılb. Partiyanın matbuat xidmətinin əməkdaşı, Əflatun Quliyev "Olaylar" bildirib ki, AMİP seçkilərlə bağlı on mühüm vəzifələrini və istiqamətlərini müəyyənəşdirib. Bununla bağlı işğal olunmuş ərazilərin rayon təşkilatlarında konfranslar keçiriləcək. Siyasi Şura İrandakı hadisələrlə bağlı narahatlığını bildirib. Ə.Quliyevin dediyinə görə, AMİP sədri Etibar Məmmədovun bölgələrə səfəri istisna deyil. Bu, partiyanın 2003-cü il planına salınıb. AMİP sədrinin səfərinin Gəncədən başlayacağı gözlənilir.

Fazil Məmmədov nəzir qutularına vergi nəzarətini düzgün sayır

Dini İşlər üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rafiq Əliyev təklif edib ki, məscidlərdə və pirlərdə nəzir qutularına toplanan pullara nəzarəti vergi organları höyətə keçirməlidir. Bu fikrə münasibət bildirən vergilər naziri Fazil Məmmədov qeyd edib ki, vergi organları nazir qutularına nəzarət etmirlər. "Din mənəviyyatdır. Ona görə də pul var deyə, oxlaqı-mənəvi məslələrə dövlətin qarışması düzgün deyil" - deyən F.Məmmədovun bildirdiyinə görə, hər nəzir qutusu üzrə vergi organı işçisinin qoyulması və orada yoxlama aparılması məqsədə uyğun deyil: "Fikrime, məsləyə ictimai nəzarət lazımdır" - deyə vergilər naziri vurgulayıb.

"İtera" Azərbaycana qaz satışını dayandırmayacaq

"İtera" Beynəlxalq Şirkətlər Qrupunun nümayəndəliyindən "Olaylar" a verilən məlumatə görə, "Çeçenqazprom" şirkətinin bayanatlarını baxmayaq, Azərbaycana qaz ixracının həcmində heç bir dəyişiklik olmayıcaq və bütün işlər əvvəlcədən tərtib olunmuş qrafika uyğun höyətə keçiriləcək. Xatırladaq ki, "Çeçenqazprom"un rəhbərliyi Rusiya energetika naziri İqor Yusifova göndərdiyi məktubda "İtera"nın 1996-2002-ci illər üzrə qazın tranzit haqqını ödəməməkdə ittihəm edərək ümumi borcun həcmiin 300 milyon rubl olduğunu iddia edib. "İtera"nın Bakı ofisindən bildirilərlə ki, bu məlumatlar həqiqətən uyğun deyil və hələ keçilən, "Qazprom"la yaranan analoji anlaşılmazlıq zamanı aparılan araşdırımlar nəticəsində Azərbaycana təbii qaz nəqlinə görə şirkətin heç bir köhnə borcunun olmadığı aşkarlanıb. Və 2002-ci ildə olduğu kimi, bu il deyən, Beynəlxalq şirkətlər qrupu Azərbaycana 4 milyard kubmetr qaz satacaq.

Rafiq Əliyev İrana gedir

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rafiq Əliyev İranın Mədəniyyət və İslam Əlaqələri təşkilatı sədrinin dəvətilə yanvarın 6-dan 10-a kimi bu ölkədə səfərdə olacaq. Bu məqsədlə İranın Azərbaycandakı səfiri Əhməd Qəzayi dünən R.Əliyevlə görüşüb. Söhbət zamanı səfərin programı, eləcə də qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər müzakirə olunub.

Amerika-Azərbaycan Cəmiyyəti Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü qeyd edib

TƏDBİRDƏ ƏSLƏN AZƏRBAYCANDAN OLAN BAŞQA MİLLƏTLƏRİN NÜMAYƏNDƏLƏRİ DƏ İŞTİRAK EDİBLƏR

Dünyanın bir çox ölkələrində olduğu kimi ABŞ-da yaşayan soydaşlarımız da Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü yüksək seviyyədə qeyd ediblər. Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsinin eməkdaşı Elçin Əzimliyən alındığımız məlumatə görə, həmşənlərimiz dekabrın 28-də Nyu-Yorkdakı Türk Mərkəzində bir araya geliblər. Tədbirdə Azərbaycan türkləri ilə yanışı, digər millətlərlənən olan azərbaycanlılar da iştirak ediblər: "Toplantıda Azərbaycanın dostları, ABŞ-da tohsil alan azərbaycanlı və türk tələbələr, əslən Azərbaycandan olan yəhudilər Yakov Abramov, Vladimir Benyaminov, Rapşil Şamayev, Gürcüstanın yəhudisi icmanın nümayəndəsi Otari Canasvili, Azərbaycanın BMT-dəki təmsilçi Yaşar Əliyev, Türkiyənin ABŞ-dakı konsulu, Amerikada rus dilində noşr olunan "Novoye Russkoye slova" qəzetiñin əməkdaşı Mixail Nemirovski və başqa tanınmış şəxslər iştirak ediblər".

Bayram tədbirini Amerika-Azərbaycan Cəmiyyətinin sədri Tomris Azeri açıb. O, 31 dekabr Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günüñün Amerikadakı Azərbaycan Cəmiyyəti tərəfindən həmişə yüksək seviyyədə qeyd edildiyini bildirib. Hər belə toplantıda hamını birləşdirən tədhibiñi söyləyen T.Azeri "bir olmasaq, problemlərimizi dünya ictimai-

yatına çatdırı bilmərik" deyib.

Cəmiyyət sədri həmçinin, ABŞ-da yaşayan və əslən Azərbaycandan olan yəhudisi icmalan ilə xoş münasibətə olduqlarını bildirib. İcmanın rəhbəri Yakov Abramovla tez-tez görüşdüklerini deyən T.Azeri onun həttə Dünya Azərbaycanlılarının Bakıda keçirilmiş birləşdirilən qurultayında iştirak etdiyini də öncəkib: "Biz bu gün milli bayramımız münasibətilə bir-birimizi töbrik edirik. Mən əminəm ki, yəhudisi icması da osrlər boyu yəşadıqları əlkəni azərbaycanlılar kimi sevirlər və möhəz buna görə da bu gün bir yerdəyik".

Azərbaycanın BMT-dəki təmsilçi Yaşar Əliyev toplantıda çıxış edərək prezident H.Əliyevin töbrik məktubunu və dənəyə azərbaycanlılarına müraciətini oxuyub.

Azərbaycan yəhudiləri adından çıxış edən Rapşil Şamayev prezident H.Əliyevin bütün dünyadakı azərbaycanlıları birləşdirmək üçün böyük işlər gördüyüünü bildirib. R.Şamayev de azərbaycanlıların birləşdirilən qox böyük ehtiyacın olduğunu söyləyib. O, həmçinin bütün töbrik təşkilatçılarını Azərbaycan dilində töbrik edib və Azərbaycana həsr etdiyi şerlərini oxuyub.

Bayram tədbirində Sabina Rakçayeva və Milana Strezevanın ifasında Azərbaycan bəstəkarlarının esərləri, eləcə də qədim müğəmimiz səslendirilib.

Əzimliyən sözlerine görə, töbribərə bağlı "Novoye Russkoye slova" qəzetiñde geniş məqələ dərc olunub.

AZADƏ

diaspora.az saytı fəaliyyətə başladı

İNTERNET SƏHİFƏSİNİ "SAHİL" İNFORMASIYA VƏ ARAŞDIRMLAR MƏRKƏZİ HAZIRLAYIB

Xaricdə Yaşayan Azərbaycanlılarla İş Üzrə Dövlət Komitəsi dünyının dörd bürə yanına səpələnmiş soydaşlarınınla əlaqələri daha da yaxşılaşdırmaq məqsədilə daha bir ənəmə addım atıb. Artıq komitənin internet saytı fəaliyyətə başlayıb. Öz gözəl tərtibatı və operativliyi ilə seçilən bu səhifə <http://www.diaspora.az> ünvanında yerləşir. diaspora.az-dakı xəbər və məqələlər hər gün yeniləşir. Hələlik Azərbaycan dilində fəaliyyətə başlayan səhifə yaxın vaxtlarda ingiliscə və rus dilində də yayımlanacaq. Saytın "Azərbaycan" bölməsində Azərbaycanın dövlət qurumu, ərazisi, coğrafiyası, tarixi, mədəniyyəti, iqtisadiyyatı ilə bağlı geniş məlumatlar yer alıb. "Diaspora" bölməндə isə xaricdəki təşkilatlar, Azərbaycan diasporunun fəaliyyəti və məhacirot tarixi ilə bağlı yazılar öz əksini tapıb. Saytda bədnəm qonşularımızın təcavüzünə də xüsusi bölüm ayrıilib. Bu bölümə ermənilərin xalqımızın başına gətirdiyi felakətlərə bəhs olunur. Səhifə ölkədə internet texnologiyaları sahəsində kiçiyət qədər təcrübəyə malik "Sahil" İnformasiya və Araşdırmlar Mərkəzi tərəfindən hazırlanıb.

AZADƏ

İşgəncə nəticəsində 12 nəfər ölüb

HÜQUQ-MÜHAFİZƏ ORGANLARI ƏMƏKDASLARININ CİDDİ TƏZYİQİ İLƏ ÜZLƏŞƏNLƏRİN SİYAHISI HAZIRLANIB

Azərbaycan İşgəncələr Əleyhinə Komitəsi 1996-cı ilden 2003-cü ilədək ölkədə işgəncələrə məruz qalanların siyahısını hazırlayıb. Sayca ikinci olan hesabata 53 nəfərin adı salınıb. Komitənin rəhbəri Elçin Behbudovun "Olaylar" a bildirdiyinə görə, araşdırmlar Azərbaycanın BMT-nin İşgəncələr Əleyhinə Konvensiyasına qoşulmasından sonra qadınlar və azyaşlılar da var. Xatırladaq ki, siyahı komitəyə daxil olan işgəncə qurbanlarının və onların yaxın qohumlarının ərizələrinə əsasən hazırlanıb. Birinci hesabata ikinci defa olaraq, 18 nəfərin adı da xil edilmişdi.

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının Naxçıvan şöbəsi yaradılıb

Qarabağ Azadlıq Təşkilatının (QAT) sədri Akif Nağı bugündə Naxçıvan Muxtar Respublikasında sofrəde olub. Naxçıvanda bir sıra görüşlər keçirən A.Nağı ölkədə və həmçinin Muxtar Respublikada mövcud olan ictimai-siyasi vəziyyət, ortaya çıxan problemlərlə bağlı səhəbatər aparıb. Təşkilatın mətbuat xidmətindən bildirildiyinə görə, səfər zamanı QAT-in Naxçıvan şöbəsinin yaradılması ilə

bağlı təsis yığıncağı keçirilib. Qarabağ mühərribəsi vete-

rani, istefada olan polkovnik Həşim İsgəndərli şöbənin sədri seçilib. Qeyd edək ki, H.İsgəndərli Qarabağ uğrunda döyüşlərdə feal iştirak edib, keçmiş döyüşçülər içərisində nüfuzlu olan şəxslərindən dir. Təşkilata üzv olanlar arasında mühərribə veteranları, şəhid ailələrinin üzvləri, ağsaqqallar, ziyalılar üstünlük təşkil edirlər.

S.İLHAMQIZI

"Milli Məclis PKK ilə bağlı layihəni müzakirəyə çıxarmaq istəmir"

"Ölkənin qanunvericilik bazasını möhkəmləndirəcək bir çox qanun layihələri var ki, Milli Məclisin seyfələrində qalib və müzakirələrə çıxarılır". Bu barədə "Olalar" a məlumat veren millet vəkili Mais Seferlinin sözlərinə görə, parlament ölkədə baş verən hadisələrə münasibətin bildirilir.

Onun sözlərinə görə, "PKK-nin terroru təşkilat kimi tanınması haqqında" qanun layihəsi Milli Məclisə təqdim edilsə də, layihənin müzakirəyə çıxarılması uzadılır. "Söhbət ondan getmir ki, mənim təqdim etdiyim layihə ideal variantdır. Əsas şort ondan ibarətdir ki, PKK-nın terroru təşkilat kimi tanınması istiqamətində parlamentin faallığı müşahidə olunmur".

Ötən il 19 jurnalist həlak olub

Ötən il dünyanın qaynar nöqtələrində fəaliyyət göstərən 19 jurnalist həlak olub. "Reuters" agentliyindən Azər-TAc-a daxil olan məlumatda bildirilir ki, Jurnalistlərin Beynəlxalq Müdafiə Komitəsinin hazırladığı hesabatda ötən illərlə müqayisədə an az reportör ölümünün 2002-ci ilə qeyd edildiği göstərilir.

Bələdiyyələrə siyasi nəzarət gücləndiriləcək

Bələdiyyələrin fəaliyyətini genişləndirmək üçün Milli Məclis bir sıra qanunların qəbuluna hazırlaşır. MM-in regional məsələlər üzrə daimi komissiyasının sədr müavini Şəddin Əliyev "Olalar" a bildirib ki, Milli Məclisin növbəti sessiyasında "Bələdiyyələrə siyasi nəzarət haqqında" qanun layihəsinin qəbulu gözlənilir. Bununla bələdiyyələrin fəaliyyətini gücləndirmək üçün hüquqi baza dənəməkəndiriləcək.

Ş.Əliyevin dediyinə görə, bu qanun bələdiyyələrin siyasetə yersiz müdaxiləsinin qarşısını alacaq və siyasi fəaliyyəti qanuni çərçivəyə salacaq. Onu da qeyd edək ki, keçən sessiyada "Bələdiyyələrə inzibati nəzarət haqqında" qanun Milli Məclis tərəfindən qəbul edilib.

Həbsdə olan Güney Azərbaycan hərəkatçıları zəminə buraxılıblar

ONLARA QARŞI İRAN DÖVLƏTİNİN MİLLİ TƏHLÜKƏSİZLİYİNİ VƏ ƏRAZİ BÜTÖVÜLÜYÜNÜ POZMAQLA BAĞLI İTTİHAMLAR İRƏLİ SÜRÜLÜB

Azərbaycan Milli Oyanış Hərəkatının (AMOH) achiq aksiyası keçirən 9 nəfər feal üzvündən başqa dekabrın 12-də Şəbüstər şəhərində həbs olunanlardan daha iyirmi nəfəri, hər biri 20-50 milyon təmənlik girov qoymaqla məhkəməyə qədər müvəqqəti azadlığa buraxılıblar. Bu barədə məlumat verən GAMOH-un Bakı bürösünün rəhbəri Hüseyin Türkel bildirib ki, azad olunan soydaşlarımız hər gün yaşıdlıları məntəqənin polis idarəsinə getməli və "nəzarətdə olanlar" adlı kitabçaya imza atmalıdır. Onlar yaşadıqları yeri tərk etməməli, uzaq səfərə çıxmamalıdır.

GAMOH təsvisinin təzyiqi də rol oynayıb.

Qeyd edək ki, 20-50 milyon təmən, yəni, 17000-42000 ABŞ dolları məbləğində girov qoymaqla la məhkəməyə qədər zəmine buraxılanlara qazşı "Iran İslami Respublikasının milli təhlükəsizliyi və ərazi bütövlüyü pozmağa cəhd, doktor Çohrəqanlıın təpşirigil ilə 21 Azor günü Şəbüstərdə professor Zəhtabinin məzari üstündə bac vərən qarşılardırma və 2002-ci ildə bac vərən kütləvi etirazlara, o cümlədən Babak Qalasına yürüşlər, Səvələndəki mitinq, Tehranda Səttarxanın məzari üstündə və atraf kückələrdəki mitinq-yürürlərə başçılıq etmək ittihamları irəli sürüllər. Bu yürüs-mitinglərdə əsasən "Ya Qarabağ, ya ölüm!", "Yaşasın Azərbaycan, məhv olsun Ermənistən!", "Rus, fars, erməni - bütün türkün düşməni!" və s. şüurlar səsləndirilmişdir". GAMOH təmsilcisi qeyd edib ki, söylenilən ittihamlar səbütə yetirilsə, hərəkatçıları üzümüddətli həbs cəzası gözləyir.

Sevda İLHAMQIZI

Qafqazda ən qənaətbəxş vəziyyət Azərbaycanda olacaq

MƏŞHUR ASTROLOQ PAVEL QLOBA BELƏ PROQNOZ VERİR

Astroloq Pavel Qlobanı geniş tanıtmağa ehtiyac yoxdur. Rusiyada kifayət qədər tanınmış şəxs olan Qlobanın proqnozları Azərbaycan oxucuları da tanışdır. 2003-cü ilin ilk günlərində Rusyanın Internet saytlarına verdiyi açıqlamalarda Qloba həm ölkəsinin, həm də dönyanın bir sıra dövlətlərində baş verəcək olaylara da aydınlıq gətirib. Yeri gəlmışkən qeyd edək ki, Qloba öz proqnozlarında Qafqaza və Azərbaycana da yer ayırıb.

2003-cü İLDƏ RUSİYADA QEYRİ-ADİ HEÇ NƏ BAŞ VERMƏYƏCƏK

Astroloqun fikrincə 2003-cü ildə həm Rusiyada, həm də Şərqi Avropana böyük kataklizmlər

gözləməyə dəyməz. İqtisadiyyatda böhran gözlənilmir. Amma martda və noyabrda iki böyük terror aktının olacağını hiss edirəm. Putin bu terror aktlarını əsas gətirərək Çeçenistanda genişmiqyaslı hüquqları genişləndirəcək.

ADP prezident seçkilərini boykot edəcək?

SƏRDAR CƏLAЛОĞLUNUN FİKRİNCƏ, ADP-nin SEÇKİLƏRDƏ İŞTİRAKİ ÜÇÜN HEÇ BİR MANEƏ YOXDU

Son zamanlar həm mətbuat şəhifələrində, həm də ictimaiyyət arasında bəzi müxalifət partiyalarının 2003-cü il prezident seçkilərində iştirak etməyəcəyi ilə bağlı müxtəlif fikirlər səslənir. Bu partiyaların arasında isə daha çox ADP-nin adı çıxılır. Hətta bəziləri iddia edir ki, ADP həmsədr Rəsul Quliyevin prezident seçkilərinə qədər Azərbaycana qayıtmazı mümkün olmadığı üçün bu partiya son natiçədə seçkiləri boykot etməklə kifayətlənəcək.

Bu məsələyə münasibət bildirən ADP-nin baş katibi Sərdar Cəlaloğlu təmsil olunduğu partyanın 2003-cü il prezidenti seçkilərində iştirak etdəcəyini deyib. Onun sözlərinə görə, Konstitusiyaya əsasən ADP-nin seçkilərində iştirak etməsi üçün heç bir mane yoxdur. Ona görə də demokratların seçkiləri boykot etdəcəyi ilə bağlı fikirlər həqiqətən uyğun deyil: "Bu cür fikirlər parlament seçkiləri ərafəsində də səslənir. Amma ADP parlament seçkilərini boykot etmədi. Bütün ictimaiyyətin gözü qarşısında qeyri-bərabər şəraitə və təzyiqlərə baxmayaraq çox böyük müvafiqiyat qazandı. Bütün ictimaiyyətin gözəsi kimi müxalifətin həmin tədbirləri boykot etdiyini dilə getirir. Ümид Partiyası prezident seçkilərində iştirakımı əngəlləyən mündəə yoxdur. Onu da deyim ki, ADP kifayət qədər təşkilatlanıb və böyük siyasi güca malikdir. Ona görə də bizə qarşı heç bir siyasi mane ola bilməz".

ADP sədri Rəsul Quliyevin Azərbaycana qayıtmasına gəlinə, S. Cəlaloğlu bildirib ki, bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Onun sözlərinə görə, partyanın

GÜNDÜZ

"Prezident seçkilərində müxalifətin rəqibi çox güclü olacaq"

ÜMİD PARTİYASI MÜXALİFƏTİN İQTİDARLA HEÇ BİR VASİTƏÇİ OLMADAN DANIŞIQLARA GETMƏSİNİ MƏQSƏDƏ UYĞUN SAYIR

"Bu il prezident seçkiləri ili olduğundan həlliəcisi xarakter daşıyır. Ona görə də müxalifətin seçkiyə hazırlıq səviyyəsi yüksək olmalıdır. Çünkü qarşısında prezident seçkilərində müxalifətin rəqibi çox güclü olacaq". Bu fikirləri "525"in müxbiri ilə səhbatində Ümid Partiyası sədrinin mətbuatla iş üzrə müavini Ənvər Ağayev söyləyib. Təmsil etdiyi partiyada prezident seçkilərinə indidən ciddi hazırlıq getdiyin deyən Ə.Ağayev qeyd edib ki, partiyanın öten il dekabrın 15-də keçirilən qurultayında prezidentliyə namizəd məsəlesi geniş müzakirəyə çıxarılb: "Quarultaya məsələ ilə bağlı fikir ariqləri ortaya çıxdı. Müxalifətin vahid namizəd olmasına dəstəkləyənlər də var idi, partiyanın öz namizədinin irəli sürüləməsini də. Uzun müzakirələrdən sonra qərar qəbul olundu ki, prezidentliyə namizəd məsəlesi partiyanın qanunverici orqanı olan Ali Məclisin sessiyasında müzakirə olunsun və bu barədə yekdil qərar

verilməsi də orqanın səlahiyyətərəna verilsin".

Ali Məclisin iclasının yanvar ayının sonlarına yaxın keçiriləcəyi deyən "Ümid" funksioneri hələ yekdil qərar ortaya qoyulmasa, təmsil etdiyi partiyanın müxalifətin seçkilərə vahid namizədlə qatılması təklifini irəli sürən ilk təşkilatlardan olduğunu vurgulayıb: "Bu, həm də cəmiyyətin tələbinən irəli gəlir. Əgər vahid namizəd seçiləməsi reallaşmasa, tabii ki, partiyanın öz namizədi olacaq".

Ə.Ağayevin fikrincə, vahid namizəd seçiləcək şəxsin kimliyindən asılı olmayıraq, əsas məqsəd seçkilərin demokratik keçirilməsi nail olmalıdır. Partiya funksioneri müxalifət daxilində ayrı-ayrı seçki bloklarının yaradılmasının məhz bu baxımdan müsbət hal olmadığını bildirib: "Bütün müxalifət qüvvələr vahid namizəd üzərində dayanırsa, bu mənəvəyə hörət edilməlidir. Ayrı-ayrı seçki blokları yaratmaq belə bir əha-

miyyətli mərhələdə faydalı addım sayıla bilməz".

ATƏT-in Seçki Məcəlləsinin müzakirəsi ilə əlaqədar təşkil etdiyi Dəyirmi masadan, ümumiyyətlə, bu təşkilatın Azərbaycanla bağlı fəaliyyətdən narazılıq ifadə edən partiya rəsmisi bu fəaliyyətin neticəsi kimi müxalifətin həmin tədbirləri boykot etdiyini dilə getirir. Ümид Partiyası Dəyirmi masaya dəvet olunmadığını xatırladan və sadr müavininin fikrincə, bu görüşlər effektli olmadığı üçün kompromis əldə edilməsi də gözlənilmirdi: "Hələlik ATƏT-in müxalifətlə razılışdırma komisiyası yaradılmış müzakirə predmetidir. ATƏT iqtidarla müxalifət arasında vasitəcilik edir. Belə çıxır ki, müxalifət düssərgəsi ATƏT-in köməyi olmadan problemlərini həll edə bilər. Yaxşı olardı ki, müxalifət heç bir vasitəçi olmadan iqtidarla danışqlara və razılaşmala nail olsun".

Sevdə İLHAMQIZİ

Qadın Krizis Mərkəzi Dəyirmi masa keçirəcək

Artıq iki ildir Sülh və Demokratiya İnstitutunun təşəbbüsü ilə Azərbaycanda Qadın Krizis Mərkəzi fəaliyyət göstərir. Mərkəz bu vaxt qədər 2000 nəfərdən çox qadına mənəvi dəstək olub, onlara pulsuz xidmət göstərib. Bu gün Qadın Krizis Mərkəzinə respublikamızın müxtəlif bölgələrindən - Şəki, Balakən, Dəvəçi, Zaqatala, Gəncə, Əli Bayramlı və Qusardan da müraciət edənlər var. Bundan başqa mərkəz müraciət edənlərə qaynar xətt telefonları ilə məsləhətlər də verir. Əsasən mərkəzə ailəsi və həyat yol-

daşı tərəfdən təzyiqlərə məruz qalmış, digər instansiyalarda ədalətsizliklərlə üzləşmiş və hüquqları tapdanmış qadınlar kömək üçün müraciət edib yardım alırlar. Azərbaycan qadını öz hüquqları ilə tanış etmək, mənəvi böhran keçirən insanlara dayaq olmaq, qadınlara dəyərlə məsləhət vermək mərkəzin əsas iş planlaşdırıcılarından.

Öz fəaliyyətinin davam elətdirən mərkəz yenica başlayan 2003-cü ilə də bir sira tədbirlər keçirməyi planlaşdırır. Yanvar və mart aylarında mərkəz Dəyirmi masalar keçir-

məyə hazırlanır. Yanvarın 15-nə planlaşdırılan ilk Dəyirmi masaların hərəsi bir mövzuya həsr olunacaq. İlk Dəyirmi masa 10 il və daha çox müddətdə birgə yaşış, qanuni nikahı olmayan, yalnız dini kəbini olan ailələrin dağılıması zamanı ortaya çıxan problemlərə həsr ediləcək. Tədbirdə mütəxəssislərin fikir və müləhizələri dinleniləcək, bu problemlərlə üzleşmiş qadınların şikayətləri əsasında müzakirələr aparılacaq. Tədbir media nümayəndələrinin iştiraki ilə keçiriləcək.

İlhama RƏSULZADƏ

Zəlimxan Məmmədlinin qəzeti sabah işıq üzü görür

Yanvarın 5-dən etibarən "Milliyyət" qəzeti işıq üzü görəcək. Bu barədə "Olaylar" a məlumat verən naşrin təsisçisi Zəlimxan Məmmədlinin sözlərinə görə, qəzet ilk mərhələ üçün həftədə bir dəfə 3 min nüsxə ilə çap ediləcək. Müəyyən müddətdən sonra qəzeti tirajı artırılacaq, dövriyyəsi həftədə 3 dəfəyə çatdırılacaq: "Qəzet əsasən milli ideologiyanın formallaşması istiqamətində maarifləndirmə missiyasına üstünlük verəcək. Obyektiv informasiyalar, regional problemlərlə bağlı analitik yazırlara daha çox yer ayıracacaq". Z.Məmmədi qəzeti AXCP ("klassiklər") barədə də cəmiyyətə çoxlu informasiyalar verəcəyini deyib. O bildirib ki, qəzeti yaradıcı kollektivi peşəkar jurnalistlərdən ibarətdir. Baş redaktor isə Türkiyənin "Milliyyət" qəzetiñ ölkəmizdə temsilcisi olmuş Rehbər Bəşiroğlu.

Xaricdə dini təhsil alan 600-ə yaxın tələbə haqqında məlumat toplanılıb

Qaçaqmalçılıq və digər qeyri-qanuni yolla xarici ölkələrdə dini təhsil almağa yollanan şəxslərin Azərbaycana qayıtarılması istiqamətində iş aparılır. Digər təhsil sahələrindən fərqli olaraq dini təhsilin markazlaşmış qaydada həyata keçirilməsinə mane olan amil nadir. Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi mətbuat xidmətinin rəhbəri Namiq Allahverdiyev "Olaylar" bildirib ki, qanunsuz yolla xaricdə dini təhsil almağa getmə halları uzun müddətdir mövcuddur. Onun sözlərinə görə, hatta təhsilini başa vurub Azərbaycana qayıdanlar dini fəaliyyətlə də məşğul olur. Lakin onun fikrincə, bunu tam şəkildə həyata keçirmək üçün mütləq dini təhsili mərkəzlaşmış qaydada aparmaq lazımdır. Məhz bu məqsədə xaricdə dini təhsil alanlarının sayı dəqiqləşdirilir və sənədləri araşdırılır. İndiyədək isə 600-ə yaxın şəxs haqqında məlumat elde edilib.

Ədalət TAHİRZADƏ

Dünya şöhrəti Azərbaycan alimi, görkəmli oftalmoloq, tibb elmləri doktoru, professor Ümnisə xanım Musabəyovanın (1902-1974) bu yaxınlarda keçirilmiş 100 ilik yubileyində bir dövət məmərəsi almış nəslinin Azərbaycanın başqa bir bölgəsindən köcüb Qəbələyə gəldiyi haqqında olundu. Ancaq nə yaxşı ki, Ulu Tanrı allahsız kommunistlərin TARIXI yeri-dibi möhv etməsinə imkan vermedi - bir çox dəyərli sənədlər indiyədək qorunub saxlanmaqdır. Mənəcə, bu yazida ortaya qoyulan faktların ek-səriyyəti nəinki ümumən Azərbaycan oxucusuna və özəlliklə Qəbələnin adlı-sənətlərinə, hətta Ümnisə xanımın on yaxın qohumlarına belə ilk dəfə bəlli olacaq.

Sözsüz ki, Azərbaycanın hər qarış torpağı məqəddəsdir və biz öz ulularımızı, ziyanlarımızın doğuldugu yere görə yox, millətimizə xidmətlərinə görə dəyərləndiririk. Bu baxımdan dünəninin neçə-neçə ölkəsində minlərcə insanın gününə işq vermiş Ümnisə xanımın da həm özünü, həm de ulu babalarının Azərbaycanın hansı bölgəsindən olması o qədər önemli deyil. Ancaq bir gerçəklilik də heç kəs dana bilməz - azman insanlar bütövlükde millətinə şərfləndirməklə ya-naş, həm də doğuldugu bölgədəki on minlərcə insanın iftixar, qürur, güvəncə qaynağına çevirilir və yerliləri onları başqasının "məməmsəməsinə" çox qısqancılıqla yanaşır. Bu baxımdan qəbələlərin Ümnisə xanımı başqa birisinin "iyi çıxmışından" incimeleri də tamamilə təbiidir.

Ümnisə xanımın ulu babaları yüksək boyuncu Qəbələnin on adlı-sənəti sülalələrindən - sultanlardan olub və təsəssüf ki, qanlı kommunist ixticası ilərində bu nəslin bütün davamçıları öz zadəgan köklərini danmaga, bu haqda susmağa məcbur ediliblər, çünki həkimiyəti qanlı əla keçirilmiş tarbiyəsiz, nadan və savadsız muzdur və dilənci balaları yüksək mədəniyyətli küber insanları özlerinin allahsız və qanıçən "proletariat diktatürası"nın eböyük qorxu sayaraq onları kültlü şəkildə məhv edirdilər. Bu zadeganlar tarixi yazılmış əsərlər, soykökülləri yandırıldı, cirıldı, onlara məxsus bütün maddi-mədəniyyət izləri aradan götürü-

rəldü, sonuca o şəxslərin indiki nəsilləri esl tarixi gerçəkliliyi bütünlükə unutdu. Ancaq nə yaxşı ki, Ulu Tanrı allahsız kommunistlərin TARIXI yeri-dibi möhv etməsinə imkan vermedi - bir çox dəyərli sənədlər indiyədək qorunub saxlanmaqdır. Mənəcə, bu yazida ortaya qoyulan faktların ek-səriyyəti nəinki ümumən Azərbaycan oxucusuna və özəlliklə Qəbələnin adlı-sənətlərinə, hətta Ümnisə xanımın on yaxın qohumlarına belə ilk dəfə bəlli olacaq.

Şəhənə Hacı Şəfi sultan yurdundan didərgin düşdü və ailəsinə də göttürərək Ərəbstana (indiki Suriyaya) köcdü.

Sonrakı 25 ilə nələrin baş verdidiyi haqqında sənədlər sussa da, 1759-da tarix sohnəsində yənə həmin Hacı Şəfi sultanın nəşliyə - onun oğlu olan Qəbələ ağası Kəlbəli sultanla qarşılaşırıq.

Bir tarixi qaynaq yazar ki, urmaviyəli sordur Fətəli xan Əfşar "Şuşa qalası üstüne gəlib Qarabağ xanı Pənah xanı özüne tabe etməye möşgül bulunduğu

İi sultanın dörd oğlunun: Əhməd sultan, Məhəmməd sultan, Nəsrulla sultan və [Hacı] Şəfi sultanın adları çəkilir və onların nəsilləri incəliklə sadalanır. (Qutqaşının qohumu Zabitə Mustafayeva bu sənəddə adı keçməyən İbrahim sultanın da Kəlbəli sultanın oğlu olduğunu mənə bildirmiş və deməmişdi ki, onun nəslində Türkiyədərdir, ancaq bu fikri təsdiqləyəcək heç bir qaynaqla üzəşməmişəm).

Əhməd sultanın nəslində Kəlbəli sultan övladları içərisində on qol-budaq-

bundan qabaq Astaranın Ərçivan kəndində dünəyini dayışıb.

İndiyədək verdiyim bildigən aydınlaşır ki, Hacı Şəfi Sultan və Kəlbəli sultan həm Hacı İsmayıb bay Qutqaşının, həm də İbrahim bay və Ümnisə xanım Musabəyovların ortaq ulu babalarıdır. Onların kökü yalnız Kəlbəli sultandan sonra ayrıılır. Belə ki, Kəlbəli sultanın bir oğlu - Hacı Nəsrulla sultan H.I.B.Qutqaşının atası, o biri oğlu - Əhməd sultansa Musabəyovların ulu babası-

ÜMNİSA XANIM MUSABAYOVA - Qabala sULTANLARININ YADIĞARI

Ondan başlayaq ki, Azərbaycan ədəbiyyat və elminin üç korifeyi - Hacı İsmayıb bay Qutqaşını (1809-1861), İbrahim bay Musabəyov (1880-1942) və Ümnisə Musabəyova (1902-1974) cyni nəsildən çıxıb və bu nəslin bize bəlli ilk böyüyü Hacı Şəfi sultandır. Faktların şərhində keçməzdən önce bildirim ki, Hacı Şəfi sultanın qəbələ sultanlarının patriarxi-

dir. Qəbələ rayonunun Həmzəlli kəndindəki qədim Şix baba pirindən 1978-də tapdığım Hacı İsmayıb bay Qutqaşını "Səfərəməmə"sinin əlyazmasında görkəmli yaziçı bu şəxş haqqında belə yazar: "Bu torpaqları mühabifet etməyə (qorumağa - Ə.T.) nə qədər qanlar babamız töküb və özümüz nə qədər zəhmət çəkməmiş abadan etməyə. Bu saatda nəzərə Dəvəbatan dağı rast düşəndə babamız mərhum Hacı Şəfi sultanın orada Nadir şah sərkərdəsinin müqəbilində şikət olub (qarşısında möğləib olub - Ə.T.), tərikətən edib, əhəl (indi - Ə.T.) nəslinin Ərəbstan və Şəm məmələkətindən vətən qərar tutmağı xatirime geldi".

Xatırladım ki, Səfərəməmə adından imperiya idarə edən naibüssəltənə Nadir xan (sonra Nadir şah) Osmanlılara axrayın olaraq ona itaetdən bəyün qaçmış Qəbələ ağası Surxay xana (eləcə da Dağıstan xanlarına) "qu-laqburması" verməkən Təhmasib xan Çalıyın başçılığı altında quzəye 12 minlik qoşun yollamışdı. Həmin qoşun 1734-ün 3 oktyabrında Qəbələyə Şamaxı arasında bir tərəfi dağ, o biri torəfi meşə bitişik Dəvəbatan adlı yerdə Surxay xanın 20 minlik ordusunu darmadağın etdi. (Bu hadisənən A.A.Bakıxanovun "Gülüstani-İrem"ində geniş danışılıb). Bu vuruşmada Surxay xanın qoşununda döyü-

zaman (1759-da - Ə.T.) ...Şəki xan Hüseyn xan Qutqaşını Kəlbəli sultan və sair Şəki böyükliyələrə hədiyyələr götürüb Fətəli xanın hüzuruna gələrək əczi-izhar edib mərhamət və kömək dildilər. Bu vəsiat ilə Fətəli xan Şəki xanlığına Hüseyn xan qoydu".

Qəbələ ağası Kəlbəli sultan Məhəmməd Hüseyn xan Müştəqlaq çox yaxındı. Ancaq Şəki xanı gelecek qatılı - emisi Hacı Əbdülləqədir dəşmən olduqdan və Kəlbəli sultan da onun emisini tərəfdar çıxıqdan sonra bu yaxınlıq yaşılıq çevrildi, xanın qəzəbəni tuş galən Kəlbəli sultan dəstəq edilərək 1779-da öldürdü. Ancaq həkimiyətdə yenə onun övladları qaldı.

Kəlbəli sultanın varisləri haqqında on inanmali qaynaq "Kəlbəli Sultanovlar"ın Azərbaycan Mərkəzi Tarix Arxivində saxlanılan soyköütü - nəsil şəhərədir; həmin soyköütü "Nuxa qəzası Qutqaşının kəndinin" sakınları Mehdi bay və Ali bay Sultanovların nəsillərinin bəylərdən sayılması haqqında 10 iyun və 2 iyul 1874-de verdiyikləri ərizəyə əsasən tərtib edilib.

Adı çəkilən soyköütündə Kəlbə-

lisidir. Ümnisə xanım Musabəyova da məhəz bu nesildən olduğuna görə onun üzerinde ayrıca dayanıram.

Sözügedən soyköütündə Əhməd sultanın 4 oğlunun olduğu göstəriləbil: poruçık Hacı Bala bay, praporşik Hacı Musa bay, Əzim bay, Hacı Ağarazı bay (1824-?). Burada onların övladları da sadalanır:

1) Hacı Bala bayın övladları: Qutqaşın naibi praporşik Hacı İbrahim bay (1814-?), Hacı Nuh bay, Hacı Qədir bay, Əhməd bay;

2) Hacı Musa bayın övladları: Züleyxa xanım (1834-?), Zöhrənəs xanım (1837-?), Mehdi bay (1837-?), Xəcə xanım (1849-?), Yusif bay (vəfat edib);

3) Əzim bayın övladları: Şirin bay (1846-?), Məhəmməd bay (1854-?);

4) Hacı Ağarazı bayın övladları: Ağası bay (vəfat edib), Abdulla bay (1854-?), Ümmiñə xanım (1862-?).

Beləliklə, bu gün elində olan bütün yazılı və şifahı tutarqlarla soykənərək bildirirəm ki, Ümnisə xanım Musabəyova Əhməd sultanın kötүcəsidir - o, sultanın oğlu Hacı Musa bayın (1837-?) oğlu Süleyman bayın qızıdır. (Süleyman bay Ümnisə xanımın başqa Yusif, Fatma, Əfruz və Şamilin də atasıdır).

Yuxarıda dedim ki, görkəmli yaziçimiz, ilk Azərbaycan kinofilmində adı verilmiş "Neft və milyonlar səltənətində" kim möhtəşəm bir əsərin müəllifi İbrahim bay Musabəyov (1880-1942) da Əhməd sultanın soyundandır. O, Ümnisə xanımın babaşı Mehdi bayın (1837-?) oğlu, başqa sözlə, professorun dosdoğru emisi dir. İbrahim bayın üç övladı olub: Mehdi bay (uşaqın ölüm), Sarya xanım (?-1924), Zemfira xanım (20.05.1912-də doğulub, bir neçə il

dir. Yeri gəlmışken, 1874 tarixli sözüyündə Nəsrulla sultanın oğulu: rindən yalnız poruçık Hacı Ağə bay Qutqaşıyla Hacı İsmayıb bay Qutqaşının adları çəkilib. Ancaq man Nəsrulla sultanın Hüseyin bay Qutqaşını və Hacı Yəhya əfəndi Qutqaşının adlı oğullarının olduğunu da müayyənledirmişəm. Hüseyin bayin (?-1861/62) məzarı Hacı İsmayıb bayın Qəbələdəki qəbrinin yaxınlığındadır və onun indi yox edilmiş başdaşını 1981-də şəxsn özüm oxumış və es-tampi də çıxarmışam (indi də mon-dadır). Hacı Yəhya əfəndiyə gəlinçə, onun fəlsəfi-əxlaqi mövzudakı "Hüsn-i-xü'l" adlı türkəcə əlyazmasını (1844) taparaq mətbuatda dərəcə etdirmişəm. 1844-də artıq dünyasını da-yışmış Hacı Yəhya əfəndini həmin əsərin üzünü köçürmüs sagırdları "islamın şeyxler şeyxi", "bilicilərin və görkəmli adamların xaqanı", "mütəchidlərin varisi", "millətin və dinin alovu", "həzrət" adlandırıb, bu isə onun öz dövründə çox savadlı və nüfuzlu adamlardan biri olduğuna sübutdur.

Böyük Salman Mümtazın (1884-1941) araşdırımlarında Hacı İsmayıb bayın Hacı Abdulla bay adlı qardaşının da olduğu və onun önce İstanbulla, sonra Məkkəyə köçdüyü, orada uzun müddət yaşayaraq vəfat etdiyi bildirilir.

Beləliklə, buradək deyilənə belə yekun vurmaq olar: görkəmli alim Ümnisə xanım Musabəyova da öz yaxın qohumları Hacı İsmayıb bay Qutqaşını və İbrahim bay Musabəyov kimi çox qədim bir zədəgan nəsildən çıxıb və həmin nəsil Qəbələ torpağında on azı 300 ildən bəri yaşamaqdadır.

27.12.2002

Siemenslər 50 il Gədəbəyda

Bu yazı görkəmli jurnalist Lev Polonskinin "Siemens Qafqazda" ("Siemens na Kafkaze") kitabının materialları əsasında hazırlanıb. Kitabda böyük alman alimi və ixtiraçı, sahibkar Verner son Siemens və onun qardaşlarının Qafqazdakı fəaliyyətindən söz açılır. XIX əsrin 60-ci illərində Siemenslərin rəhbərliyi ilə Azərbaycanda elə bir növbətənə mərkəzi yaradılmışdır, ki, çar Rusiyasına məxsus texnologiya onuna rəqabət aparmaqda çətinlik çəkirdi.

... Gədəbəyə qədim vaxtlardan mis çıxırlırdı. Misdagın dağının eteklərində yaşayan əhalisi şaxta şəklinde olmuş mis hasılatalına cəlb olunurdu. Misin şaxta şəklinde istehsalı əsas məşgülüyyət idi.

Təxminən 1850-ci ildə Osmani (Türkiyə) vətəndaşları, milliyyətçə yunan olan Mexov qardaşları Misdagın canub hissəsində mis çıxarılması və əridiləmisi işini təsdiqləyən şəhadətnamələrdir. Həvəsli işə başlayan Mexov qardaşları zəngin mis kolçedanı (küükürd) arşenli və s. birləşmələrdən ibarət mineralların ümumi adı

əşkar etdirilər. Lakin pulları tü-kəndiyindən onlar rus sənayecisi Kunduzovla ittifaka girdilər. Ortaqlar 10 min pud mis əriməyə nail oldular ki, bu da həmin vaxta qədərki cəmi istehsalın həddində idi.

Sonralar ortaqların münasibətləri korlandı. Mis mədənlerinin sonrakı sahibləri Hannover təbəəli German Tanner və Danimarka təbəəli Simen Morits olurlar. Onlar müstəsna se-lahiyət qazandılar, filiz sahəsinə aid olan 40 paydan 39-na sahiblik etdirilər. Təsəssüf ki, Tanner-Morits cütlüyü də ugursuzluğa uğradı. Zəngin eh-

Birinci dəfə Gədəbəyə gəlmiş Verner Siemensin ilkən təsəssüratı, eləcə da qəti qarın belə olmuşdu: "İri sənaye ocağının məhəz Gədəbəyə yaradılması xüsusidə diqqət kəsb edir. Diqqətli dərəcədə aparılmış ciddi hesablamalar bu yeri seçməkdə yanılmağıza əsas verirdi".

Siemenslər işlərini program üzrə qurardılar. Mədənərə dəhlizlər açılar və məlikləndirildi. Çox keçmədi ki, mədən yaxınlığında zavod həzir oldu, yardımçı sahələr yaradıldı. Mədən rəhbərliyi Gədəbəyin Novoivanovka, Novosaratovka, Slavyanka kəndlərinin sakinləri ilə müqavilələr bağlandı. Mədənərə Gədəbəyin köklü sakinləri olan azərbaycanlılar da işə dəvet olunurdu. Verner Siemensin yazdı-

na görə, onlar qabiliyyətli və sədəqətli şəhələr idi. Xaricilər da mədənərə işləməyə maraq göstərirdilər. Yunanlar Pavel Jonsonki və Pavel Kostani kömür və odun tədarükünü öhdələrənə götürürən şəhərlərdir.

Almanların özleri xüsusilə yuxarı ranqli vəzifələrdə çalışırdılar. Onlar mütəxəssis kimi dərəcə mühəndisi, geodezist, məxanik, kimyaçı, mühəfətis və s. vəzifələrdə işləyirdilər. Zavod və mədənlərə rəhbərliyi də almanın həyatına keçirirdi. Birinci direktör olan A.Bernullini sonrakı illərdə Vilyam Bolton evə etmişdi. 1866-ci ildə mədəndə 60 min pud filiz xammalından ilk yarımfabrikatlar hazırlanıb. Xammalın tərkibində orta həsabla 10 faiz metal var idi.

Gədəbəy Miseritəm Zavodu bütövlükde 1867-ci ildə işə salındı. Xeyli xərc çəkilməsi və baxmayaraq firma tez-tezəsik qazanc daşınca qəcmədi. Alınmış avadanlıqların sinadından diqqətlə keçirildi, yeni texnika quraşdırıldı. Mədən-zavod məssisəsinin əsas qayğısı yanaqacı idi. Daş-kömür mədəni isə Ukraynanın cənubunda yerləşirdi.

(Ardı 15-ci səh.)

Bəstə ƏLIBƏYLİ

Pedaqogika elmi səbət edib ki, uşaqla tərbiyənin özüllü beş yaşadək qoyulur. Həmin dövrecən nə ediləsə, bu bütün tərbiye prosesinin doxsan faizi deməkdir. Bu mənətiqə Azərbaycanın təhsil səviyyəsinə baxanda ilk nəzərəçarpan fakt bu olur ki, biz, ümumiyətlə, təbiiyə üçün əsas sayılan vaxtı uduzu ruq. Çünkü orta ümumtəhsil məktəblərində Azərbaycan tarixi dərsleri beşinci sinifdən etibarən keçilməyə başlanır. Deməli, doxsan faiz tərbiyə şansını itirək, on faizin gumanına işləyirik.

Tarix fənninin adını əbas çədim. Ümumi tarix anlayışı içində dünya tarixi də, milli-siyasi tarix də, ərazi, təbətət və mədəniyyət tarixi də gedir. Bu diapazonda toxum sepilməsi, yüksək dünyabaxışlı inşət, harmonik şəxsiyyət tərbiyə unması üçün yeterlidir. Ancaq biz o toxumu gec səpməyə başlayıraq və bu səbəbə də normal nəticəyə nail ola bilmirik.

Əlbəttə, aydınır ki, əlifbam təzəcə öyrənməyə başlayan birinci sinif şagirdinə tarix kimi ciddi, intellektual bir fənnin həqiqi və geniş planla tədrisindən səhəbat getmir. Mən hansısa bir tələb və tekid etmədən, isrlarla mütləq mənimsəmə faizinə can atmadan ibtidai siniflərde tabiətsünləşdir, tarix, coğrafiya, təbabət, milli və dünya mədəniyyəti haqqında anlayış yaradılması, ilkin rüsyəmlərin ötürülməsi metodikasından danışram. Nəzəriyyədə və təcrübədə bu metodikanın intellektual oyun, nağıl, səhnəcik, şəkil və yaxud müəyyən bir mövzu üzrə səhəbat, sinifdən xaric mütalialı üçün ədəbiyyat kimi çoxlu sunanmış nümunələri var. Pedaqogikanın məhz bu qolu yaşıdan asılı olmadan və beynin ifrat yüklenməsi yol vermədən istənilən sevgili informasiyanın yaddaşa ötürülməsinə şərait yaradır. Təəssüf ki, rəsmi dərs proqramları qədər əhəmiyyətli olan bu mühüm sahəyə təhsil strukturlarında üçüncü-beşinci dərəcəli iş kimmi baxılır. Ona görə de hazırlıda sinifdən xaric mütalialı üçün ədəbiyyat və digər əyani vəsaitlər səndan iddiatlaşmazlıq mövcuddur. Bakı Şəhər Müəllimləri Təkmilləşdirme İnstitutunun ibtidai siniflər üzrə metodisti Solmaz Amanovanın təbətətindən gəldiyi işlər isə səbət edir ki istək və qayğı olsa, problemin qısa müddətə aradan qaldırmaq mümkündür.

Solmaz Amanova və onun göründüyü işlərlə təsliş imkanını mənə yaxınlarda əlimə düşmüş "Su satan Abbas, Büləbül və Qızılıgül haqqında nağıl" kitabçası qazandırdı. Cəmi on beş səhifədən ibarət olan balaca kitabçada, bütün Qarabağın mənəvi tarixi, dünəni, şərfli keçmiş və bugünkü sarsıcı reallığı eks olub.

İlk baxışda belə təəssürat yaranır ki, bu, gözəl tərtib olunaraq şəkillərlə bəzədilmiş əfsanə və nağıl kitabıdır. Amma diqqətlə oxuduqda müəllifin faktlər zengin, çox məraqlı və bədii bir informasiya bülleteni yaratdığı məlum olur. Uşaq psixologiyasının və onunla necə davranmağı yaxşı bilən Solmaz Amanova uşağı quru, soyuq informasiyanın maraqlandırımayacağını nəzərə alaraq, yaddaşa ötürmək istədiyi məlumatları cəzibəli və isti nağillərin, mənzum əfsanə və şerlərin içində gizlədir. "Büləbül və Qızılıgül haqqında əfsanə", "Su satıcısı", "Qaçqın qızlar", "Qoca qarabağlı", "Şehri köynək" adlı əfsanə və şerlər elə bir pedoqoji incəliklə yazılıb, uşaqları ilə öz tarix və mədəniyyətini addım-addım öyrənmə-

Solmaz Amanova görkəmlilə bəstəkar Rastrapoviçə öz kitablarını təqdim edərkən

tıqamotda daha bir orijinal addım atıb, Azərbaycan Tibb Universitetinin müəllimi Vafiq Şadinski ilə birgə miniatür anatomiya atlası tərtib edib. Mini-atlasın bir səhifəsində insanın bədən orqanlarının sxemini öyrənen telebə başqa bir səhifədə Rembrandtin "Doktor Nikolas Tulpan anatomiya dəri" adlı məşhur əsərinin reproduksiyası, yaxud Şərq təbabətinin Allahı sayılan Əbu Əli İbn Sinanın portreti ilə və Solmaz Amanovanın rəsmi lərden qaynaqlanan sədə, isti, eyni zamanda informativ şerləri ilə tanış olur. Müstərek hazırlanmış sonuncu iki nəşr Azərbaycan hüdudlarından kənarada da elm adamlarının böyük marağına səbəb olub. "Anatomiya incəsənətdə və poeziyada" kitabına Rusiya, Ukrayna və Gürcüstanın görkəmlili tibb alimləri ray veriblər. Rusiya Elmlər Akademiyasının akademiki Sapin də öz təəssüratında sözügeden kitabı alımların və mədəniyyət adamlarının diqqətini çəkdiyini elmə çox faydalı bir xidmət olduğunu qeyd

Yenilikçi pedaqoq

INSAN İZ QOYUR

**Su satan Abbas,
Büləbül və Qızılıgül
haqqında nağıl**

TURAC

**Göz, əz, əziz, əzizlik
Dəvəcikə və rəza**

ya istiqamətləndirir. Məsələn, "Su satan Abbas..." nağılında Qarabağın xanlıqlar dövründən, istedadlı sərkərdə Ponaheli xan Cavanşirən, onun üstündə Quran ayələri nağş olunmuş sehrli köynəyindən (Etiraf edim ki, mən o köynəyin üstündə "Qurani-Kərimin 12-ci surəsinin 93, 94, 96-ci ayələrinin təkmə üsulu ilə nağş olunması "Şehri köynək" şerini oxuyandan sonra bildim - B.Ə.) tutmuş bugündən olan uzun bir mərhələ unudulmaz boyalarla təsvir olunub. Yəni, ola bilər ki, uşaq nə vaxtsa Şuşanın Ermənistən tərəfindən işğal olunduğu statistik 9 may 1992-ci il tarixini unutsun. Amma Şuşanın və külli Qarabağın keçmiş ilə bağlı en əhəmiyyətli cizgiləri özündə birləşdirən "Su satan Abbas..." nağlı yaddaşa həmisiqlik qalacaq. İndiyəcən bize belə aşılıb ki, bütün nağillər quramadır və qeyri-müəyyən keçmişə aiddir. Solmaz Amanova isə "Turac", "Şehri buğda", "İrs", "Mugam" və digər kitablarında dərəcə olunmuş informativ və müasir nağilləri ilə bu folklor janrına tamam fərqli mənasibət nümayiş etdirir. O, bu qənəatdədir ki, sivilizasiya inkişaf etdikcə nağillər da təzələnməli, aid olduğu dövrlərin mühüm informasiyasını özündə eks etdirməlidir.

Solmaz Amanovanın metodolojiyasının yeni, orijinal cəhətlərdən biri də onun ayəni vəsait hazırlayarkən inteqrasiyası prinsiplərinə

əsaslanmasıdır! Metodist kimi o, məhüm bildiyi mədəni və tarixi informasiyaların müxtəlif istiqamətlərdən yaddaşa ötürülməsini öne çəkir. Məsələn, "Su satan Abbas..." kitabının her səhifəsinin kənarında Qarabağın bir işğal olunmuş rayonun adı və işğal tarixi iki hərflərle qeyd olunub. Beləliklə, 15 səhifəlik mini-kitabçanın birinci və son səhifələri Qarabağ harayı ilə açılıb-bağlanmaqla, işğal olunmuş 12 Azərbaycan rayonunun hamısı haqqında informasiya verilib. Digər tərəfdən isə həmin informasiyaları, yəni, bizim məhz işğala məruz qalğımızı Azərbaycan rəssamlarının çəkdiyi "Qaçqın qızlar", "Qoca qarabağlı" rəsmləri və Solmaz Amanovanın həmin mövzularda yazdıığı şerləri, nağıl və əfsanələri təsdiqləyir.

Solmaz Amanovanın işinin başqa bir golunu ibtidai siniflərdə məlli və dünya mədəniyyətinin öyrədilmesi təşkil edir. O, uşaqın dünəngörüşünə formalasmasına mühüm mərhələ təşkil edən estetik tərbiyənin dörd-beş yaşıdan on bir yaşadək olan dövrdə verilməsini zəruri sayır.

"Orta məktəblərimizdə uşaqlara dördüncü sinfə qədər muzey, rəsmi, memarlıq və mədəniyyətin digər sahələri haqqında məlumat verilir. Mən fikirlişdim ki, bunu şəkillərin köməyi ilə heyata keçirmək olar. Beləliklə, muzeyləri gə-

zib Azərbaycan və dünya rəssamlarının əsərlərinə baxmağa başladım. Qəribədir ki, yazacağım şerlərə, əfsanə və nağillərlə mənzilə "danışmağa" başlıdır. Onların fotosunu çıxarıb kim tərefindən və hansi üsulla çəkildiyini, hansi əsre, dövrlə aid olmasını, rəsmi yaranma tarixi ilə bağlı rəvayət və səhəbələri öyrəndikdən sonra həmin məlumatları və məndə yaranan assosiasiyani əlaqələndirək ser, nağıl, əfsanə, kiçik pəsələ yazdım".

Solmaz xanımın bu yiğcəm arayışının arxasında böyük zəhmətlə ərsəyə gelmiş 15 kitab dayanır. Müasir rus rəssami Nikas Safronovun əsərləri əsasında "Qız və qızılıgül", Rembrandt, Van Reyn, Leonardo da Vinçi, Rafaello Saiti, Van Qoq, Adrian Brauver, Lui Fransua kimi məşhur Avropa rəssamlarının şədəvərləri, eləcə də Azərbaycan milli rəngkarlığı əsasında yazdığı "Anatomiya incəsənətdə və poeziyada", "Monastr aptekisi", "Muzey pedaqogikası" və əvvəl de qeyd olunan digər kitablar məhz belə yarandı.

Bir cəhəti də qeyd etmek vacibdir ki, Solmaz Amanovanın cəmi iki-iü il ərzində gördüyü bu bənzərsiz işlərin bəhəsi tekco ibtidai və orta məktəb şəhərləri üçündə deyil. Onun "Anatomiya incəsənətdə və poeziyada" adlı kitabı tibb universiteti tələbələri və bioloqlar üçün qiyamətli hədiyyədir. S.Amanova bu is-

edib.

Yeniliyə mətbuat da münasibət bildirib. Azərbaycan, Amerika, İngiltərə, Rusiya və Başqırıstda "Anatomiya incəsənətdə və poeziyada" kitab-albumu elmlərin inteqrasiyali, sintezli öyrənilməsini təmin edən uğurlu addım kimi dəyərləndirilib.

Ancaq qəribədir ki, Azərbaycan

Təhsil Nazirliyi Solmaz Amanova

nin gördüyü işləri sükütlə qarşılıyır.

Səhəbət zamanı Solmaz xanım bildiridi ki, hətta məktəblərdə kitablarının

satışına da icazə verilmir. Halbuki,

həmin kitabların hamısı bilavasitə

tehsilli bağlıdır, sinifdən xaric oxu

üçün eyani vəsaitdir, yeni metodolo-

giyadır. Ona görə də, beş yüz, min

tirajla, öz hesabına çap etdirdiyi ki-

tabalarını ancaq Kitab Evinə verir.

Maraqlanınlar həmin ünvana müraciət etməklə Solmaz Amanovanın

kitabçılığının mədəniyyətinə orijinal

baxışları və orta məktəblərdə şə-

hərədileşməyin qeyri-ənənəvi me-

tdələr ilə tanış ola bilərlər.

Bu yazıda Solmaz Amanovanın şair, yazıçı kimi de danışmaq, bədən təsəkkürünün, hüdudsuz duyğularının bəhəsi olan sadə, səmimi şerlərindən, orijinal nağıl və əfsanələrin dən nümunələr götirmək olardı. Amma bütün pedaqojisi sahədə yenilik yaratmaq isteyindən qaynaqlığına görə onu məhz bu aspektən təqdim etməyi, yeni minilliyyin pe-

daqoqunu tanıtmayı lazımlı bildik.

Hər bir ölkə iqtisadiyyatının inkişaf etdirilməsi strategiyasını hazırlayarkən ilk növbədə kiçik və orta sahibkarlığın formallaşması və güclənməsi prosesini diqqət yetirir. Xüsusilə, Azərbaycan kimi yenica bazar iqtisadiyyatına qədəm qoyan dövlətlər üçün bu, zəruri tədbirlərdən biri hesab olunur. Özəl sektor isə maliyyə dəstəyi olmadan iqtisadi artımın dərticə qüvvəsinə çevrilə bilməz.

Qeyri-bank kredit təşkilatları bazarda hökmranlıq edir

GENİŞ MÜŞTƏRİ BAZASINA MALİK BU TƏŞKİLATLAR QEYDİYYAT PROBLEMI İLƏ ÜZLƏSİBLƏR

Tarixə nəzər salsaq, qabaqcıl ölkələrdə iqtisadiyyatın inkişafı ilkin kapital yığımından başlayır. Yeni kapital olmadan iqtisadiyyatı dünya səviyyəsinə çıxarmaq mümkün deyil. Müasir zamanda isə istenilen biznes esasən kreditlər iqtisaf edir. Bu baxımdan ölkə iqtisadiyyatının inkişafında Azərbaycanda mikrokreditləşdirmə ile meşğul olan qurumların rolu böyükür. Hazırda Azərbaycanda 9 beynəlxalq təşkilat - "ACDI/VOCA", "ADRA", "FINCA", "NNE", "NRC", "MC", "OXFAM", "IOM", "SCF" və "WVI" beynəlxalq humanitar təşkilatlarının kredit qurumları fealiyyət göstərir. Bu təşkilatlar və "Mersy Corps" 2001-ci ildə Azərbaycan Mikromaliyyə Təşkilatı adı altında birləşiblər. "Mersy Corps" birbaşa kredit xidməti göstərməsə də Azərbaycana Humanitar yardım Programının çətir məneceri olaraq "ADRA" və "Uşaqları qoruyun" təşkilatlarının kredit xidmətləri təqdim etməsənə maliyyə dəstəyi göstərir.

Bu təşkilatların iş principləri ilə tanış olmaq üçün bir nəçəsinin fealiyyət programına nəzər salmaq kifayətdir. Məsələn, "ADRA" təşkilatı Naxçıvanın 6 rayonunda mikro kreditlər verməklə məşğuldur. 1999-cu ildən fealiyyət göstərən "ADRA" mikromaliyyə təşkilatı kənd təsərrüfatı, ticaret və kiçik-orta sahibkarlığa yardım çərçivəsində kreditlər verir. Kredit verərkən girov olaraq qrup həmərəyliyindən istifadə edilir. Yeni kredit bir nəfər yox, 10-15 nəfərdən ibarət qrupa verilir və hər bir qrup üzvü digərinə görə məsuliyyət daşıyır. 200 dollardan başlayan kredit 1 il müddətinə verilməklə aylıq 3 faizle azalan balansla ödənilir. Mərkəzi Aranda fealiyyət göstərən digər bir təşkilat - "Uşaqları Qoruyun" isə daha aşağı həcmə - 100 dollardan başlayaraq kredit verir. Bu zaman ev eşyalarından girov kimi istifadə edilir. 1998-ci ildən mikromaliyyə bazarda uğurla

fealiyyət göstərən "FINCA" isə azəminatlı kiçik biznes sahiblərinə qismüddətli xırda kreditlər verir. Firma esasən qadın sahibkarlar və qəçinlərlə işləməyə üstünlük verir. Burada girov olaraq esasən qrup həmərəyliyindən istifadə edilir. Qeyd edək ki, hazırda qrup həmərəyliyindən girov kimi istifadə edilməsi bu təşkilatların mühüm üstünlüklerindən birinə çevrilir. Hazırda maddi girovun notarial qaydada hüquqi qeydiyyatını aparmaq üçün alnancaq kreditin 0,5-1 faizi həcmində rüsum ödəmək lazımdır. Üstəlik, sənədlərin toplanması ilə bağlı qanuni və qeyri-qanuni rüsumları toplasaq, bu, girovun 10 faizinə gəlib çatır. Buları düşən sahibkar kredit almadan imtiya etməli olur. Kredit təşkilatlarının tətbiq etdiyi qrup həmərəyliyi prinsipi isə bu problemlərdən əzaqlaşmağa imkan yaradır (maraqlıdır ki, yenice fealiyyətə başlayan Mikromaliyyələşdirmə Bankı da girov prinsipini notariusdan istifadə etməmək üstündə qurmağa çalışır).

Ümumilikdə, hazırda respublikada kredit xidməti sahəsində fealiyyət göstərən 9 qeyri-bank kredit təşkilatının 24430-dən çox müştəri var, 9163 iş yeri yaranan bu kredit təşkilatlarının müştərilərde 4 mln. dollar pulu var. Təkcə Azərbaycana Humanitar yardım Programı çərçivəsində maliyyələşdirdən 2 kredit təşkilatının kredit portfeli yarım milyon dollara yaxındır.

Təccübülür ki, belə fealiyyət miqyasına malik bu təşkilatlar ilkin biznes mühitine xas problemlərlə üz-üzə qalıblar. Buna baxımdan birincisi qeydiyyat məsələsidir. Hazırda Azərbaycanda fealiyyət göstərən 9 mikrokreditləşdirmə təşkilatlarından yalnız 3-ü - "ACDI/VOCA", "NRC" və "FINCA" Ədliyyə Nazirliyindən qeydiyyatdan keçiblər və Milli Bankdan lisensiya alıblar. "OXFAM" isə yalnız qeydiyyatdan keçə bilib. Qalanlar isə nə qeydiyyatdan keçə, nə də li-

senziya ala bilirlər. Problemi yaranan səbəb isə bu sahədə qanunvericiliyin olmamasıdır. Hazırda fealiyyət göstərən qeyri-bank kredit təşkilatlarının fealiyyəti bir sira orqanlar onları himaye etməsi sayəsində mümkün olub. Lakin istenilen təsərrüfat subyekti kimi, kredit təşkilatları də fealiyyətini vahid qanun çərçivəsində qurmaları. Onların qrant çərçivəsində çıxaraq mənəfətə işleyəcəyi təqdirdə vergi verilməsinin, statistik məlumatların tətqimlənəcəyi qaranlıqdır. Halbuki bu sahədə təkmil qanunvericiliyin olması kredit xidməti göstərən təşkilatların sayının artırmasına və bu sahədə rəqəbatın yaranmasına gətirib çıxara bilərdi. Bu isə kredit müddətinin uzanmasına və faiz dərəcələrinin azalmasına səbəb olardı.

Eyni zamanda, bu sahədə qanunvericiliyin olmaması müştərilər yaranan münəaqişlərin məhkəmə yolu ilə həll edilməsinə da mane olur. Belə ki, hakimlər kredit məqavilələrinə emal etməyənə qərși tədbirlər görülməsinin hüquqi esaslarını tapa bilmirlər.

Belə anlaşılmışlıqların yaranmasının başlıca səbəblərindən biri də mikromaliyyə anlayışının tam başa düşülməməsidir. Əhalinin böyük hissəsi humanitar qurumların mikromaliyyələşdirmə fealiyyətini keçid dövrü ilə əlaqədar müvəqqəti hal kimi başa düşür və krediti "humanitar yardım" kimi qəbul etməyə çalışırlar. Halbuki bütün ölkələrdə, o cümlədən ABŞ-da sahibkarlara mikromaliyyə xidmətləri göstərilir. Azərbaycan Mikromaliyyələşdirmə Assosasiyasının sədri C.Məmmədovun fikrincə isə, qismüddətli kreditləşdirmənin inkişafı uzunmüddətli kredit bazarının yaranmasına esas yaradır. Eyni zamanda bu təşkilatlar faktiki olaraq sahibkarların kredit mədəniyyətini artırmaqla banklar üçün potensial müştəri bazası yaradırlar.

nin vacibliyini şərtləndirən əsas amillərdən biri bank sektorunun bu sahədə zəifliyi və ölkədə yoxsulluq seviyyəsinin yüksək olmasıdır. Hazırda kiçik sahibkarların maliyyə resurslarına ciddi ehtiyacı var. Kapitalını əsas fondların yaradılmasına yönəldən kiçik sahibkar bəzən dövriyyə vəsaitləri çatışmazlığı ilə üzləşir.

Buna görə də, kredit təşkilatlarının maliyyə dəstəyi onların fealiyyətini davam etdirməsinə də mühüm rol oynayır. Lakin bəzi rəsmi qurumlar kredit təşkilatlarının fealiyyətinə birtərəflə yanaşaraq onların yalnız mənəfət əldə etmək namına yaradıldığı fikrindədir. Şübhəsiz, bu amili istisna etmək mümkün deyil. Hər bir qurum özünü maliyyələşdirmək qabiliyyətmə malik olmaq üçün müəyyən gəlir əldə etməlidir.

Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, beynəlxalq humanitar təşkilatlar kəmək məqsədilə kredit, qrant verirlər və onların əsas məqsədi verilən pulu geri qaytarmaq yox, qarşıya qoyulan məqsədə nail olmaqdır. Qoyulan məqsədə nail olmaq və dəyaniqli fealiyyət göstərmək üçün isə gəlirli işləmək vacibdir. Bankdan ferqli olaraq kredit təşkilatlarının gəliri yalnız kreditə görə verilən faizlərdən yaranır. Qeyd edək ki, beynəlxalq aləmdə mikromaliyyə institutlarının kredit faizi kommersiya bankı ilə sələmçilərin tətbiq etdiyi faiz arasında olur.

Bu təşkilatlarla bağlı yaranan digər bir fikir isə onların yalnız qismüddətli kreditləşdirmə ilə məşğul olmasından yaranır. Bəzilərinin reyinçə, qismüddətli kreditlər iqtisadiyyatın inkişafında rol oynaya bilmir. Ç.Məmmədovun fikrincə isə, qismüddətli kreditləşdirmənin inkişafı uzunmüddətli kredit bazarının yaranmasına esas yaradır. Eyni zamanda bu təşkilatlar faktiki olaraq sahibkarların kredit mədəniyyətini artırmaqla banklar üçün potensial müştəri bazası yaradırlar.

S.ƏYYUBOĞLU

Sovet avtomobiləri havanı daha çox çirkənləndirir

2003-cü ilin ortalarından Azərbaycanın Ekologiya və Təbii Ehtiyatlar Nazirliyi Daxili İşlər və Nəqliyyat nazirlikləri ilə birgə havanın tullantı qazları ilə çirkənləndirməsinin qarşısının alınması üzrə layihənin gerçəkləşdirilməsinə başlayacaq. Bunun üçün ölkə üzrə Almaniya avadanlığı ilə təchiz edilmiş bir neçə ekoloji məntəqə yaradılması nəzərdə tutulur.

Ekologiya və təbii ehtiyatlar naziri Hüseyn Bağırovun sözlerinə görə, Azərbaycanda olan avtomobilərin böyük ekseriyəti "Avro-0" çirkənlənmə standartları ilə işləyir. Bu isə demək olar ki, Avropa ölkələrində buraxılmış. Avtomobilərdə uyğun gələn təmizləyici qurğu quraşdırmaq isə elverişli deyil, çünki avtomobilərin çıxunun qiyməti bu avadanlığın qiymətindən ucuzdur. Buna görə də, ekoloji cəhətdən köhnəlmüş maşınların sahibləri birinci dəfə cərimə olunmayıacaq, onlara mühərriklərin təmiri, süzgəcərin daşıdırılması və s. üzrə icbari qərarlar veriləcək.

Hüseynov bildirir ki, yoxlamaları ölkəyə gələn maşınlardan başlamaq düşündür. Çirkənlənmənin seviyyəsi yüksək olan avtomobilər xüsusi talon və avtomobilin təmir edilməsi üzrə göstərisi satılıqla. Talon satışından əldə edilən vəsaitlər çirkənlənmənin ortaya çıxarılması və avtomobilərin təmiri üzrə çağdaş bazanın yaradılmasına yönəldiləcək.

Rusiya dağ rayonlarını inkişaf etdirmək üçün Azərbaycana əməkdaşlıq təklif edir

Rusiya parlamenti sərhədyanı rayonlarla dağ regionlarının inkişafına dair ümumi qaydaların işlənməsi məqsədilə Gürcüstan, Azərbaycan və Qazaxıstanla əlaqələri inkişaf etdirmək niyyətindədir.

Dövlət Duması bildirir ki, dağ regionlarının inkişafı haqqda qanun üzrində işləyən ekspertlər qrupu Dumaya adı sadalanan ölkələrlə həmin məsələ barədə məsləhətləşmələr aparmağı teklif edib. Rusiya depupatları Gürcüstan, Azərbaycan və Qazaxıstanın həmkarları ilə transsərhəd əməkdaşlığı və dağ ərazilərinin sabit inkişaf strategiyasını razılıqlaşdırmaq niyyətindədir.

MDB-nin 55 illik neft ehtiyatı var

MDB İcraiyyə Komitəsinin Moskva şəbəsindən "Em-Pi-Ey"ə verilən məlumatə görə, Birliyin 55 illik neft, 77 illik qaz və 90 illik kömür ehtiyatı var. Dünyanın neft ehtiyatı təminatı 43 il, qaz ehtiyatı təminatı 57 il, kömür ehtiyatı təminatı 13 ildir.

Ekspertlərin proqnozuna görə, 2010-cu ilədək Birlik ölkələrində neft və qaz hasilatı 414 mln. ton şərti yanacaq, 900 mlrd. kubmetr təbii qaz, 445 mln. ton kömür, elektrik enerjisi istehsalı 1504 kVt/saat təşkil edəcək. Birlik ölkələri üzrə yanacaq-energetika ehtiyatlarının xüsusi çəkisi 40%-dən çoxdur.

Transformator Ağcabədiyə çatdırıldı

"Azərenerji"nin mətbuat xidmətindən "Em-Pi-Ey"ə verilən məlumatə görə, Ağcabədi təkilən 330/110 kVt-luq yeni yarımsənsi üçün nəzərdə tutulmuş 280 MVA gücündə irihəcmli avtotransformator "Azərenerji" və İsveçrənin "Panalrina" şirkətinin mütəxəssisləri tərəfindən rayona çatdırılıb.

Yarımsənsi üçündə işlərin 85%-i yerinə yetirilib. 2-ci kommunikasiyanın quraşdırma işləri başa çatdırılıb. Yarımsənsi fevralın sonu - martın əvvəlində istismara verilməsi məqsədilə transformatorun quraşdırılması, sazlama və sınaq işlərinə başlanıcaq.

Ötən il sahibkarlar üçün uğurlu olubmu?

BİR SIRA ƏHƏMİYYƏTLİ SƏNƏDLƏRİN QƏBULUNA BAXMAYARAQ ÖZƏL SEKTORDA CİDDİ DƏYİŞİKLİK NƏZƏRƏ ÇARPMIR

Ötən il ölkənin iqtisadi həyatında maraqlı hadisələrlə zəngin olub. Azərbaycan-Rusiya arasında iqtisadi əlaqələrin güclənməsi, Moskvadə Beynəlxalq Bankın filialının, Azərbaycanda Mikromaliyyətçilər Bankının açılması, respublikada əsasən sahibkarlığın inkişafına istiqamətlənmış bir sira qərarların qobulu özəl sektorda canlanmasının təsiri başlıqlayıb. Digər tərəfdən isə sahibkarlıq sektorunda əvvəlki illərdən fərqli olaraq osası döyişiklik sezişməyib. Bu təzadılara iqtisadçı gözü ilə baxmaq üçün Azər Mehtiyevə müraciət etdi. Onun fikrincə, ənənəvi ölkənin tərəqqisində sahibkarlar əsas rol oynayır. Buna görə də dövlət sahibkarların inkişafına müsbət şərait yaratmaqdə maraqlıdır. Bu baxımdan Azərbaycanda da sahibkarlığın inkişafı üçün bir sira tədbirlər görülüb. Ötən il isə ölkə başçısının birbaşa sahibkarlarla görüşü, onların müdaxilələrdən qorunması və maliyyə-təşkilatı işlərdə dəstəklənməsi kimi qərarların qəbul edilməsi əslində neçə illərdir səslənən, lakin diqqətdən kənardə qalan problemlərin hökumət tərəfindən etirafı demək idi.

A.Mehtiyevin sözlərinə görə, sahibkarlarla münasibətde atılan bu addımlar əslində siyasi xarakter əsasıydı və digər ölkələrdə baş verən hadisələrin proyeksiyası idi: "Rusiya prezidenti Putin hər il sahibkarlarla görüş keçirir, onların problemləri ilə maraqlanır. Azərbaycan prezidenti də bu təcrübədən istifadə etməyi məqsədəyən hesab edərək analoji addımlar atdı. Ənənəvi haldə prezidentin birbaşa sahibkarlarla görüşməsi tövdürəyi hadisə idi". Neticədə sahibkarlığın inkişafı sahəsində geniş sa-

nədlər paketi nəbul edildi. İqtisadiyinin fikrincə, bu sənədlər maraqlı təkliflərə zəngindir. Hərəkət bura da iqtisadiyyatın inkişafı, ümumi daxili məhsulun artımı ilə bağlı geniş açıqlamalar verilib. Əslində ÜDM-ün artımı nəşr hasılıtla və xərici kapitalı müəssisələrin məhsul hesabına mümkün olub ki, bunun da yerli sahibkarlıq dəxli yoxdur. Hazırda yerli sahibkarlar əsasən almaq-satmaq biznesi ilə möşğuldurlar. Bu sənədlərin sahibkarlara bir xeyri oldu - onlar lisensiya ilə bağlı problemlərdən azad oldu-

lar. Daxili İşlər Nazirliyinin İqtisadiyinin fikrincə, bu sənədlər maraqlı təkliflərə zəngindir. Hərəkət bura da iqtisadiyyatın inkişafı, ümumi daxili məhsulun artımı ilə bağlı geniş açıqlamalar verilib. Əslində ÜDM-ün artımı nəşr hasılıtla və xərici kapitalı müəssisələrin məhsul hesabına mümkün olub ki, bunun da yerli sahibkarlıq dəxli yoxdur. Hazırda yerli sahibkarlar əsasən almaq-satmaq biznesi ilə möşğuldurlar. Bu sənədlərin sahibkarlara bir xeyri oldu - onlar lisensiya ilə bağlı problemlərdən azad oldu-

Surasından fərqli olaraq Tarif Şurası qısa müddətə yaradılıb və ar-tıq inhisar qiymətləri sahəsində həlledici orqanı əvərilib. Bununla sağlam roqabətin yaranmasına mane olan təbiət inhisar subyektləri üzərində dəha bir nəzarət forması gerçəkləşdirilib. Artıq Şuranın ilk qərarlarından birini - rəbitə sahəsində qiymətlərin azaldılmasını sahibkarların inkişafına kömək göstərən amillərdən Hesab etmək olar.

Ötən ilin en yadda qalan hadisələrindən biri da Milli Bankın kredit stavkasını aşağı salması və Sahibkarlıq Kəmək Milli Fondundan vəsaitlərinin banklar vasitəsilə paylanması oldu. Lakin bunlar ümumilikdə ölkədə kredit bazarıının genişlənməsi istiqamətində heç bir irəliləyiş səbəb olmayıb.

Ümumiyətə, A.Mehtiyev həsab edir ki, ötən ildə hökumət tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər sahibkarlıq sferasında ciddi dəyişikliklərə səbəb olmayıcaq.

S.ƏYYUBOĞLU

Sərmayəçilər Kompressor zavoduna maraq göstərmirlər

İqtisadi İnkışaf Nazirliyinin (İİN) Müsabiqə Komissiyası Kompressor zavodunun bazasında yaradılmış "Sumqayıt Kompressorləri" ASC-nin sahmlorının satışı üzrə investisiya müsabiqəsinə sifariş qobulu müddəti ni uzadıb. Buna səbəb yetərinə iddiaçı sayının düzəlməməsi olub. Buna görə də sifarişlər yanvarın ortalarına qədər qobul ediləcək.

Bu barədə "Turan" a komissiya üzvü, zavodun direktoru Elman Qaziyev bildirib. Investisiya müsabiqəsinin keçirilməsi üçün ona ən azı iki iddianın qatılması gərəkdir. Sifarişlərin qobulu müddətində (ötən il noyabrın 24-dən dekabrın 20-dək) bir dənə də sərmayəçi durum ilə tanışlıq üçün müəssisəyə gəlməyib.

Mütəxəssislər bunu iddiaçılardan qarşıında qoyulan yüksək tələblərlə ilə bağlayırlar. Belə ki, ASC-nin sahmlorının alınması üçün sərmayəçi dövlət büdcəsinə 4,7 mlrd. manat keçirməli, silinmək üçün 140 000 özəl loşdırma çeki verməlidir və s. Zavoda çağdaş istehsalatın yaradılması üçünənənən ən azı 2-5 mln. dollar sərmayə gərəkdir.

Siemenslər 50 il Gədəbəyə

Misin əridilməsi sahəsində uğurlar qazanan ailə çox keçmədən kobalt istehsalına başlamaq qərarına gəldi. Kobalt yataqları Daşkəsəndə, dağ etəklərində, Siemenslər Daşkəsəndə kobalt yatağına sahiblik etdi. Vaxtlarda bir versiya hallandırdı ki, guya onlar həmin yatağı kobalt sonəncə ilə məşğul olan bir yunandan alıblar. Həmin yunandan isə adı çəkilmirdi. Əslində isə Daşkəsəndə kobalt yatağının açılışı bütünlükələr Valter Siemensə məxsusdur. Valter Siemens həyata kocəndə "Kobalt yataqlarına məxsusluq" şəhədnaməsi onun qardaşları Verner və Karl Siemenslərə verildi.

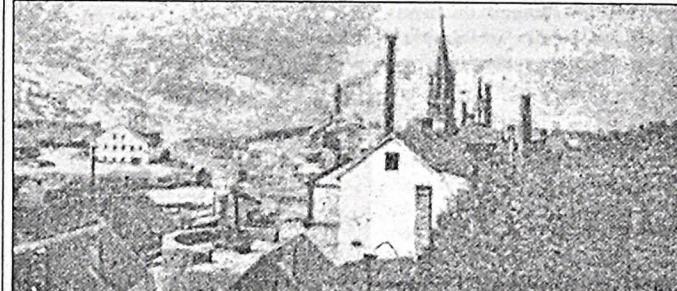
Artıq Gədəbəy misi Rusiyada topdansatış mənbəyi hesab olundur. Onun ilk topdansatış alıcısi Peterburq dəki Vıborq mis prokatı zavodu oldu. O vaxtlarda Peterburqda yaşıyan Karl Siemens alqı-satqı barədə lazımi materialları toplayırdı.

DAĞLARDA İKİNCİ ZAVOD VƏ DƏMİRYOLU

1873-cü ildə Siemens qardaşları həmin dövr üçün casarəli sayılan bir ideyanı həyata keçirməyi qərara aldılar: asma kanat xətti çəkmək. 1853-cü ildə fransız mühəndis Yipr məstələsində ilk dəfə asma yol icad etmişdi. Dəmir kanatın özünün ağırlığı sayəsində se-mada xəttin dərtləşməsinə nəil olmuşdu. Kanatın - asma yolu üstünlüyü qənaət yaratmadıqndan id. O, sildirmə, dik profilli yerdərə xüsusi effekt verirdi. Filizin zavoda gətirilməsi və boşalan vəqonların qaytarılması üçün hava yolu - 6 verst (6 km-dən çox) uzunluqda kanat çəkildi. Hava yolu 60 min rubla başa gəldi. Amma müsəyyər müddət keçmiş xətdə dayanmalar yarandı. Təmir-lər işi ləngidir, əlavə xərclər tələb olundu. Beləliklə, kanat zavodun tələbatını lazımlıca ödəmədiyinə görə istifadəsiz qaldı.

Müxtəlif çətinliklər yaranmasına baxmayaraq mədən-zavod artıq ilkin uğurlarını qazanırdı. 1867-ci ildə müəssisədə 10 min 223 pud təmiz mis ərixdildi. 1868-ci ildə də bu qədər məhsul olədə olundu. Məhsuldarlıq ilboil artırdı. Amma ... Valter Siemens 1868-ci ilin 11 iyulunda atdan yixıldı və həyatdan ködədi.

GƏDƏBƏYDƏ MİS, DAŞKƏSƏNDƏ KOBALT

ctiraz etmədi. Gədəbəyə ikinci zavodun tikintisi dəmir yolu xəttinin çəkilməsinə tekan verdi. Dəmiriyolu çəkilişinə qardaşlar 800 min rubl sərməyə qoymuşdular. 1879-cu ildə Berlində keçirilən beynəlxalq sərgidə nümayiş etdirilən dəmiriyolu sensasiya yaradı. Dünəndə birinci olan bu ixtrənən da müellifi Verner Siemens idi. 1877-ci ildə Rusiyanın bütövlükədə mis emali istehsalının 1/4-ni Gədəbəy zavodu vermişdi. "Qafqazda fabrik və zavodların xülasası" adlı məcmuədə Gədəbəyə aparılan işlərdən də bəhs olundurdu: "Zavod ətrafında tikilən yaşayış evlərindən məskunlaşmış amerikalılar Gədəbəyi qururla "Siti" adlandırlırlar. Həqiqətən da burası bir çox coğrafiyaya görə Şimali Amerikanı xatırladır. Xüsusişdə də dəmir yataqları, dəmən mədəni, neft yataqları ilə təninan Alezani (Şimali Amerika) çayının hövzəsi Gədəbəyəki sonəye rayonuna bənzəyir".

1883-cü ilin iyulunda Qalakənd zavodu fealiyyətə başladı. 1887-ci ildə zavod Rusiyada mis çıxarılması üzrə birinci yere çıxdı. Texniki tehcizat üzrə Rusiyadakı müvafiq müəssisələrdən Qalakənd zavoduna təkən yox idi. Hətta dünənən əzəməti metallurgiya müəssisələri olan bir çox məşhur istehsal obyektləri belə onuna rəqabətə çətinlik çəkirdi.

GƏDƏBƏYƏ NEFT KƏMƏRİ ÇƏKİLİR

Bənzərsiz, müasir tipli, yüksək istehsal malik ərimə sobaları, elektroliz vannaları... daha nələr Siemenslərin məşhurluğundan xəbər verirdi. Məhsuldarlıq artıraq yanacağa tələbat da artırdı. Cünki artan tələbat üzrə müvafiq istehsal üçün daha çox yanacaq lazmı idi. Təbiətə vurulan tələfatın əv-

zində həsəd aparlacaq soliq və ardıcılıqlı ağacların ekilməsi təşkil olundur. Çünkü qüdrətli ağacların odunluq kimi yandırılması meşənin məhvini getirib çıxara bilər. Valter Siemens hələ sağlığında yanacaq barədə çox düşünmüşdü. Əvvəlcə Bakıdakı neft sahələri ilə səhəbətə aparıldı və razılıqla gəlindi. Neft böyük çəlləklərə, dəmir qutulara yüksələnək vəqonlarla gətirildi.

XIX əsrin 70-ci illərindən başlayaraq Gədəbəy mis mədənlərinin səhərəti artdı. Əsrin sonunda burada işləyənlərin sayı 10 minə çatmışdır. Onda bu rəqəm Qafqazdakı dağ-mədən işlərində çalışan bütün fəhlələrin yarısından çox idi. Mis əridilməsi işində neftin təbliği dünəndə növbəti yenilik yaradı. Burunla kifayətlənməyən istehsalçılar qazanırdı.

Bakı neft sənayesindən ön mövqədə olan "Nobel qardaşları" şirkəti XIX əsrin 70-ci illərindən neft mədənlərinin barədən işləməyən sahələri ilə başa gələrəcəkmişdir. Diger sahibkarlar da bu təsəbbüsə qoşuldular. Neftin borularla zavodlara məntəzəm verilmesi istehsalatı xeyli irəliləyiş yaradı.

Bakı, Nobelərin üvanına müətəmadi olaraq kükürd təbliği məhlullar göndərən "Siemens" firmasının inzibatçı və mütəxəssisləri dünəndə baş verən bütün yeniliklər kimi Nobelərin yeniliyindən da xəbər tutdular. Siemenslər də bu yeniliklərin təbliğini can atdırılar. Qafqaz Canişinliyində onların layihəsinə əvvəlcə şübhəyə yanaşdırılar. Şübhələrində bir əsas var idi: çar Rusiyası sarayının kamergeri (saryda faxri ad) Badisko və Amerika Birleşmiş Ştatlarının votəndə Tverdel kimi imkanlı, tanınmış şəxslər bir qədər əvvəl Xəzər, Qara və Azov dənizləri arasında neft kəmərləri salınması üçün so-

lahiyət istəmişdilər. Lakin niyyətləri baş tutmamışdı.

Siemens qardaşlarının müracətinə Rusiya Nazirliyə Kabinetin 1889-cu ilin noyabrında baxıb müsbət cavab verdi. Beləliklə, Dəllər dəmiriyolu stansiyasından Çardaxlıyadək (indiki Çənlibel - Şəmkir rayonu) neft kəməri çəkilmiş barənə razılıq eldə olundu. Tikintiye çəlb olunmuş mühəndisler, yerləşənlər boruların çəkiləcəyi optimal istiqamətləri seçirdilər. Ardınca izolyasiya materialları ilə örtük döşəndirdi. Bu neft kəmərinin uzunluğu 45 km-ə çatırdı. Kəmər çəkilisindən 4 min rubl xərc çəkilmişdi.

Dəllər dəmiriyolu stansiyasından Gədəbəyə doğru çəkilən neft kəməri layihələri 883 km uzunluğunda olan Bakı-Batum neft kəmərinin çəkilisindən də həvesləndirdi. Bu iş dünəndən ən böyük kəmər idi.

Neftin qiymətini Bakıda durmadan artırırdılar. Bu iş problemlər yaradırdı. Ona görə də Siemens qardaşları Bakı yaxınlığında xüsusi neft buruqları almış fikrini dündürdülər. 1898-ci ilin sonunda Gədəbəy və Qalakənd zavodlarının direktoru Sabunçuda "Siemens" firmasına neft mədənləri üçün yer ayrılmazı haqqında Qafqaz Mədən İdarəsi na arıza verdi.

Siemenslər Gədəbəyə nəhəng kərpic zavodu yaratmayı da unutmadılar. Zavod gündə 10 min edəd odadavalı, 20 min edəd isə adı kərpic istehsal edirdi. Kərpic həm mədən-zavod işində, həm də yaşayış evlərinin tikintisində geniş istifadə olunurdu.

Qardaşların səhərəti Qafqaz bütün dünənyaya yayıldı. Tiflis və Bakıda, Peterburq və Moskvadə küçələr kerosin və qaz lampaları ilə işçiləndirildi, evlərdə şəm və kerosin lampalarından istifadə olunanda Gədəbəyə evlərdə elektrik işığı var idi. Bu, Elektrolit zavodunun hesabına idi.

Verner Siemensin yerinə kim olsayıdı, elədə olunan nəticələrlə kifayətləndi. O isə yeni planlar hazırlayırdı. Lakin Birinci Dünya Müharibəsi və Rusiya dağlındakı ziddiyətlər zavodların fealiyyətinə ciddi təsir göstərdi. 1915-ci ildə Gədəbəyəki dəmir yoluğun bağlanmasına qərar verildi. 1922-ci ildə isə Azərbaycan İnqilab Komitəsinin dekreтивi ilə zavodlar milliləşdirildi.

Həzırladı: Etibar NADIROĞLU

Məlum olduğu kimi müəllimlərin attestasiya məsələsi ötən ildən bu ilə keçən mövzulardandır. Müəllim ordusunun təmsilçiləri də digər dövlət qurumlarının nümayəndələrinə tətbiq olunan qaydalarla müvafiq şəkildə attestasiyadan keçməli olsalar da, təhsil sisteminde bu proses böyük rezonansla müşayiət olunur. Prosesin belə geniş maraq yaratmasını Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları müxtəlif formada izah edirlər. Zənnimizcə, əsas məsələ odur ki, attestasiya prosesində neqativ hallara yol verilməsin. Bu proses nə cür aparılacaq? Attestasiyadan keçməyənlər kimlər olacaq? Müəllimlərin attestasiyası zamanı nələri bilmək tələb olunur? Attestasiya nə vaxtadək aparılmalıdır? Bu suallara cavab tapmaq üçün "Yolayıcı"na Respublika Müəllimlər Şurasının sədri Babaxan Muradovu, Təhsil Nazirliyinin Kadrlar İdarəsinin rəisi Rəhim Ağamalıyevi və homkarlar təşkilatının sədri kimi 18 saylı məktəbin müəllimlərinin timsalında müəllim ordusunu təmsil edən Solmaz Rəhimovanı dəvət etdik.

Babaxan Muradov:
*“Bu gün müəllimlər
attestasiya əhval-
ruhiyyəsində deyillər”*

rehbərliyi var və olacaq. Bir qrupun yaratdığı qanunsuz hərəkətlər tez yayılır. Çalışmaq lazımdır ki, belə hallara yol verilməsin. Təhsilin idarə olunması çox ciddi məsələdir. Bu sahədə əsaslı addimlar atılısa, işləmək müəllim üçün asan

“Yolayrıcı” Attestasiya prosesində rüşvətin

TƏHSİL, NAZİRLİYİ BU MƏQSƏDLƏ MÜƏLLİMLƏR UÇUN

müəlliminin sosial vəziyyəti həd-dindən artıq ağıdır. Müəllim nə evində, nə məktəbdə mösiət qayğılarından xilas ola bilir. Müəllimlər aldiqları ömək haqqı ilə öz ailələrini saxlamaq imkanında deyillər. Bunu niyə dövlət hiss etmir, başa düşə bilmirəm? Respublika Müəllimlər Şurası bu yaxınlarda müəllimlərin sosial vəziyyəti ilə bağlı dövlət başçısına müraciətini ünvanlaşdırıb. Bu vaxtadək müraciətimizə cavab almamışıq. Azərbaycan müəlliminin indiki ağır vəziyyətində onun psixoloji əhval-ruhiyyəsini, zəifləməkdə olan mənəviyyatını saflasdırmaq lazımdır. Bu vəziyyəti sazla, musiqiyələ düzəltmək mümkün deyil. Yegənə yol müəllimlərin sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaqdır. Bu baredə nəinki düşünən yoxdur, hətta belə təsəvvür yaranır ki, müəllimlər cəmiyyətdə artıq bir tebəqəyə çeviriliblər. Son illər incəsənət sahəsinin işçiləri müxtəlis adlarla təltif olunublar. Amma müəllimlər kiminsə yadına düşmür. Belə ədalətsizliyi görük-də müəllim ruhdan düşür. Söz yox ki, təhsil sistemində attestasiya keçirilməlidir. Amma bu gün müəllimlər attestasiya əhval-ruhiyyəsində deyillər. Mənə elə gelir ki, attestasiyani keçirənlər müəllimlərin vəziyyətini nəzərə almağa çalışacaqlar.

Solmaz Röhimova: Bizim mektebin müəllimləri attestasiya prosesinə çox normal yanaşırlar. Artıq bu günlərdə attestasiyanı keçirəcək komissiyanın tərkibini müəyyenləşdirəcəyik. Doğrudur, müəllimlər arasında həyəcan hiss olunur. Amma biz elan olunan qayda-ya müvafiq surətdə attestasiyanı keçirəcəyik.

- Söhbət əsnasında qeyd etdiniz ki, imtahan ərafəsində ham həyəcan keçirir. Anma at testasiya qaydaları ilə tanış olan hər kəsə bəllidir ki, bu proses imtahan deyil.

B.Muradov: Əgər müellim 5-6 nəfərin karşısındada oturub, müəyəyen sallara cavab verirse, bu imtahan olmasa da, həmisi başqların sorğu-sualı tutan müəllimlər üçün asan məsələ deyil.

R.Ağamalıyev: Qanunvericilikdə göstərilir ki, hər bir işçi 3 il-dən tez olmayaraq attestasiyadan keçirilməlidir. Amma sonuncu at-

testasiyanın keçirildiyi müddətən 9 il ötür. Deməli, biz hələ gecikmişik. Babaxan müəllimin qeyd etdiyi kimi müəllimlərin sosial vəziyyətinin ağırlığı nazərə alınaraq attestasiya keçirilməsə, onda gərək dərəcə keçirilməsin. Bu yaxınlarda ABŞ-in beynəlxalq ekspertləri Azərbaycanda qiymətləndirmə sistemi üzrə vəziyyəti araşdırıblar. Beynəlxalq ekspertlərin qonaqetine görə, Azərbaycan təhsil sisteminde attestasiya dondurulub. Attestasiya qaydaları elan olunanдан sonra bəziz mətbuat orqanlarında bu mövzuya ətrafında müsahibələr dərc olunur. Müsahibələrdən birində Azad Müəllimlər Birliyinin sədri Məlahət Mürşüdülə boyan edib ki, filan məktəbdə filanlardan attestasiyaya gö

tebədə mərkəsəndə attestasiyaya görə 100 dollar pul alıblar. Təessüki, nə məktəbin, nə də müəllimin adı açıqlanır. Amma mənə aydın deyil ki, müəllim 100 dolları ne üçün verib? Attestasiya qaydalarından xəbərdar olan savadlı müəllim kiməsə pul verməməlidir. Əger bu proses xüsusi testləşdirilmiş qayda da keçirilsəydi, onda müyyən narahatlıq keçirməyə əsas olardı. Müəllimlərin Hüquqlarının Müdafiə Komitəsi adlı bir qurum var. Onun sədri də eyni fikirlə çıxış edir. Guya hansısa müəllimdən attestasiyadan keçmək üçün 500 dol-

lar pul alıblar. Maraqlıdır, göresə bu sayaq bəyanat verənlər attestasiya qaydalarıyla tanışdırırlar mı? Attestasiya qaydalarında açıq-əşkər göstərilir ki, Təhsil Nazirliyi təhsil müəssisələrində aparılan attestasiya prosesinə müdaxilə etmir. Komissiya məktəblərdə formalasın onun tərkibinə məktəbin nüfuzlu müəllimləri, həmkarlar təşkilatının üzvü daxil olur, formalasılan komisiyada məktəbin rəhbərliyində kimse temsil olunmur. Mənim subjektiv fikrim bu idi ki, müəllimlər üçün attestasiya qaydaları indi təbiq olunan qaydalardan daha səmə olsun. Lakin Allaha şükür ki, qaydalar bütün sistemlər üçün müəyyən yənləşdirilən sadə formada elan olundu.

- Müəllimlərin attestasiyə
məsələsi müzakirə olunan za-
man bu proses boyu ilk növbədə
yol verilə biləcək rüsyət halları
diqqəti çəkir. Sizcə, bu, attestasiya
qaydalarının yətərinçə təhlili
olunmaması ilə bağlı deyki?

B.Muradov: Bayaq qeyd etdiyim kimi bu il tətbiq olunan attestasiya qaydaları əvvəlki qaydalar oxşardır. Bu prosesdə müəllim qorxudacaq bir şey yoxdur. Amma yəqin ki, bu vəziyyətdən öz mənəfeyi üçün istifadə edəcək məktəb

olar. Dərd ondadır ki, təhsilin idarəedilməsində vəziyyət getdikcə ağırlaşır. Bu yaxınlarda cəsidiyimə görə, Təhsil Nazirliyində şəhər və kənd məktəbləri müəvənlər arasında bölüşdürüllər. Təhsildən azacıq xəbəri olan adam belə bir idarəetmə üsuluna getməməliydi. Təhsil Nazirliyinin işçilərini yaxşı tanıyıram və bilirəm ki, orda kifayət qədər mütəxəssis var. Buna baxma yaraq, atılan bu addımı gülünc hesab edirəm. Mən heç vaxt inanmam ki, bu, Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə reallaşdırılub. Nazirliyin güñahı ondadır ki, bu addımı atıb. Bu işi Təhsil Nazirliyinin boy-nuna kim qoyub? Belə idarəetmə üsulu nazirlilikdən başlayırsa, yerlərdə ataların misali olmasın, bir nökerin iki ağası olur. Deməli, Təhsil Nazirliyində olan idarəələrin hamisi iki müavvin qarşısında dayanmalıdır, onlara hesabat verməlidirlər. Təhsili belə idarə etmək olmaz. Nazirlik dərhal bu söhəni düzəltməlidir. Tətbiq olunan idarəetmə üsulu Təhsil Nazirliyinin işində bir buxovdur. Bu buxovu kəsiş atmaq lazımdır.

- Babaxan müəllim, attestasiya qaydalarına dair müəllimləri narahat edən məsələlərdən biri odur ki, onlara "tutduğu

Röhim Ağamalıyev:
"Bəsgalarını attestasiyadan keçirən müəllim üçün attestasiya prosesi qat-qat asan olmazdır"

Solmaz Rəhimova:
"Peşəkarlığına və savadına inanan müəllim attestasiya prosesindən çəkinməməlidir"

"vəzifəyə uyğundur, yaxud uyğun deyil" kimi yanaşma olacaq. Müəllimlər bu meyarın hansı formada müəyyənləşdiriləcəyindən xəhərsizdirlər.

B.Muradov: Öton attestasiyada müəllimin işinə bu cür yanaş-

B.Muradov: Röhim müəllim, bu hallar rəhbər kadrların seçilib, təyin olunmasında yol verilen sohvlerden yaranır.

R.Ağamalıyev: Şükür Allaha ki, bu işlə Təhsil Nazirliyi məşgul olmur.

Nüfuzlu bir kafedrda hansası müəllimin belə hala yol vermesi həmin kafedranın nüfuzuna ləkə götürür. Ola bilsin ki, hansısa attestasiya komissiyasında bu cür hallar baş versin. Amma bunu bütün prosesə şamil etmək olmaz.

B.Muradov: Azərbaycan müəllimiñi bə gün yaramaz məktəb direktorları ilə üzboz qoyub, kənarə çəkilmək düzgün deyil.

R.Ağamalıyev: Babaxan müəllim, siz bir aqsaqqal kimi Təhsil Nazirliyinin hansı tədbirləri həyata keçirəcəsinizi məsləhət göründür?

B.Muradov: Sizin elinizdə materiallar var ki, attestasiya prosesi zamanı rüşvet hallarına yol verilə bilər. Bunun qarşısını almaq üçün bir neçə şəhərdə müşavirələr keçirmək lazımdır. Yerlərdə təhsil işçilərinin nəzərinə çatdırılmışdır ki, belə halların qarşısı alınınsın. Röhim müəllim, bu səhəbətlərin arxasında yanın alovları var. O tüstünü söndürmek lazımdır.

R.Ağamalıyev: Təhsil nazirinin yerlərdə tədbirlər keçirilməsinə dair tapşırığı var. Bu tədbirlər təbi ki, həyata keçiriləcək. Bu məsələdə kütləvi informasiya vasitələrinin tutduğu mövqə də əsaslı rol oynayır. Mətbuat orqanlarında attestasiya prosesiyle bağlı düzgün məlumatlar yayılmalıdır. Əger hansısa müəllim attestasiya prosesindən keçmək üçün ondan rüşvet tələb olunduğu dair KİV-e məlumat verirə, həmin məlumat unvan gəstirilməklə dərəcə olunmalıdır. Əgər Təhsil Nazirliyi lazımi tədbir görməsə, o zaman bəzi mətbuat orqanlarında yazılışı kimi "Təhsil Nazirliyi varlanı" deməyə əsas olar. Konkret ünvan göstəriləndən, "attestasiyadan keçmək üçün müəllimləndən 500 dollar rüşvet alıblar" demək düzgün deyil.

B.Muradov: Bu, sovet dövründə mövcud olan imzasız məktubların bağısa formasıdır. Bayaq dedim ki, tüstü gəlir, od alovlanmamış onu söndürmək lazımdır.

R.Ağamalıyev: Söndürərik.

- *Səhbatımızı yekunlaşdırmaq üzərəyik. Sizcə, peşəkar, sadıqli, təcrübəsi olan, on əsas usaqlarının gözünün tərəzisində əsl qiymətinin alan müəllim attestasiya prosesindən narahat olmalıdır?*

B.Muradov: Azərbaycan müəllimi sosial vəziyyətinin ağırlığı nəticəsində adına yaraşmayan çoxlu işlərlə məşgül olur. Hökumət müəllimləri bu vəziyyətdən çıxarılmayanadək təhsil sahəsində problemlər mövcud olacaq. Bununla belə ağır problemlərlə üzleşən savadlı, peşəkar müəllimlər bu millətin gələcəyini yetişdirmək kimi çətin bir yolda narahatlı keçirməlidirlər. Öz işini bilən adamlar üçün

- *Attestasiya keçirilən zaman rüşvet hallarının yol verilməyəcəyinə kimsə təminat dura bilər. Ən azı ona görə ki, bu gün yerində olmayan məktəb rəhbərləri var və hansısa məktəb direktoru kimisi rüşvet alaraq müəllim vəzifəsini götürüb, onu attestasiyadan keçirmək üçün da rüşvet alacaq. Bu məsələdə Təhsil Nazirliyindən başqa ictimai nəzarəti necə reallaşdırmaq olar?*

B.Muradov: Savadlı müəllimin başının üstüne təhsildən, maarifdən xəbəri olmayan, icra həkimiyətərinin vasitəsilə direktor təyin olunan adam siz dediyiniz işləri görecək. Belə hallar töbii ki, ciddi narahatlıqlar yaradacaq. Minlərlə namuslu işləyən attestasiya komissiyaları bir-iki belə komissiya biabır edəcək.

R.Ağamalıyev: Bu gün müəllim nüfuzuna ləkə getiren müəllimlər azdır mı? İndi ali məktəblərdə semestr imtahanları başlayıb. Elə bilsiz, tələbələrdən rüşvet alan müəllimlərin olduğunu bilmirik.

"Yolayıcı"nın Zəmino ƏLİQIZI
təqdim etdi
Fotolar Rahimindir

qarşısı necə alınacaq?

QAYNAR XƏTT MÜƏYYƏNLƏŞDİRDİ: 96-35-00

ma mövcud idi. İndi də həmin münasibət saxlanılır. R.Ağamalıyev: Qaydalarda attestasiyadan keçirilmə və onun forması öz əksini təbib. Səhbat müəllimlərin peşəkarlıq səviyyəsindən gedir. Vahid tarif sorğu kitabçası var, bu sənəddə "müəllim kim ola bilər?", "vəzifələri nadən ibarət olmalıdır?" kimi sulların cavabı qeyd olunur. Qaydalarda yazılıb ki, hər bir müəssisədə peşəkar, attestasiya prosesinə bələd olan adamlardan ibarət komissiya yaradılır. Tutaq ki, bir məktəbdə 7 nəfərdən ibarət komissiya formalasdırılır. Əlbəttə, işə götürən maraqlıdır ki, həmin komissiya üzvləri nüfuzlu, müəllimlərin müəllimi ola biləcək şəxslərdən təşkil olunsun və məhz həmin şəxslər attestasiyadan keçənlə müəssibə aparsın. Bu müəssibə yuxarıdan qoyulan hansıa kriteriyaya əsasən aparılmışdır. Cənubi kriteriyalar müəyyənləşdirilsədi, bu, hamı tərəfindən birmənalı qarşılınamayaqdı. Ona görə da, bız bu işi də komissiyaların ixtiyarına buraxdıq. Təbii ki, fizika müəllimi attestasiyadan keçəndə onun peşəkarlıq səviyyəsi həm metodoloji, həm psixoloji nöqtəyi-nəzərdən araşdırılacaq. Bu qaydalardan xəbəri olmayıb, ekspert simasında xalqın qarşısında çıxış edən adamlara üzümü tutub deyirəm ki, qaydaları diqqətə oxusunlar.

B.Muradov: İndi yerində olmayan məktəb rəhbərləri az deyil, onlar öz müəllimlərinin cikini də bilirlər, bikini də. Məktəb direktörleri gözlərini yumub, bir-bir bütün müəllimlərinə qiymət vere bilərlər. Ona görə də məsələni çatınca salmağa ehtiyac yoxdur. Attestasiyanın keçirilməsi hüquqi qiymət formalaşdırmaq üçündür. Bu məsələ olmasayıd, direktorla müavinlər bir gündə bütün müəllimlərin qiymətini vera bilərlər. Lakin məktəblərdə bu prosesdən istifadə edəcək adamlar tapılacaq. Təhsil Nazirliyi təhsil sahəsində çalışan nətəmiz adamların attestasiyadan öz məqsədləri üçün istifadə etməsinin qarşısını almağın yollarını tapmalıdır.

R.Ağamalıyev: Babaxan müəllim, gəlin, birinci addımı ataq. Bütün müəllimlərə "525-ci qəzet" vəsitəsilə müraciət edirəm. Attestasiya prosesində kiməse pul vermə-

B.Muradov: Ele bədbəxtçilik də ondadır ki, təhsil sistemlərini idarə etmək üçün seçilən adamlar təhsil işçiləri tərəfindən deyil, icra həkimiyətinin bu sahəni bilməyən, bu sahəyə bigana yanaşan məmurları tərəfindən təyin olunur. Nə qədər belə adamlar var, Təhsil Nazirliyi müəllimləri tərəfindən gələn siqnallara laqeyd münasibət bəsləməlidir. Əgər məktəb rəhbərliyində yerində olmayan adamlar varsa, onlardan nə desən gözləmək olar. Belə adamlar nəinki məktəb rəhbərliyinə, hətta təhsil şöbələrinə də yol təpipler. Siz bunu məndən yaxşı bilərsiz. Azərbaycan məktəbi işğalar insanlarla əhatə olunmalıdır. Bu gün Təhsil Nazirliyi özünü kənara çekmək, kadr seçimini kimlərə tapşırmaqla təhsil sahəsində olan problemləri həll edə biləmeyeceək. Onsu da təhsillərə bağlı səyənilən bütün iradalar Təhsil Nazirliyinə ünvanlanır. Mən həm indi qüvvədə olan, həm də parlamentin müzakirəsində olan təhsil qanunlarının müəlliflərindən biri yəm. Bu gün qüvvədə olan qanunda yazılıb ki, Təhsil Nazirliyindən başqa digər təşkilatların təhsilin idarə olunmasına qarışması qadağandır. Əgər bu qanunu bugünkü icra həkimiyətləri pozurlarsa, buna nə ad vermək olar? Bu gün təhsil sistemində mövcud olan en ağır problem tərifin məktəblərə ayaq açımasıdır. Təriflə nəyəsə nail olmaq mümkün deyil. Yaxşıya yaxşı demək lazımdır, pisə pis. Biz pisə pis deməyənə qədər onun qarşısını ala bilməyəcəyik.

S.Rəhimova: Biziñ çok böyük müəllim orduımız var. Onların arasında savadlı, öz işini bilən müəllimlər böyük əksəriyyəti təşkil edir. Attestasiya prosesi zamanı hər bir müəllimin peşəkarlığına, savadına düzgün, demokratik şəraitdə qiyəmet veriləcək. Attestasiyanın üzvləri hər bir məktəbin öz kollektivinin üzvləridir. Həm bilir ki, attestasiya komissiyasına məktəbin rəhbərliyi üzv ola bilməz. Bu prosesin belə rezonanslı səbab olmasına başa düşə bilmirəm. Hər bir müəllim özünün peşəkar səviyyəsini, təcrübəsini özü qiymətləndirir. Biziñ məktəbdə təcrübəli müəllimlər yanaşı, gənc kadrlar da var. Onların da hamısı attestasiya prosesində uğurla keçəcəklərinə emin-

Kinematoqrafçılar İttifaqı qurultaya hazırlaşır

İTTİFAQIN NÖVBƏTİ - IX QURULTAYINDA QURUMUN NİZAMNAMƏSİNƏ ƏLAVƏ VƏ DƏYİŞİKLİKLƏR EDİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUB

Yanvarın 7-də "Azərbaycan" kinoteatrında Kinematoqrafçılar İttifaqının IX qurultayı keçiriləcək. Hər beş iləndən bir keçirilən bu tədbir hesabat xarakteri daşıyır. Qurultayda bu içtimai təşkilatın son illərdə bəsbütün problem içorisində olan Azərbaycan kinosu ilə bağlı fəaliyyəti, gördüyü işlərin, milli kinonun inkişafı üçün atacağı addımlar, qarşısında duran vəzifələr müzakirə ediləcək.

Qurultayı Kinematoqrafçılar İttifaqının sədri Rüstəm İbrahimbəyov açaraq, "Azərbaycan kinosu və Kinematoqrafçılar İttifaqının qurul-

talararası fəaliyyəti" mövzusunda hesabat moruzası ilə çıxış edəcək.

İttifaqın katibi Abbas Əliyevin verdiyi məlumatə görə, qurultayın programında Elxan Qasimovun rəhbərlik etdiyi tətbiş komissiyasının hesabatı, kino işləri baş idarəsinin rəhbəri Cəmil Fərəcovun dövlətin kinoya qayğısı, "Azərbaycanfilm" kinostudiyasının direktoru Xamis Muradovun Azərbaycanda kino istehsalatı haqqında moruzları dinləniləcək. Kinematoqrafçılar İttifaqının nizamnaməsinə dəyişikliklər və əlavələr ediləcək. Abbas Əliyev bildirdi ki, son dəfə təşkilatın nizamnaməsinə 1991-ci ilə əlavələr olunub.

VƏFA

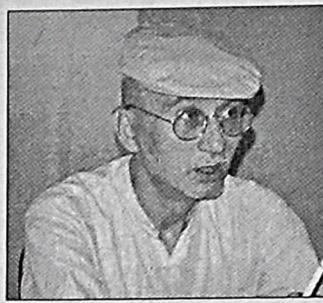
"Yuğ" yeni ilin ilk premyerasını yanvarın sonunda keçirəcək

TEATRDA MİRZƏ ƏLƏKBƏR SABİRİN "HOPHOPNAMƏ"SI ƏSASINDA "HOP! HOP! HƏRƏKƏTLİ NAMƏ" ADLI TAMAŞA HAZIRLANIB

Ötən il teatrsevərləri "Canimdə can", "Otello", "Müqəvvə" kimi tamaşalarla sevindirən "Yuğ" Teatrı yanvarın sonunda 2003-ci ilin ilk premyerasını keçirəcək. "Yuğ" bu dəfə milli klassikaya müraciət edib. Teatrın bədii rəhbəri və rejissoru Vaqif İbrahimogluun bildirdiyinə görə, onlar M.Ə.Sabirin "Hophopnamə"si əsasında "Hop! Hop! Hərəkətlə Namə" adlı tamaşa hazırlayıblar.

Ötən ilin sonunda tehvil verilən bu tamaşanın quruluşu rejissorları Vaqif İbrahimoglu və Gürmərah Ömerdir. Məhz texniki səbəblər üzündən premyerası ləngiyən tamaşanın rəssamı Rəşid Şərif, bəstəkarı Cavanşir Quliyevdir. Bu hərəkət komedyasında Mirzə Ələkbər Sabir rolunu teatrın apəncər aktyoru Məmməd Səfa oynayacaq. Bundan başqa tamaşada Kamran Yunis, Yaqut Paşazadə, Natiyan Qeybani, Vüsalə Əliyeva və başqaları rol alıblar.

Vaqif İbrahimoglu bildirdi ki, bu

il "Yuğ"un planında İlyas Əfəndiyevin "Sen hemişə mənimləşən" və Rüstəm İbrahimbəyovun "Görüşlər" pyesi əsasında tamaşalar qoymaq nəzərdə tutulub. Teatrdə Kamal Abdullanın mexsusı olaraq "Yuğ" üçün yazdıgı bir pyesə də qurulmuş veriləcək.

Deyənən, 2003-cü il "Yuğ" üçün yeni tamaşalarдан başqa həm də teatrın öz binasına köçməsi ilə yadda qalacaq. Neçə illərdən bəri Akademik Milli Dram Teatrına sığınan "Yuğ"un kollektivi səbirsizlikle teatr üçün ayrılmış binada təmirin bitməsini gözləyirlər. Vaqif İbrahimoglu bütün əlaqədar təşkilatların teatrın tez bəzəmənda yeni binaya köçməsi üçün söyle çalışdıqlarını söylədi. Cox güman ki, Novruz bayramından sonra "Yuğ"ular öz tamaşalarını M.Muxtarov küçəsi, 83-də (köhnə Poluxin) qarşılıyacaqlar.

VƏFA

Bakı kinoteatrlarında daha bir "Uşaq kinosu həftəsi"

MƏKTƏBLİLƏRİN QIŞ TƏTİLİ GÜNLƏRİ MÜNASİBƏTİLƏ 7 KİNOTEATRDA TƏŞKİL EDİLƏN BU KİNO HƏFTƏLİYİ YANVARIN 3-dən 9-dək DAVAM EDƏCƏK

Mədəniyyət Nazirliyinin kino işləri baş idarəsi məktəblilərin qış tətili günlərində bəzi paytaxt kinoteatrlarını yenə də balaca tamaşaçıların ixtiyarına verib. Idarə ötən ilin noyabrından başladığı ənənəvi davam etdirərək artıq ikinci dəfədir ki, balaca kinomanlar üçün "Uşaq kinosu həftəsi" təşkil edir.

Yanvarın 3-dən start götürən bu dəfə öldüğündən xeyli zəngindir. Belə ki, yanvarın 9-dək uşaqlara 7 kinoteatrda - "Nizami", "Şuşa", "Araz", "Dostluq", "Nərimanov", "Bakı", "Təbriz"də 49 film nümayiş olunacaq. Kino işləri baş idarəsinin aparıcı mütəxəssisi Almaz Sultanzadənin verdiyi məlumatə görə, bu kino həftəliyində Nəsimi, Səbəylə, Xətai, Nərimanov rayonlarının sırasına Nizami rayonu da qatılıb: "Nizami rayonunun məktəblilərini "Təbriz" kinoteatrında maraqlı filmlərlə sevindirəcəyi. Ümumiyyətlə, bu il kinoteatrların məktəblərlə əlaqələri daha da genişlənib. İnanıram ki, bu kino həftəliyinə daha çox tamaşaçı y-

ga biləcəyik".

Uşaq kinosu həftəliyinin programına daxil olan filmlərin ekseriyəti Qorki adına və "Mosfilm" kinostudiyasının istehsalıdır. Azərbaycanda son illər yeni uşaq filmlərin çəkilməməsi, sovet dövrünün istehsalı olan filmlərin isə az olması təşkilatçıların ehtiyatını tükmək təhlükəsi qarşısında qoyur. Onlar da bu ehtiyatdan qənaətə istifadə etmək üçün ehtiyaclarını "Videomərkəz"de və Film Fondunda saxlanılan, başqa ölkələrin istehsalı olan filmlərin hesabına ödəyirlər. Beləliklə, kinoteatrarda uşaqlara "Şir evdən getdi", "Ağ atlı oğlan", "O qız olmasayı" kimi yerli filmlərlə yanaşı, Rusiyanın istehsalı olan "Kapitan Vrunghelin yeni məcəraları", "Skripkanın sərgüzəştləri", "Göyçək Aysulu haqqında nağıl" kimi filmlər də nümayiş etdiriləcək. Lakin bu filmlərin bəziləri dublyaj olunmadıqdan uşaqlara rus dilində təqdim olunacaq. Ötən kino həftəliyindən fərqli olaraq, bu dəfə balacalar cizgi filmlərinə baxa bilməyəcəklər. Həftə boyu kinoteatrarda hər gün bir filmin iki seansı təşkil olunacaq. Biletlərin qiyməti isə min manatdan bəha deyil.

VƏFA

Dövlət Filarmoniyası yanvari "Konsertlər ayı"na çevirəcək

BU AYIN SONLARINADƏK FİLARMONİYANIN DƏSTƏYİLƏ BİR SIRA KONSERTLƏR VƏ KLASSİK MUSIQİ İLƏ BAĞLI TƏDBİRLƏR KEÇİRİLMƏSİ NƏZƏRDƏ TUTULUB

Azərbaycan Dövlət Filarmoniyası dinləyicilər arasında klassik musiqiyo olan maraşlı artırmaq üçün bir sıra tədbirlər keçirməkdədir. Filarmoniyanın konsert səbəsinin rəisi Kamal Həsənovadan aldığımız məlumatə görə, hələ ötən ilin sentyabrından başlayaraq gəncələr arasında klassik musiqiyo maraşının artırılması üçün aparılan təbliğat hələlik elə bir ciddi nəticə verməyib: "İnsanların beyninə o qədər şit və bayağı musiqilərlə doldurublar ki, onlar klassik musiqini yenidən sevmək, qubul etmək iqtidarından deyillər. Bu səbəbdən tədbirlər keçirdiyimiz konsert zalları hələ də boş olur. Amma biz mübarizəmizi dayandırmaq fikrində deyilik. Bu səbəbdən tədbirlərimizi davam etdiririk".

Beləliklə, klassik musiqini sevənlərin diqqətinə çatdırıq ki, yanvarda Filarmoniyanın rəhbərliyi bir sıra konsertlər təşkil edəcək. K.Həsənovanın sözlərinə görə, onlar yalnız geləcəkdə xarici sənətçilərin

bir neçəsinin konsert proqramlarını da təşkil edəcəklər. Bu ilin ilk konsertini da ele əcnəbi sənətçi verecek. Yanvarın 11-də Kamera və Orqan Musiqisi Zalında Üzeyir Hacıbəyov adına Azərbaycan Dövlət

Simfonik Orkestrinin müşayietile Ukrayna sənətçisinin konserti olacaq. Konsert Sankt-Peterburqdan gələn dirijor Dmitri Xoxlov idarəedəcək: "Dmitri Xoxlov Rusiyada indi on məşhur dirijorlardan biridir. O, Rusiyanın Opera və Ballet Tetrində bir sıra tamaşaların dirijoru olub. Əslində, Xoxlov önlə il ölkəmizə toşrif buyurmalı idi. Cox təəssüs ki, o zaman bu səfər alınmadı. Bu konserta çox ciddi hazırlanıraq və inanıraq ki, tamaşaçılar yüksək səviyyədə səslənən klassik musiqiyo laqeyd olmayıacaqlar". Konsertdə Bəthovenin, Motsartın, Çaykovskinin əsərləri sesləndiriləcək.

Yanvarın 12-də isə musiqi məktəblərində təhsil alan və musiqiye maraşlı olan uşaqlara üçün

"Qəribi Avropa musiqisi irtsindən töhfələr" adlı konsert olacaq. Uşaqlara həsr edilən bu tip konsertlərin ayda iki dəfə olduğunu bildirən şöbə reisi bu yolla onların musiqi savadlarının artırılmasına və doğru istiqamətlənmələrinə xidmət etmiş olurlar: "Hər ay müxtəlif mövzularda uşaqlar üçün konsertlər təşkil edirik. Konsert vaxtı müxtəlif orkestrlər və musiqi qrupları təkcə çıxış etməklə kifayətlənmirlər, həm də onlar uşaqların mövzu ilə bağlı bütün suallarına cavab verirlər. Biz bütün uşaqlara bu konsertlərdə iştirak etməyə çağırırıq". Bu dəfə uşaqlara Kamera Orkestrinin ifasında qərb musiqisi dinləyəcəklər.

Yanvarın 26-da Azərbaycan

Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblı Kamera və Orqan Musiqisi Zalında geniş konsert proqramı ilə çıxış edəcək. Qeyd edək ki, bu ansambl uzun müddət ididir, konsert vermək arzusundadır. Amma maddi çətinliklər ucbatından bu arzu reallaşmırı. Nəhayət, Filarmoniyanın dəstəyi ilə keçirəcək konsertdə ansamblın xor kollektivi və rəqs qrupu iştirak edəcək. Konsertdə xalq mahnı və rəqslerini ifa ediləcək.

Yanvarın 28-də isə Qara Qarayev adına Dövlət Kamera Orkestrinin konserti olacaq. Əməkdar incəsənət xadımı Teymur Göyçayevin dirijorluğu ilə keçirəcək konsertdə Qəribi Avropa və Azərbaycan bəstəkarlarının əsərləri səsləndiriləcək.

NAZİLƏ

Muğam ifaçılığımızın gələcəyi təhlükə ilə üzləşib

GÖRKƏMLİ MUSIQİÇİLƏRİMİZ UŞAQ MUĞAM İFAÇILARININ SƏSLƏRİNİN HƏDDİNDƏN ARTIQ İSTİSMAR OLUNMASINA QARŞI KƏSKİN ETİRƏZLƏRINI BİLDİRİRLƏR

Xeyli müddətdir ki, muğam sənətinə qarşı öz laqeydiliyimizdən gileyliyik. Unudan da, şikayətlənən də bizi. Amma etiraf etmək lazımdır ki, son vaxtlar muğamlarımızın tədrisi sahəsində irəliləyiş nəzərə çarpmadır. Təkcə ali musiqi məktəblərində deyil, orta ixtisas musiqi məktəblərində açılan muğam siniflərində uşaqlara muğamlarımızın incəlikləri öyrənilir. Amma bununla iş bitmir. Hələ şəraraq səslərinən zövq allığımız bu balacaların həsninən göləcəkdə muğam tarixinə öz dəstə-kəttini yazacağını bilməsək də, bu gün onların sənətə olan sevgilərinin müqəddəsliyini və kövrək səslərini qorumaq lazımdır.

Məşhur "Qarabağ bülbülləri" ansamblının bədii rəhbəri Murad Rzayevin narahatlığına və bu barədə hayecan təbili çılmışına səbəb də balaca istedadları, gözəl səsə malik uşaqların bu ilahi vəgilorının qorunmasına göstərilən laqeydilikdir: "Son vaxtlar ölkədə musiqimizin inkişafı ilə bağlı müyyən işlər görülür. Sevindirici haldır ki, muğam sənətinə də diqqət artırmadır. Artıq ölkədə hər il uşaq muğam festivallarının keçirilməsi də onənəyə çevrilib. Balaca ifaçıların bir çoxunun ifasını dinləyəndə hiss edirsin ki, istedadları var. Əgər bacarıqları düzgün istiqamətləndirilsə, onlardan yoxın ki, gözəl xanəndələr olacaq. Ancaq bunun üçün ilk növbədə o uşaqların səsləri qorunmalıdır".

Təcrübəli musiqicinin fikrincə, 3-cü sınıfı şagirdino "Simayı-Şəms", "Şahnaz" kimi muğamları oxutmaq onların səslərinə, istedadlarına zərbə vurmaq, göləcəklərini tohlikə altına almaq deməkdir. Muğam sənətinin musiqi məktəblərində tədris olunması təqdirəlayiq hesab edən M.Rzayev uşaqların festivalarda, müxtəlif tədbirlərdə böyük xanəndələrə bərabər tutularaq muğam dəstgahı ifa etmələrini yolverilməz sayır: "Məşhur "Qarabağ bülbülləri"nin üzvləri də muğam ifa edirdilər. Amma xalq mahnılarının arasında bir ağız muğam oxuyurdular. Bunun nəticəsidir ki, hazırda musiqi sənətimizdə tanınan bir sira müğənnilər - respublikanın əməkdar artistləri Aygün Bayramova, Nəzakət Teymurova, müğənnilərdən Tacir Şahmaloğlu-

lu, Cabir Abdullayev, Feyruz Səlavət, Musiqi Akademiyasının vocal müəllimi Teymur Əmrəh, xanəndə Sevinc Sarıyeva və başqaları öz səslərini qoruyub saxlaşdır və günümüzün istedadlı sənətçiləri oldular".

M.Rzayevi daha çox tövəcülləndirən bu sənətin qayda-qanunlarını gözlə bilən görkəmli xanəndələrin də belə hallarla qarşı laqeydlik göstərməlidir. Musiqicinin zərninə, bu vəziyyətə qarşı yekdilikle etiraz səsi ucaltmağın vaxtı çoxdan çatıb: "Maestro Niyazi, Əfrasiyab Bədəlbəyli, Raşid Behbudov kimi sənətkarlar sağ olsayırlar, heç

di ki, həqiqəton də bu gün müxtəlif tədbirlərdə uşaqlara "Qatar", "Şahnaz" kimi çətin muğamlar oxutdurulur və bu, yolverilməz haldır: "Mənim həmin uşaqlara yazığım golur. Çünkü indi böyüklerin xoş sözələri ilə həvəslənərək oxuyurlar, dərk eləmirlər ki, belə ağır muğamları oxutdurmaqla onları bədbəxt eləyirlər. 3-4 ildən sonra onların heç birinin səsi qalmayacaq. Halbuki bəlkə də səslərini qorusalar, on-

mahnılarımız öyrədilməlidir, amma onları tam ifa etmələrini icazə verilməlidir: "Mən bu məsələdən həmişə narazı olmuşam. Amma bən nəfərin sözü başqdır, çoxluğun sözü bər başqa. Ona görə də bu haqda hamı öz səsini ucaltmalıdır".

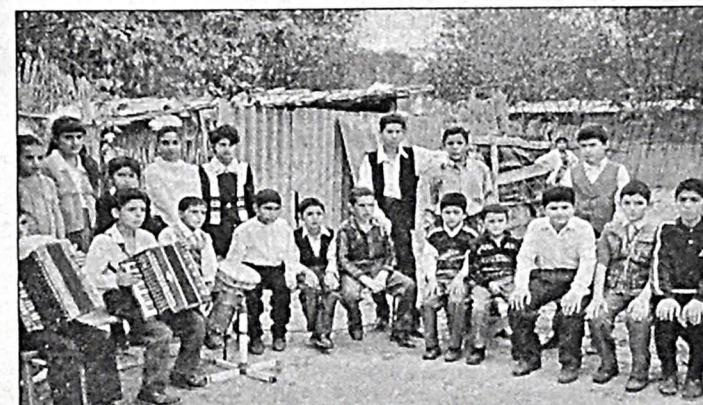
Xalq artisti Məmmədbağır Bağırzadəyə görə, uşaqlıq hayatın cləbir dövründür ki, bu vaxt öyrənilənlər yaddaşda həmişəlik qalır. Bu xanımdan, uşaqlara muğamların, xalq mahnılarının öyrədilməsinin böyük əhəmiyyəti var: "Sovet dövründə deyirildi ki, uşaq uşaq mahnları oxumalıdır. Mən bu fikirlə razı deyiləm, uşaqların ifasında uşaq mahnları ilə yanaşı, xalq mahnları, muğamları da dini məmək adama xoş təsir bağışlayır. Mənim 30-a yaxın tələbəm var. Onların hər birini istedadına və maraqlına uyğun olaraq yönəltəməm də, çalışram ki, hər biri xalq musiqisi, muğamlar haqqında biliklərə malik olsun. Çünkü bunsuz əsl sənətkar olmaq mümkün deyil. Ancaq mən də bu fikirlə şorikəm ki, uşaqların səslərini incitmək olmaz. Onları qışkırtmaq lazımlı deyil. Bu qayda ilə biz onların səslərini məhv edə bilərik".

Xalq artisti Ağaxan Abdullayev uşaqların səslərinin qayığına qalmağın vacibliyini vurgulamaqla yanaşı, oğlan uşaqlarının müyyən yaş həddinin hökmən nəzərə alınmalı-

olduğunu, 13 yaşından sonra onların bir müddət oxumalarını möhdudlaşdırmaq lazımlı goldiyini vurguladı: "Ümumiyyətlə götürəndə, çalışmaq lazımdır ki, uşaqlar çətin muğamları öyrənsinlər. Çünkü muğam elə bir xəzinədir ki, onu qorumaqla bərabər, öyrənmək də lazımdır. Bu sənət insandan güclü duyum, böyük hissəyyat tələb edir. Cabbar Qaryagdioglu, Xan Şuşinski kimi böyük sənətkarlar deyildilər ki, muğamı 30 yaşına qədər öyrənir, 30-dan sonra oxuyurlar. Muğam sənəti ilə möşğul olduqca özün də o böyük sənətkarlara haqq qazandırırsan. Balaca muğamları oxusalardır, onları döründən hiss edə, duya bilməzərlər". Uşaq muğam festivallarının keçirilməsini alqışlayan xanəndo bəcər tədbirlərin keçirilməsinin muğam sənətinə marağı artırıdığını qeyd edir: "Keçən ilin sentyabrında Astarada keçirilən uşaq muğam festivalında komissiyanın sədri mən idim. Biz orada təkcə uşaqların ifasına qulaq asırmırdıq, həm də onların arasından ən ümidiyərili şəxsləri seçirdik. Uşaqlar ancaq "Simayı-Şəms", "Arazbar" kimi qısa muğamlarımızı oxuya bilərlər. Onların "Şur", "Çahargah" kimi ağır muğamları oxumalarına icazə vermək olmaz. Mən də bu fikirdəyəm ki, bələliklə bəzə həmən uşaqları bir xanəndo kimi həmişəlik itirə bilərik".

Sonda bir daha qüdrətli sənətkarlarımızın ömür və sənət yoluna söykənərək, bu yazını tamamlamaq istərdik. Muğam dünyasının nəhəngləri olan Cabbar Qaryagdioglu, Seyid Şuşinski, Xan Şuşinski kimi dahi xanəndələrin səsləri Tanrı vergisi idi. Ancaq onlar yenə də öz SƏSlerinin qiymətini bilib, hər zaman onu qoruyub. Odur ki, yaşlarının ahil çağlarında da cavanlıq səvqü ilə, rəhatlılıq zəngülələr vurublar. Bu gün səslərinin, istedadlarının qədrini yekinləşdirən uşaqların SƏSlerini muğam sənətimizin göləcəyi namənə qorumaq onların müəllimlərinin, yaşı, təcrübəli həmkarlarının vəzifəsi və mənəvi borcudur.

Zöhrə FƏRƏCOVA

vaxt belə özbaşına işləgə imkan verəməzdilər".

M.Rzayev qeyd etdi ki, problemələrə əlaqədər bir sira görkəmli sənətkarların da fikrini öyrənməyi qərarla aldı.

Xalq artisti İsləm Rzayev bildir-

lardan göləcəkdə Azərbaycanın böyük muğam ifaçıları çıxa bilər". Dəyərli xanəndənin sözlerinə görə, xüsusən oğlan uşaqlarının 13-14, on uzağı, 15 yaşından 20 yaşına qədər oxumalarına qadağa qoymaqla lazımdır. Uşaqlara muğamlarımız, xalq

UŞAQ FILARMONİYASI XARİCİ QASTROLLARA dəvətlər alıb

KOLLEKTİVİN YENİ İL BAYRAMI İLƏ ƏLAQƏDAR UŞAQLAR ÜÇÜN GERÇƏKLƏŞDİRDİYİ KONSERT PROGRAMLARI DAVAM EDİR

Azərbaycan Dövlət Uşaq Filarmoniyası məktəb yaşlı uşaqları bir araya gətirib əyləndirmək üçün geniş konsert programı həyata keçirir. Filarmoniyanın direktoru Fərəh Şəkinskaya bizimlə səhəbətində onların uşaq üçün təşkil etdiyi yeni il şənliklərinin digərlərindən fərqləndiyini önsə çəkdi: "Biz başqaları kimi uşaqların başını Şaxta baba ilə aldاتmırıq. Uşaq Filarmoniyasında faaliyyət göstərən bütün istedadlı uşaqlar həmşəsiyələrinə nəyə qadir olduğunu göstərir. Bizim işimiz yalnız uşaqların intellektual səviyyələrinin artmasına xidmət edir".

Konsert programlarında milli musiqimizin və rəqslerimizin toplığı ilə möşğul olduqlarından səylossen F.Şəkinskaya təməsəçilərin azlığından də gileyənləndi: "Sevindirici haldır ki, 3 gündən bəri davam edən konsertləri-

miz hor birində zaldə kifayət qədər tamaşaçı olub. Valideynlər uşaqlarını bizim konsertlərə gətirməkdə maraqlıdır. Ar-tuq onlar uşaqlarına noyın lazımlı olmadığını düzgün başa düşürərlər".

Konsertdə Filarmoniyanın xalq çalğı alətləri orkestri, simli orkestr, kamara orkestri, rəqs ansamblı və digər qrupları müxtəlif nömrələrlə çıxış edirlər.

Filarmoniyanın direktoru rayonlara qastrol sofrası ilə çıxmış arzusunda olduqlarını da dila gotirdi: "İstoyırıq ki, rayonlarda yaşayan uşaqlar da bizim konsertlərimizə tamaşa etsinlər. Bunun üçün bəzi lazımi təşkilatçılara müraciət edərək, rayonlara getməyim təmin etmələrini rica etmişik. Ola bilsin ki, yanvarın 12-dən sonra rayonlara yola düşdü". Havalər soyuq keçdiyi üçün zallarda moşq edə bilmediklərindən gi-

leylənən F.Şəkinskaya bütün burlara baxma-yaraq, yeni ilə sənətseverləri yeni uğurlarla sevindirəcəklərini bildirdi: "Bu il bər neçə ölkələrə qastrol sofralarımız var. Türkiyə, Almaniya, Fransa və başqa ölkələrdə keçiriləcək uşaq festivallarına qatılmağımız üçün dəvətlər galib. Maddi imkanımız olسا, bu festivallarda iştirak edəcəyik. İndi sponsor axtarışındayıq. Doğrudur, bəzi sofralarımızı Mədəniyyət Nazirliyi təşkil edəcək. İnanıraq ki, qalan sofralarımızı gerçəkləşdirməyim üçün bizi yardım etmək istəyənlər tapılacaq".

NAZİLƏ

Aslində Akifi tanıtmışa ehtiyac yoxdur." Şuşaya gedə bilməyən", "bu dünyadan heç nəyə gərək olmadığım" deyən, "Adəmdən üzü bəri yol gələn", "40 yaşımlı qoşa infarktlı qarşılıyan" Akif Səmədəl səhbətimizi isə bu yaxınlarda onun haqqında yazılıan kitabın prezentasiyasıyla başladıq: "Hərənin öz Akifi". Elə beləcə də adlanır bu kitab. Elə biz də "Hide-PARK"ın bu dəfəki qonağı Akif Səmədələ məhz bu məqamdan başladıq:

Atam heç bilmir ürəyi hansı tərəfdədir

- Hərənin öz Akifi var, deyir-sən. Bəs sən özün kiminin Akifisən?

- Həmişə kiməsə deyirlər ki, bu Allahın filankəsidir. Məsələn, deyir-lər ki, Allahı filanksısi de getdi şair oldu. Mənə elə golir ki, mən Allahın Akifiyəm.

- Allah səni çox sevir?

- Onu deye bilmərəm. Amma onu bilirəm ki, Allah mənə çox güzəşt edib. Bildiyim-bilmədiyimi çox günahlarımdan keçir. Allah bütün insanların ömrünü kodlaşdırır. O kodu tapana kimi insan sağa-sola çırpinır, özünü tapmağa çalışır. Və ömrünün axırına kimi o kodun şifrəsini tapa bilmir.

- Son da öz kodunu bilmirsən?

- Tebii ki, yox. Allah 1959-cu ilde Akif Səmədi yaradanda onun kodunu da özü üçün müyyən edib. Belki de buna alın yazısı da demək olar.

- Birdən əstəğfurullah, kimse Allahdan sənин kodunu oğurladı və golib sənə dedi...

- Yox, onda yaşamağın mənəsi olmas. Öz qəzəv-qədərini, taleyini biliəksənse, yaşamağın nə mənəsi? Bir də insan özü sirdir, o sırrı isə açmaq mümkün deyil.

- Sənən də sırrın var?

- Var. Heç vaxt da açımayacam. Mənim sırrım şübhəsiz ki, məsələn, Əbülfəz Elçibəyin sırrı qədər global deyil. Mənim sırrımın zamana da etibəciyi yoxdur.

- Bayaq dedin ki, məni redaksiyaya gətirən sürücü yaşını soruşturma, dedim 59. Amma sən ona 59-cu ilən olduğunu demisişdin. Nədəndir bu erkən qocalıq. Görənlilikdən, pulsuzluqdan, dördəndən-sərdən, xəstəlikdən?..

- Bütün xəstəliklər zamanından gəlir. Bugünkü xeyli yaşılı görkəmimi də, xəstəliyimi də özüm qazanmışam. Burada nə dostların, nə də ata-ananın bir günahı yoxdur. Bu mənim qazancımdır, vəssalam.

- Atan Səməd kişi sağdır, heç onun ürəyi ağrıb?

- Atam heç bilmir ürəyi hansı tərəfdədir.

- Bəs sənə nə olub?

- Gərginlik. Çəkdiyim, gördük-yüm azab-əziyyətləri normal qarşılıya bilmirəm. Elə bu da qarşıma çıxıb ürəyimə işlədi.

- Şair kimi qəbul edirsin bu dərđ-bələni?

- Həm də şair kimi.

- Nizami, Nəsimi, Füzuli də dərd çəkilər. Amma nədənsə infarkt olmayıblar?

- Nə bilirsin infarkt olmayıblar? Bəlkə də heç o vaxt infarktin nə olduğunu bilən yox imiş? Bəlkə də onlar məndən də çox dərəclər yaşayıblar. Amma sakit qarşılıyıblar. Yeni emosiyalarını qoruya biliblər.

Ramiz Rövşən bütün oxuduqlarından öndə duran şairdir

- Nə vaxt hiss elədin ki, şair-sən?

- Sonuncu şerimi yazanda, hər sonuncu şerimi yazanda fikirleşirdim ki, artıq şairəm.

- Ramiz Rövşən bizim qəzətə məsahibəsində deyir ki, tələbə olanda müəllimləri Bəxtiyar Vahabzadədən soruşublar ki, indi on

böyük şair kimdir? O da etiraf edib ki, Əli Kərim. Bəs sənə...

- Mən də etiraf edirəm ki, bu gün on böyük şair Ramiz Rövşəndir, bütün oxuduqlarından öndə duran şairdir.

- 21-ci əsrin ikinci ilini də başa vurduq. Bu gündən geriyo, 21-ci əsrə baxanda məlum olur ki, Azərbaycan poeziyasında Səməd Vurğun, Əli Kərim, Rəsul Rza, Ramiz Rövşən və daha kiñlərsə

ger bilməlidir ki, azad etdiyi həmin kənd, həmin rayon korruptionerinin, rüşvətxorun elinə düşməyəcək. Yəni o esər, mən, sən bilməliyik ki, o rayonu, o kəndləri, indi onun tanıldığı icra başçısı idarə etməyəcək. Bir paxırımız da açıldı. Millet bütün sevinmedi. Qorxud, yəni hər kəs öz kəndi azad olandam sevinəcək. Bir söz deyim, Səbuhi, qoşunlarımız Xankəndinə kimi gedib çıxdı. Yadindəm? Ancaq o qələbelər şer yazdırımdır. Ədəbiyyatda iz qoymadı. Cümlə

- Hansısa sitatı xatırlaya bilərsən?

- (Gülür). Məsələn bir dəfə resmi bir tədbirdə dedim ki, İranda islam var, müsəlman yoxdu. Avropana isə islam yoxdu, müsəlman var. Bu sözləri Xomeyninin adıyla demişəm.

- Bəs birdən kim-sə qayıldı deyəydi ki, Xomeyninin hansı kitabından oxunusun bunu?

- Rehmətliyin oğlu, o bəshababda bələ şəyi soruşmaq kimin yadına düşür ki?

Hide-park

"Elə fikirlərim olub ki, Xomeyninin, Qorbaçovun adıyla demişəm"

AKİF SƏMƏD: "PREZİDENT OLSAM, VƏZİFƏYƏ ANCAQ ŞAIRLƏRİ GƏTİRƏRDİM"

olub. Akif, elə təsəvvür elə ki, 21-ci əsrin 70-ci illərindəyik. Sənəcə ədəbiyyat dörsüzlərində 21-ci əsrən kim xatırlanacaq?

- Yenə Ramiz Rövşən. Bir də Vəqif Bayatı Odər. Bir də bilirən, mən yaxşı şairin yox, yaxşı şerin yadda qalmasının tərəfdarıyam. Türkiyədə bir yaxşı ənənə var. Kitabda müəllifin adı, kitabın adminin altında gedir. Bizi də biri Nizami, Füzuli haqda kitab yazır, adı da ondan yuxarıda yازılır.

- Bir dəfə "7 gün" qəzətində he- lo bir yazı getmişdi. "Hamudan bir dənə, bizim Akifdən iki dənə..."

- Sənə bir söz deyim, insan tam öz ömrünü yaşamalıdır. Ata-anası, övladları, qohum-qoşusuz yaşa-mağın da mənəsi yoxdur. Belə yaşa-mağ mənəsiz olardı. Bütün günahları-nı inkir-minkirle testdə həll edib cənnətə düşməyin özü də mənəsizlərdir.

- Nəimi on böyük günahın na-danlılığı olduğunu deyir. Bəs sən?

- Düz deyir. Bir də savadsızlıqdır, on böyük günah.

Vaqif Səmədoğlu respublikada tanınmış adamdır, deputat olmasına, sözü keçirdi

- Gol səhbəti başqa səmtə yō-naldək. Qazaxın 6 kəndi erməni- lərənən azad olunub...

- Mən inanıram ki, Azərbayca-nın torpaqları alınmağa başlanır.

- Televizorda dedildi.

- Yox, ona inandım. Sadəcə Qa-zaxın yox, Qarabağın birə kəndi alınsayıdı, mən rahat olacaqdım ki, şükür, nəhayət başlandı. Yəni, bu problemin adı Qarabağ problemidir-sə, elə ordan başlanmalıdır.

- Gol, belə danışaq. Qarabağın azad olununa əməliyyatını hardan başlaya: Ağdamdan, Füzulidən, Kalbəcordan, Ağdərədən?

- Heç haradan yox, halalıqdan. Bilirsin, Səbuhi, bu ölkə o qəder varlıdır ki, vari bütün nəsillərə çatır. Təki bütün bu var-dövlət hamı arasında bərabər bölünsün. Onda halalıq da olacaq. Qarabağ azad edən es-

ədəbiyyat oyunu hiss etdi.

- Akif, bir ara deputat olmaq istəyirdin...

- Bizi də, Avropanın da tarixin-dən də məlumdur ki, söz adamları həmişə parlamentə düşübələr. Düz-dür, bura ağız büzənlər də var. Amma sən bizim Milli Məclisə fikir ver. Bu gün orada, bu və ya digər məsələlərə bağlı söz deyən adamların çoxu, elə söz adamlarıdır. Ali Sovetə şikayətə gələn adamlar da tanıldıqları- şair və yazıçılar yaxınlaşdırış şikayetini deyirlər. Qulaq as, sen ordakı şair və yazıçılarından başqa bir kimse ni tanıyrısan? Şəxsən men tanımiram. Adlarını millət vəkilləri qoymular. Şəxsən men bu deyilişlə razi deyiləm. Zahid Oruc hardan oldu millet vəkilə. Mən Akif Səməd, bu millətin övladıyamsa, onu özüme vəkil seçmərəm.

- Deputat seçilsə bilmədin, amma əvvəzində Müsavata gəldin.

- Bilirsin niyə Müsavata gəldim? İndi kimə nəsə bir söz deyirsən, qayıdır ki, aye sən elə danışırsan, elə bil, cəbəhcəsən. Yəqin sözün düzünü deyən cəbəhcə olmalıdır, ya da müsa-vatçı. Mən də qərara geldim ki, mü-savatçı olum.

- YAP-çı sözün düzün deyə bilməz ki?

- Deyə bilər, demir də. Yəqin sərf eləmir. Öz iqtidarıñın işinə qara deyə bilməz axı.

- Qazaxdan namızdılıyin qey- də alınsayıdi, Vaqif Səmədoğluyla alternativ olacaqdın. Güzəştə ge- dərdin ona?

- Yox, niyə güzəştə gedirəm ki. Həm də bilirən, Vaqif Səmədoğlu bu respublikada tanınmış adamdır. Deputat olmasa da, sözü keçir.

- Sənən sözün keçmir? O boy- da Yazıçılar Birliyinin üzvüsən, neçə kitabın çıxbı. Tanunus bes- on nəfər şairdən birisən...

- Görünür bas eləmir, azlıq eləyir. Sənə bir şirrimi açım. Elə fikirərim olub ki, Xomeyninin, Qorbaçovun, Stalinin, Leninin adlarına demisəm (Gülür). Özü də fəxri kürsüdən, tribunalardan, rəsmi məclislərdə de-misəm. Fikirleşmişəm ki, mən de-səm ya inanmayacaqlar, ya da qulaq-dına vuracaqlar.

İndi Azərbaycanda halallıq mizani pozulub

Səhbətin bu məqamında mövzu-nu deyişib siyasetə keçmək qərarına gəldik. Əslində bayaqdan danışdıqlarımız da elə siyasetdən başqa bir şey deyildi. Amma qərara gəldik ki, bir az da konkretləşdirək. 2003-cü ilin prezident seçkiləri ili olduğunu xatır- layıb elə bu mövzudan başladıq. Namızdılıyini vermedən, imza topla-madan, sadəcə şahlıq qışış ucuрудuq. Bu qış da eləmə təbəbəllik, gel qon Məmmədov Akif Səməd oğlunun ci- yinlərinə.

- İlk fərmanın nə olardı?

- Gel bu suala oğlum Ucalayın sözləri ile cavab verim. Bir dəfə ev-de oturmuşduq. Otaq da soyuq idi. Televizorda da Heydər Əliyevin kimləsə görünüşü verirdilər. Qəfil qayıtdı ki, ata, mən prezident olsam, bütün qazpulu yığanları işdən çıxardaram. O uşaq ağılı ilə elə fikirleşir ki, qazı verən qazpulu yığanlardır.

- Gol belə təsəvvür edək, məsə- lən sən indiki siyasetçilərdən han-su öz komandanı görəmək is- tərdir?

- Bütün halal adamların hamisini. Amma ağılı desəm şairləri. Çünkü şairlər daha həssasdırlar, insan qəlbini, insan hisslerinə daha çox bələd-dilər.

- Ay Akif, bunun bas naziri var, MTN-i, DİN-i var. Axi sura- vi şair bu vəzifələrin öhdəsindən necə gələcək?

- Qardaş, hansı nizamnamədə ya-zılıb ki, bas nazirin, prezidentin ixti-sasi ne olmalıdır? Hardasa yazılıbmı? Yazılmayıb axı? Özü də hansı bas nazir, hansı nazir iş görür ki? İşi görən suravi işçilərdir. Tutaq ki, bizim bas nazir, məgər o rabiteni bilir, ya edə-biyyatdan, incəsənətdən yaxşı bas næxar? Onu də öz ixtisasi var. Bəlkə heç onu da bilmir. Sadəcə vəzifəsi var, bas nazirdir. Həm də vəzifə do-lanışq mənbəyi olmamalıdır. Vəzifə məsuliyyətidir.

- Sən getməzdin vəzifəyə...

- Yox, niyimə lazımdır məsuliyyət altına girmə. Vəzifə həm ağırdır, həm də ağırdır. Gərek bu ağırını ve ağırlığı qəbul edənlər gəlinsin vəzifəyə. Niyimə lazımdır, Anarın yeri ki, hər hansı Rasim Qaraca da ağızına gə-

ləni qəzətdə yazsın. Ya da digər məsul vəzifə olsun. Heyif deyil, azadlıq, bir də müxalifət?

- Gol bir az da konkretləşdi- rək, yaxşı bu məsuliyyəti kimlərə tapşırırdın?

- (Bir qədər fikirlesir). Əbülfəz Elçibəyin vaxtında Türkiyəyə oxu-maşa gedən uşaqlar vardı ha, onlara. Bir də bilirən ne var? Görürsən biri deyir ki, filan vəzifəli şaxsın oğlu xaricdə oxuyur. Əslinə qalsa men buna yaxşı baxıram. Deyirəm, barda, restoran pul səpəne kişi qoy heç olmasa uşağıni o yanda oxutsun. Səni inandırıram, o uşaq xaricdə oxuyub, 5-6 il başqa mühitdə formalaşacaq. Atasından da, namusu olacaq, halal olacaq, işğalar olacaq. İndi Azərbaycanda halallıq mizani pozulub.

- Sənəcə Allah Azərbaycanı se-virmi?

- Niyə sevmir ki? Daha nətəhər sevmalıdır ki? Azərbaycan da onun ən çox sevdiyi məkanlardandır. Cərciz peyğəmbərdən futmuş, Zərdüst peyğəmbərə kim nə qədər şəxsiyyət bəxş edib bu məmlekətə. Başqasını deyim, 11 iqlim qurşagından doquzu-nu da bize verib. Dağı var, meşəsi var, dənizli var, çaylı var, hələ nefti də var.

"Bu il Qarabağ işğaldən azad olacaqmı?" Akif deyir ki, bunu istəməyənə lənət. Bununla belə bir məraqlı məqama da toxunur. Deyir ki, gərək Əliyev Sədərək görüşündə Kocəryanı tutub saxlayıdı... "Kim nə deyəcəkdi. Lap desinlər, biziñ ölkənin vətəndaşdır, cinayət eləyib, ona görə tutmuşuq. Düzdür, Amerika, Rusiya, Təzyiq edəcəkdi. Sonra buraxmaq da olardı. Əsas odur ki, gü-cüñü göstərəsen. Səni inandırıram, Kocəryan quzuya döner, ondan sonra..."

Akif səhbəti elə bu məqamda bitirmək qərarına gəldik. Və sonda "Hide-PARK"ın nə olduğunu soruştıq. Dedi ki, "bilirəm Londonda parkdır. Nə istəsən daniş bilərsən. İndiye kimi iki "Hide-PARK" tanıydı, biri Londonda, biri də Təbrizdəki Eşşəkçilər çayxanası. Londonda olmamışam, Təbrizdəkən isə baş çəkmİŞem. Iran kimi dövlətdə, o çayxanada lap Xatəməni də söyü bilərsən. Amma bir pis şeyi var. Çayxanadan çıxandan sonra adamı tutular. Bəs sizdə vəziyyət necədir?" Səbuhi MƏMMƏDLİ

2003-cü il nəhayət ki, yer kürəsinə təşrif buyurdu. Bu bir dənilməz faktdır ki, əksəriyyət yeni ilin gəlisiini ekran qarşısında izləyib. Bəs yeni il axşamında televiziya kanallarımız bizi nə təqdim etdilər və təqdim etdikləri yeni il şənliklərinin məzmunu, forması necəydi? Əvvəla, bütün kanallar hər il olduğu kimi bu ilin da sonunda öz olan-qalan potensiallarını və nəyə qadir olduğunu ortaya qoydular. Bütin kanalların yeni il şənliyinin eñir vaxtı qısa vaxt fərqi ni nəzərə almasaq, demək olar ki, üst-üstə düşdü. Məhz elə buna görə də onların təqdim etdikləri yeni il şənliklərini bütün şəkildə izlmək mümkün olmuşdu. Amma zənniməcə, buna elə bir ehtiyac da yoxdu. Çünkü müəyyən təsəvvürün yaranması üçün hər bir bayram programına bir az baxmaq da kifayat etdi.

Köhnə hamam, köhnə tas

Az.TV-də yeni il şənliyi hazırlanğı həmişə olduğu kim ədəbi-dram verilişləri redaksiyası öz öhdəsinə götürürdü və bu redaksiyanın hazırladığı "Qiş görüşləri" programını yalnız bu atalar misal ilə xarakteriz etmək olar. Dövlət televiziyası hər il olduğu kimi yene də təzə, fərqli heç nə ortaya qoymad. Görünür, buna sadəcə olaraq veriliş hazırlayanların texəyyülləri, pəşkarlıqları çatmadı. Ötən illərdə olduğu kimi tanınmış aktyorların ifasında dadi-duzu, mazmumu olmayan ənənəvi və az qala tamaşaçının əzber bildiyi səhnəciklər görüntütəyə gəlib gömülmüş yordu. Ümumiyətlə, Az.TV-nin hazırladığı səhnəciklərdə mənbəyi məlum olmayan hansı səbəbdənse bizim aktyorlar danışmaq əvəzində, adəton, qışqırırlar. Bundan başqa səhnəciklərin leytmotivində həmişə eyni yozumda təqdim olunan və əttökən xırda-para məişət nara-

zılıqları, pulsuzluq, həddən artıq primitiv şəkildə realize edilən qadın-kısı münasibatları (məsləhələr, kışılardan, qadınlarla kışılardan, onların pul qazana bilməməsindən şikayətlərin, ya da bir-birini qısqanırlar) dayanır. Və hər dəfə da yeni il əşnəklərində qadın obrazları neyçünse məhz pul düşkünü, alverçi kimi təqdim edilir. Azərbaycanın dövlət kanalında Azərbaycan qadının bu cür ümumiyyətdənmiş olususlu nüvəsiz ob-

laşdırılmış alverçi, pula heris obrazını ən azi ziylə, xanım-xatın qadınlarınıza hörmətsizlik kimi qəbul etmək olar. Az.TV-nin il boyu nümayiş olunan verilişlerinin qiyməti eksər halda qeyri-kafidir. Amma heç olmasa yeni ildə ürəkəcan bir program hazırlamaq olardı. Hər dəfə primitif düşüncə tərzinin məhsulu olan səhnəcikləri, məzmunuz səhnəbətləri dinləyəndə düşünürsən ki, bundanşa, ələ sadəcə, müğənnilərin oxuması daha yaxşıy-Qası, ANS yeni il axşamda ciddi olmağa çalışdı. Ümmiyətə, mənənə ələ gəlin ki, ANS kanalı həmişə ciddi olsayağışdır. Çünkü, güləvənə və güldürəndə şair demişkən, qaranlıqlar işıqlanır, bir çox mətbələnin aydınlaşdır və çox eyiblər üzə çıxır. Ona görə da bir çox mətbələlərə "Eybi yox" deməklə kifayətlənməyin. Arada "eybi var" deyibən, eyiblərə də nəzər yetiriin.

di.
 Əgər televiziyyada çalışan
rin tamaşaçıya deyiləsi söz
yoxdur, heç olmasa məqamı
da susmağı bacarıq lazımdır.
Dahilərdən biri demişkən, b
zan sözlər də artıq görünür.

Palaza bürün, elnəm süriün

ANS kanalı yeni il şənliklərini adətən təmətraqlı keçirir. Yeni il axşamlarında xarici filmlər və əvvəlkilərdən fərqlənməyən, bayram əhval-ruhiyyəsinəndən uzaq konsert programıyla kifayətlərin. Hərçənd, bu il bir qədər fərqli oldu. ANS digər kənallardan geri qalmaq istəmədi. Söz oyununda mahir olan ANS kanalı yeni il şənliyinə fərqli bir ad da qoymuşdu: "Və ilaxır". Amma əsası ad yox, forma və məzmundur. ANS-in bayramında da məşhur müğənnilər oxudu. Müğənnilərlə bərabər kanalın əməkdaşları da tamashaçılarla öz təbrikliklər cətdirdirlər. Və kanalda sahnəciklər əvezinə, hər bir verilişin aparıcısı sahəsi-

Telekanalların bayram programları

ONLAR DAHA ÇOX AKTYORLARIN QIŞQIRTISI,
REJİSSORLARIN QEYRİ-PEŞƏKARLIĞI VƏ SSENARIŞTLƏRİN
TƏKRARÇILIĞI İLƏ YADDA QALDI

"Qış nağılı"nın rejissöründen
danişmağa deymez. Çünkü ol
mayan seydan danişmağa no ha
cət. Birçə onu qeyd edək ki
"Qış nağılı" diletantların qurulu
verdiyi, kütłəyə hesablanmış
pinti şəkildə çəkilən tamaşadır.
Ümumiyyətlə bizzət hazırlanara
səhneciklər, tamaşalarla baxan
da belə təsəvvür yaranır ki, yara
dıcı heyətin yeganə məqsədi nə
yin bahasına olursa-olsun, tama
şacını gülməyə vadar etməkdir.
Yeri gölmüşkən, bir mamaq da
toxunmaq istərdim. Yeni ilin ilk
gündündə "Space"da uşaqlar
çün karneval teşkil olunmuşdu.
Nə qədər ağlı olsa da, belə bi
situasiyanı təsəvvürünüzə getir
məyə çalışın: Aparıcı salondan
öyləşən uşaqlara üzünü tutub de
yir: "Uşaqlar, galın sponsorumu
za təşəkkür edək". Cananları
heç olmasa, yeni ildə sponsor
bu cür biabırçı şəkildə təblj
edib, bunu uşaqların başına qax
mamaq da mümkün idi.

Bir addım irəli, iki addım geri

Bayram axşamı "Lider" kənali canlı eñir çixdı və tamaşçıları "Elite" ticarət mərkəzindən düzənlənən "Canlı il"i qona etdi. Amma nə qədər xeyirxan məqsəd güdsə belə, "Canlı il"i "əmmalar"ı yaman çox oldu.

Birinci emma - "Canlı il"de canlı musiqi səslənmədi. Müğənnilər fonoqramla oxudular. Hətta yeri gələndə fonoqram sevmədiyini iddia edənlər belə. Aradı Səidə Dadaşovanın mahnisi yarında kəsildi də. Təkcə tür müğənnisi Müşərrəf Akay canoxudu. O da ki, vur-tut iki mahnı. Oxudu deyənda ki, oxuma saidyi, daha yaxşı olardı. Çünkü müğənni xanımının səsi doğru-dır, rüst eṣidildəmədi.

İkinci emma - canlı efiğin
ənənəvi texniki qüsurlarına bürən
daha dözməli olduğunu. Gah mikrofon
işləmədi, gah telefon bağlandı,
tisi bas tutmadı, gah qonaqlar
çıkdı, gah da natiqlər uzun-uzadı,
nitq idar eyleldi.

Üçüncü əmma - şənliyin keçirildiyi məkan bəzən çadır, bəzən

zon da restoran toylarını xatırladırdı. Yemek daşyan ofisiantları ora-bura qaçan, müğənnilərinə ayığına dolasan uşaqlar, mobil telefonla danışan qonaqlar, görüşüb-öpüşün tanışlar, stola səpələnmiş yemek qırıntıları, qaçıq çəngol cingiltisi və s. Yavaş-yavaş boşalan salon işe sonda suyu sovrulmuş dəyirmənə bənzeydi.

**"Humay"ın mükafatları
əsl sahiblərinəmi verildi?**

Nehayət, "Humay" Milli Akademiyası televiziya üzrə təyin etdiyi mükafatları laureatlarına çatdırıldı. Əvvəlcədən mükafat sahiblərinin adlarının oktyabrda açıqlanacağı söylənse da, bəlli olmayan səbablardan təqdimolununa mərasimini noyabrda keçirildi. Xatırladıq ki, akademiymanın mükafatlarını aşağıdakı nominasiyalar üzrə təqdim edəcəyi bildirilirdi: xəbərlər programı, müəllif programı, eynəkli program, müsiki programı, tok-sou, telekanal aparıcısı, idman programı, idman sərhəsi, telekanalda dini maarifçilik, telekanalda tarixi maarifçilik, televiziya teleoyunu, elmi-kütüvli program, ən yaxşı telejurnalist, xarici dildə ən yaxşı veriliş, hərbi-vətənpərvərlik programı, Azərbaycan dilinə dublyaj olunmuş film və ya veriliş, ən yaxşı usaq programı, yeniyetmələr üçün ən yaxşı program, rejissor işi, operator işi, ən yaxşı kompüter qrafikası, reklam. Amma təqdimolununa mərasimində sadalanın 22 nominasiyadan vur-tut 9 nominasiyanın qaliblərinin adı açıqlandı, üstəlik yeni nominasiyalar da gözə daydı. Məsələn, Azərbaycan televiziyasının inkişafına töhfəye, Azərbaycan kulinariyasının tədrisinə, Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına temənnasız töhfəyə görə nominasiyaları.

Mükafatı alanlar ise aşağıdakiler oldu

1. Azərbaycan televiziyasının inkişafına töhfəyə görə mərhum rejissor Rauf Kazimovski.
 2. İlin ən yaxşı sənədli televiziya filmi - 215 klşirkətinin istehsalı olan "Yeddi oğul istərem, bircə dənə qız gelin" filmi.
 3. İlin ən yaxşı informasiya publisistik programı - "Internyusun" təqdim etdiyi "Yolayıcı" verilişi
 4. Azərbaycan kulinariyasının tədrisine görə - "Azərbaycan mətbəxi" televiziya filminin müəllifi və baş prodüseri Tariyel Salahov
 5. Ən yaxşı ingilisdilli program - "Space news"
 6. Tarixi mövzuda ilin ən yaxşı programı - "Lider" kanalında yer alan "Proyekt 066"
 7. Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafına təmənnasız töhfəyə görə - "Azeriqazbank"
 8. İlin ən yaxşı idman programı - "Formulataym"

Bəzi nomanisiyalar bərədə məlumatsız olduğumdan yalnız efsirdə gördüğüm verilişlərə toxuna-cam.

"Space" kanalının efsirinde yer alan "Formula-taym" idman programının hansı xidmətlərinə görə "Humay"a layiq görülməsi qarənlıq qaldı. Əvvələ bu program bəlli olmayan səbəblərdən rus dilində aparılır. Hərçənd programın aparıcısı təqdimolunma mərasimində Azərbaycan dilində normal danışdı. "Formula-1" Azərbaycanda populyar olan idman növü deyil. Və aparıcının verilişin sayesində bu idman növünün populyarlaşdığını deməsi inandırıcı tutarlı argument kimi səslənmədi.

Ən yaxşı ingilislidil proqram nominasiyasında qalib "Space" kanalında efirde gedən "Space news" proqramı oldu. Görəsən, Akademianın üzvləri hansı kriteriyalara əsasən, bu mükafatı "Space news" proqramına veriblər? Və maraqlıdır, bu mükafatı verənlər ingilis dilini biliirlərmi? Yaxınlardan təsadüfen "Space news"u izleyən bir ingilis dil mütəxəssisi mənimlə səhbətdən dədi ki, proqramın xanım aparıcısının tələffüzü, intonasiyası çox qüsurludur. Məsələn, aeroprot, diplomatik sözlərinin ingilis yox, azərbaycan intonasiyasıyla tələffüz etdiyindən vurğunu yerində işlətmir. Halbuki, ingilis dilində intonasiya çox mühüm faktordur.

İlin en yaxşı informasiya publisistik programı "Yolayıcı" oldu. Bu program üç ölkənin məhsulunu olduğu üçün onun maraq doğurması təbiidir. Amma problem ondadır ki, ermənilər bəzən xalçalarımızı, abidələrimizi, adətlərimizi özünükü kimi təhlili edəndə bizim azərbaycan bölməsi neyçinsə susur.

Tarixi mövzuda ilin ən yaxşı programı nömani-siyasında "Lider" kanalının "Proyekt 066" verilişi mükafat aldı.

Bu verilişde arada maraqlı mövzular qoysulşa da, rejissor işinin, maraqlı ssenarının olmaması səbebündən eksər hallarda veriliş yorucu alınır.

Televiziyayla bağlı camii 7 mükafatın verilmesinin iki sebеби ola bilер. Ya "Humay" mükafatının telekanallar arasında nüfuzu yoxdur, ya da telemakanda sanballı verilişlərin sayı azdır.

Azad SƏRİF

Uzun illər bundan əvvəl mən hələ "Molodyoj Azerbaydjana" qəzetində çalışın zaman, Ostalmalogiya Elmi-Tədqiqat institutunun direktoru Nazim Mirqasim oğlu Əfəndiyevlə görüşmək üçün onun iş yerinə yollandım. Mənim təsəvvürümə görə, istonilən müəssisələrdə, xüsusən tibb ocaqlarında direktorun otağı hökmən hardasa binanın dorinliklərində yerləşməli idi. Ona görə də institutda daxıl olarkən qapıda dayanan növbətçidən direktorun otağının haradə yerləşdiyini xəbər aldım. O da öz növbəsində mənim təcəccübümə səbəb olan elə girişin yanındakı ilk qapını göstərdi. İçəri keçib katibdən qəbul saatlarının vaxtını öyrəndiyim an Nazim müəllim özü otağa təşrif buyurdu. Azərbaycanın göz mikrocərrahiyə məktəbinin yaradıcısı olan Nazim Əfəndiyevlə ilk görüşüm belə oldu.

Nazim müellime ilk sularını ise başarıyyetin nə vaxtdan gözün hayatı ehəmiyyətli orqan olduğunu dərk edərək onun müalicəsinə başlamışlığı ilə bağlı oldu. Demən bu haqqda məlumatlar heç b.e. 2500 il evvel qədim misir yazılı abidələrdə rast gəlinib. Bir qədər sonra isə b.e. evvel V-IV əsrlərdə yaşamış Hippokratın eserlərində gözün təsviri və xəstəlikləri öz eksini təpib. Oftalmologiya tibb elmündən ayrıra sahə kimi XVII əsrden təşəkkül təpib. Gözün işığı hiss etməsində göz büssüllərinin yox, torun esas rol oynadığını isə fransız alimi P.Britto səbütəyir. Mehiz bunun sayəsində kataranktanın corrahıyyə üsulu ilə müalicəsində yeni yol açılıb. İlk ixtisaslaşmış göz xəstəxanalarının yaradılması isə XIX əsrin birinci yarısına təsadüf edir.

Oftalmologyanın tarixi haqqında bu bilgiləri professor Nazim Əfəndiyev gözlerimi xüsusi cihaz vasitəsilə müayinə edərkən mənə danışdı. Hərçənd o zaman gözümüz hənsişa şikayatımla olmasa da, sonradan öyrəndim ki, baş oftalmoloğun bir adəti var imiş o, bütün yanına gələnləri dinleyər və cənvi zamanda gözlərinə müayinə edərmiş. Elə bu vaxt əy xaladı, ciddi görkəmli bir qadın otağı daxil oldu.

- Xəstənidir? - deyə o, Nazim müəllimə müraciət etdi. Böyük ehtiramla ayağa qalxan Nazim müəllim "bu qadın Azərbaycan oftalmologiyasının efsəsi Sona xanım Axundova-Bağırbeyovadır" cümləsinə qulağıma piçildənəgəc imkan tapdı.

- Xeyr, - deyə Nizam müəllim cavab verdi, - jurnalıstdır, bizim işlərlə maraqlanır. "Molodyoj Azərbaydjan" qəzətindən olduğumu bildikdə Sona xanımın ciddi görkəmi xeyli mülayimləşdi:

- Bizim evdəki gənclər böyük həvəslə sizin qəzeti oxuyurlar.

Sonradan Nazim müslüm mənə bildirdi ki, Sona xanım Axundova - Bağırbəyova ali tibbi tehsilin alan ilk azərbaycanlı qadındır. Şamaxıda baş verən zələzlədən sonra kimssəsiz qalan Sona xanımın "Əkinçi" qəzetiñin banisi Həsən bay Zərdabının evinə pənah aparması onun bu ərseyə çatması na böyük təkan olub.

Nazim Əfəndiyev Tibb İnstitutunun 1948-ci ildeki buraxılışının məzunlarından olub. Dövlət intahın komissiyası sırasında son tələbəlik sınağından çıxan Nazimin cavabları bütün müəllim həyətinin, xüsusile komissiyanın rəhbəri Azərbaycan Elmər Akademiyasının prezidentini, görkəmli alim və corrəh Mırəsadulla Mırqasimovun çox xoşuna gəlir. Mırəsadulla müəlliminin "gələcək planların nədir?" sualına cavabında Nazim bir qədər utanaraq elmə möşğül olmaq arzusunda olduğunu bildirir. M.Mırqasimov da öz növbəsində Tibb İnstitutunun o zamankı rektoru B.Evazova Nazimin aspiranturaya qəbul edilməsi xahişi ilə məktubla müraciət edir. Vaxtın hədər getməməsi üçün isə o, Nazimi öz klinikasında işə götürür. Beləcə 26 yaşlı Nazim corrəhlar cergesinə qoşulur. Yeddi ay keçidkən sonra isə Nazim yenidən yaradılmış elmi-tədqiqat institutun aspirantururasına qəndərilir.

nun aspiranturasına gönderilir. Böyük Vətən Müharibəsindən sonrakı illərdə bir sırə rayonlarda traxoma adlı gözün kroniki infekşion xəstəliyi tüğyan edirdi. Hökumət institutun gənc kollektivi qarşısında mədəniyyətsizlik və geridə qalmışlığın barış nümunəsi olan traxoma xəstəliyinin kökündən qarşısının alınması məsələsini qoyur. İnstitutdan xəstəliyin tüğyan etdiyi rayonlara kompleks tibbi briqadalar gönderilir. Belə briqadalar-

başlanılır. Akademik Fyodorovun ideyasına göre, burada təkcə Azerbaycanın yox, hətta Hindistan və Pakistanında xəstələri müalicə olunmalı idi. Lakin yihə tibb üzrə keçirilən ümümdünyə şəxsi layihələr müsabiqəsində I müqafata layiq görülür və tikintinin icrası Baş Tikinti İdarəesinə həvalə olunur. 1986-ci ildən başlanan tikinti yüksək on xotla çox intensiv surətdə gedir. Layihə ilə tanış olan Nazim Əfəndiyev tikintinin bütün mərhələlərində

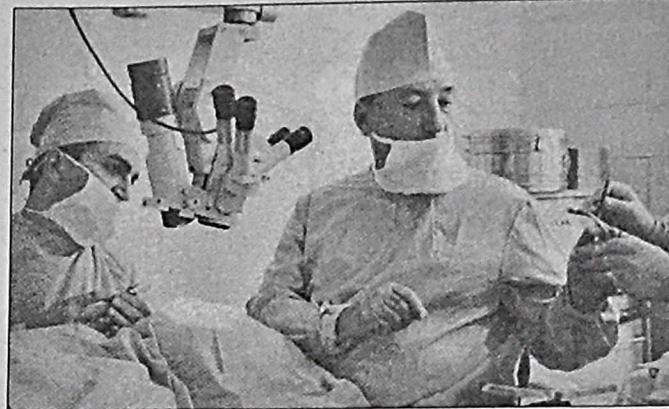
institutu açısından prioritet vazifə ki-
mi irəli çəkmişdi.

Umumiyyətlə, mikrocarrahiyyəni texnoloji cəhdən mən toxminan zərgər və saatsız sonatı ilə, məsuliyətlilik dərcəsinə görə iso işinə ax-taranlarla müqayisə edərdim. Əməliyatlı yolu ilə göz bülürünün kasılıb götürülməsi cərrahdan təkcə zərgərlik dəqiqliyi yox, həm də mahir sənətkarlıq qabiliyyəti tələb edir.

Belə bir fikir formalşaşıb ki, "insa-

Gözün zərgəri

NAZİM ƏFƏNDİYEV AZƏRBAYCANDA
MİKROCƏRRAHİYYƏ MƏKTƏBİNİN ƏSASINI QOYDU

mürükkeb ömeliyyat keçirilir ve bununla da yeni məktəbin asası qoyulur. Zərifə Əliyeva adına Oftalmologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutunun hazırlı direktoru, tibb elmləri doktoru, respublikanın baş oftalmoloqu Kərim Kərimovun dediyinə görə, bu hadisə 1976-cı il dekabrın 24-nə təsadüf edir. Nazim mülliətin tərəfindən göz bülürünün implantasiyası uğurla həyata keçirilir. İl ərzində aparılan mürükkeb mikrocorrəhiyyə ömeliyyatlarının sayı 200-ə çatır. Bu ömeliyyatlardan birincisində Kərim Kərimov öz mülliətinin sağında dayanaraq assistentlik edib.

Nazim Əfəndiyev hələ sağlığında həmişə deyərdi ki, her bir rəhbər işçisi özünü layiqli əvəz hazırlamalıdır. İnsti-tutda hamı bildir ki, o, bunu demək-lə K.Kərimovu nəzərdə tutur. 40 illik cərrahi faaliyyəti zamanı N.Əfəndiyev tərəfindən 10 minden yüksək mürəkkəb emalıyyatlar uğurla həyata keçirilib.

Şəhərin Dövlət Plan Komitəsinin sədri N.Baybakov da cəlb olunur. Əsas "təqidçi" akademik Fyodorov da bu şəxson kənarada qalmır. Bir sözlə Bakıda yeni Ostfolmoloji mərkəzin binasıının inşası artıq realliga çevrilməyə başlanır. Bu tikinti haqqında o zaman mərkəzin tikinti kompleksinin rəhbəri olan məşhur bakiyi inşaatçı Arif Şahzadəvazolla maraqlı söhbətən olub. Tikintinin layihəsi Moskva layihə institutu tərəfindən hazırlanır. Layihəyə görə, yeni tikiliyek kompleksdə 750 nəfərlik poliklinika və 312 çarpayılıq müalicəxanaxası yerləşməli idi. Tikintiyə 6-ci mikrorayonun yaşıllıq bir gusəsində

aktiv istirak edir. İttifaq büdcəsinə tikinti üçün 11,5 milyon manatlıq və sait ayrılmışdı. Artıq 1990-ci il üçün yəni 3 il erzində 7,4 milyon manatlıq tikinti işləri görülüb başa çatmışdır. Bütün işlər öz axarı ilə gedir, lazımlı seviyyədə yerinə yetirilirdi. Elə bù dövrde H.Əliyev M.Qorbaçov və onun erməni məsləhətçilərinin eli ilə SSRİ Nazirlər Kabinetindən uzaqlaşdırılır. H.Əliyev bir şəxsiyyət kim? Qorbaçov və onun əlatlarının Qarağag konfliktinin alovlanmasından açıqlaşdırılmışdır. Mehz bu hadisədən sonra tikintinin maliyyəleşməsində də müəyyən problemlər yaranmağa başlayır. 1991-ci ildən, yəni, SSRİnin dağılması ilə hemin tikinti işlərin tamamılığı dayanır. İnstitutun əməkdaşlarının, o cümlədən səbə müdiri Rasim Quliyevin dediklerinə görə, N.Əsfəndiyev mərkəzə rəhbərlik etdiyi illərdə çoxlu sayıda işlər görmüşdü. Yaradılması nəzərdə tutulan 2 səbətə evziniə olavaş olaraq daha 6 səbətə - uşaq terapiyası, travmatologiya, kəraplastinkanın terapiyası, virusologiya, biokimya və nəhayət Nazim müəllimin xüsusi qurur duydugu mikroçərrahiyə mərkəzi yaradılmışdır. Hazırda N.Əsfəndiyevin şagirdi Misirxan Ağayev bu səbələri özündə bir-birdəşirən mərkəzə rəhbərlik edir. N.Əsfəndiyevin institutu rəhbərlik etdiyi illər erzində oftalmologiyının müxtəlif sahələri üzrə 8 elmlər doktoru, 40-a yaxın elmlər namizədi yetişdirilib. Bir məqamı da qeyd etmək lazımdır ki, dissertasiyaların müdafiəsi Moskva və digər şəhərlərdə olduğu zamanın belə, Nazim müəllim onların həmçinin istiqamətində.

Bu yazının hazırlayarken mən ölkəmizin aparıcı oftalmoloqlarının səsleri ilə, o cümlədən akademik Zəfifə xanım Əliyevanın "Qlaukomaya və onun əlamətləri" məqaləsi ilə tanış oldum. Etiraf edim ki, məqalə mənənərindən təsir etdi. Adətən 50 yaşını qədikdən sonra insanları öz girdabına alan qlaukomanın tehlükəli yaxınlığını ister-istməz hiss etməyə başladım. Məqalə yüksək peşəkarlıqla bənbər, həm də dövri mətbuatda çox az üst golinən aydın və solis dildə yazılımışdı. Yeni elə buna görə də, qlaukomaya ilə mübarizoni N.Əsfəndiyev də öz

nin gözləri onun qəlbinin aynasıdır və o, əgər işığı görmürse, demələ onun qəlbə də qaranlıqlara qərə olub. İnsanın həyatı zamanı üzləşə biləcəyə, şikəstlikləri müqayisə etmək düzgün olmazdı, ancaq dünyani görməyi nə eşimək, nə duymaq, nə de ki, danışmaq əvəz edə bilər. İndi təsəvvür edin ki, Nazim Mirqasim oğlu Əbdədiyev öz sənəti ilə on minden çox insana dünya işığı bəxş edib. Nazim müəllim mənimlə səhbtəndə özü da etiraf etmişdi ki, mikroçərrahiyə müasir oftalmologiyanın əsas magis-tral istiqamətidir. Məhz mikroçərrahiyənin sayəsində katarakta, qlaukomə və desici yaraların əməliyyatı, eləcə də görəmə qabiliyyətinin correksi-yasi zamanı principial yeni nöticələrə eldə olunacaq.

Artıq Nazim müəllimlə səhbət-mizin üstündən uzun illər keçdikdən sonra Zərifə Əliyeva adına ofstolmoloji elmi-tədqiqat institutunun direktoru K.Kərimovla səhəb edirik: "Həzirdə institutumuzda görmə qabiliyyətini 40 dəfə artırın güclü mikroskoplarımız var. Bizim mikrocarrrahlarımız əməliyyat zamanı insan tükündən 2-3 dəfə nazik olan tikiş materialından, gözlə demək olar ki, görünməyən iynələrdən, hətta zərgərlərin belə işlətmədikləri xırda pinsetlərdən, sixici alətlərdən istifadə edirlər".

Menim fikrimde insan üçün an həyati əhəmiyyətli orqanlardan biri olan gözə müdaxilə edən mikrocərrahın işi yüksək peşəkarlıqdan savayı, xüsusi allah vergisi də tələb edir. Möhkəm ürək vəolların, zərif sənətkarlıq qabiliyyətinin bir insanda cəmləşməsinə Allah vergisindən başqa nə ad vermek olar. Respublikamızda bu cür məsuliyyətli əməliyyatları keçirməyi öz öhdəsinə götürən da məhz Nazim Əfəndiyev olub. Cox töəssüf ki, bu cür dünya şöhrəti alım, həkim artıq 5 ildir ki, aramızda yoxdur.

Köhne jurnalıst verdışımı sadiq qalaraq adı xəstə kimi göz institutuna yollanıram. Bu "sofərdə" osas məqsəd -dim yeni nəslin həkimləri ilə tanış olmaqdır. Karim müəllime görəmə qabiliyyətinin bir qədər zəifləməsindən şikayət etdikdən sonra lazer mərkəzinin həkimi Esmira xanım Bərxudarovanın kabinetinə göndəriş alıram. İlk növbədə görəninin daqiqiliğinin müəyyən edən viziometriya aparatının gar-

... size vizyonerlik aparatının yanında oturmalı oluram. Bir qədər sonra kompüter tonometriyası vasitəsilə gözadxılı təzyiqim ölçülür. Yaxşı yadimdardır ki əvvəllər gözadxılı təzyiqi ölmək üçün dəmir halqaların gözə yaxınlaşdırıldır, o da az qalırda bəbəyə toxunub onu zədalasın. İndi hər şey deyişib. Beləcə bütün proseduralar başa vurduğundan sonra etiraf məqəminin yetişdiyini görüb həkimlərlə "sirrimi" bələdçi: "Mənim gözlərimdən şikayətim yoxdur. Buraya gəlməkədə məqsədim isə adı bir xəstə kimi, sizin peşəkarlığınız, xidmət səviyyəniz, müasir tibbi texnologiyalarınızla tanış olmağım!"

Adı da məşgülüyyəti kimi qoribodır. Rüzgar. Boş butılıka toplamaqla məşğuldur. Düzdür, zibilli - filan gəzib eləmir. Özünün dediyi kimi "xüsusi toçkalartı" var. Gündölk çörəkpulunu da elə həmin toçkalardan çıxarır. Deyir buna da min şükür. Fəsillərin, ayların da onun məşgülüyyətinə elə bir doxlu yoxdur.

"Lyuboy ayda çörək var. Axiñci qarda bir az imkansızlıq oldu. Butılıka tapılırdı, amma optavoylar 3 gün işləmədi, mal yiğilb üstümüzdə qaldı".

Rüzgar orta məktəbi da düzəməlli bitirməyib. 7-ci sinifdən məktəbdən çıxındı. Qəzet oxuyan da deyil. Ona görə dünən bir qırğıq, heç Azərbaycanda nə baş verdiyindən də xəbərsizdir. Əvvəl elə bildik onunla səhbət etmək maraqsız olacaq. Amma yox, onun da özünəməxsus, necə deyərlər orjinal baxışları var. Özü də bu 30 yaşından az hadisələrin şahidi olmayıb. Qarabağda könüllü döyüdüyüni deyir. "Bordədə Ələməshin batalyonunda olmuşam, komandır çağırısa yeno gedərəm". Biz də onunla səhbətimizə elə Qarabağdan başladıq.

HƏR KƏNDİ ALANDA LƏZZƏT ELƏYİRDİ

- Döyüşə gedərsən?

- Günü sabah gedərəm. Çətinini birinci gülləye qəderdi?

- Birinci güllə dəyənə qədər?

- Yox e, son nə danışırsan? Güllə sənə deyse, nəyi çətin olacaq ki? Birdən ürəyindən deydi, yixilb əldən, ya da gözün çıxıdı. Mən deyim ki, birinci güllənin sosını eştidin, vəyo daha heç nədən qorxun olmayıcaq.

- İlk döyüşün yadına gəlir?

- Hə, özü da hamı sapoqda, batinkada idi, mon isə krasovka geymişdim. Əvvəl batinkanı vardi, prosto ayağımı vurmüşdü. Deyəsən, kendin adı Seysulan idi.

- Hansı rayonun?

- Vallah, bilmirəm. Amma yox, Tərtərin kəndiydi. Sənə bir maraqlı ohvalat danışım. Mənə yekə bir svyaz aparıcı vermişdilər. Çiynamıdə gözdürirdim. Şoqərib o qədər ağır idi... Marquşevan tərəfda döyüşdə idik, ermənilər hücum edirdi, biz tolosik geri çəkilirdik. Nəsə biriki saatdan sonra döyüş bitdi, bizə kömək göldiyindən ermənilər geri qaçdırılar. Axşam komandır soruşdu ki, Məmmədov, bura gəl, svyazi neyləməsən. Dedim ki, komandır minaya düşdü. (Gülürük). Son ölünlər, dəhə, dəhə heç nə soruştıralılar.

- Bəs aparıcı neyləmisi?

- Gördüm ağırdı, bir tərəfdən de ermənilər golir, çıxarıb atmışdım. Birin də danışım?

- Danış.

- Bir dəfə də Vəngin yanında döyüdüydik. Bir taliş svyazistimiz vardi. Talışa komandırın emrini peredovat eləyirdi. İndi biz hücum keçməliyik, gördüm bizim komandanın otdeleyin çağırıb ki, Rüzgar gör bu nə deyir. Elə hey deyirdi ki, "sənə gülə gedin də" Bizişə elə atışa-atişa durmuşduq. Birdən kimsə dedi ki, buna deyin heç olmasa rusça dezin, yoxsa belə başa düşmürük. Həçandan-hacanaya bildik ki, sən demə demə istəyirmiş ki, sola, gəl tərəfe gedin.

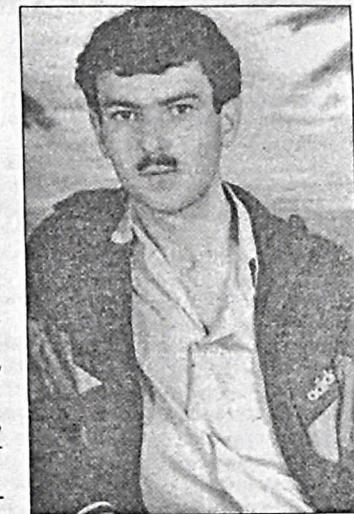
Bir dəfə də mən dejurni svyazist idim. Bakıdan zəng elədilər ki, 1-ci komandırın danışacaq, tez çəgir, hazır olsun. 1-ci də Rəhim Qaziyev idi, müdafiə naziri. Mən də onda bilmirdim, bu 1-ci nə deməkdi. Goldim, komandırın yanına ki, bəs 1-ci zəng edib. Onun da kefi kök idi, yeyib içirdi, özü üçün. Deyəsan heç eşitmədi, mənə də bir-iki səyüs səybüb, qovdu. Mən də geri qayıdış trubkani götürdüm, sən demə Rəhim Qaziyev gözlöyirmiş. Dedim, alo, kimdi danışan, qayıtdı ki, Rəhim Qaziyev. Çəşib qaldım. Bircə onu dedim ki, vallah gəlmir e. Qoy bunu da danışım vəyo... Biziş batalyonda bir tələbə vuruşurdu, sonra şəhid oldu. Üç ay vuruşdu rəhmətlük. Amma bu üç ayda o, nə vaxt komandır müraciət edirdi beləcə də deyirdi. "A komandır müəllim, filan şey olar eləmək?"

- Bax, Rüzgar, deyirsən vuruşmusan. Qarabağı necə xilas etmək olar?

Sadə adam

"Siyasətdən xoşum gəlmir"

RÜZGAR: "Kim prezident seçilsə, mən elə yenə butılıkamı yığacam"

lib olublar deputat.

- Kasib-küsübun uşağıını ora buraxmazlar. Yəqin arxaları möhkəm adamlılar ki, deputatlırlar,

- Sizin bələdiyyə var?

- O nedid?

- Baladıyyə də, seçməmisiz?

- Vallah mənim xəborim olma-

yib.

- Rüzgar, gəl onda səndən başqa şey soruşun.

- Soruş amma qəliz suallar ver-

SSRİ DAĞILDı, AMERİKA İNDİ KEFDƏDİR

- Rüzgar, deyirlər İraqdan sonra İranı bombalayacaq?

- Bu İram?

- Necə İran var ki?

- Yox e, bombalayır bombalasın cəhənnəmə, amma bize xətər dəyməsin.

- Biza necə xətər dəyə bilər?

- Nə bilim vallah. Bir az bizo

- Yekə-yeko.

- Bura bax, Rüzgar, bu il prezident seçəcəyik, gedəcəksən.

- Yox, mən heç vaxt seçkilərə getməmişəm.

- Niya? Gedib öz bayəndiyinə səs ver də?

- Lap səs verdim, nə deyişəcək ki?

- Nə deyişəməlidir ki?

- Mənə vəzifə verən olmayıcaq, nazir qoymayacaqlar. Kim prezident seçilsə, mən elə yeno butılıkamı yığacam.

- Eləsində səs ver ki, camaat daha yaxşı dolansın. Camaat daha yaxşı dolansa butılıka da çox olacaq. Hamı yeyib-içəcək, bu, məğər pisdir.

- Qardaş, butılıka elə indi də çoxdur. O sərəndən narahatçılığımız yoxdur.

MƏN PƏNAHA SƏS VERMƏRƏM

- Rüzgar, sizin deputatiniz kimdir?

- Rafael Allahverdiyev. Onu da işdən çıxarıblar.

- Deputatlıqdan?

- Nə bilim, bəlkə ordan da çıxarıblar. Amma bircə dəfə də olsun üzünü görməmişəm.

- Görərsən, nə deyərdin ki?

- İş istəyərdim. Fəhləlik olsun, iş olsun. Bileşən ki, vaxtı vaxtında maşın olacaq. Yoxsa, bütün günü ora-burani gəzmək nə vaxta kimi olar?

- Bəlkə gedəsən Milli Məclisin qabağına. Bir cəhd elə də, yaxınlaş deputatların birinə de ki, məharibə veteranıym, mənə iş ver.

- Əvvələ məni ora-buraxmazlar. İkincisi də, lap dedim veteranam, görəmdən Qarabağ veteranlarını nə günə qoysular. Kimdi bizim sözümüzə qulaq asan.

- Heç özün deputat seçilmək istəmisən?

- Kimdi məni deputat seçən. Bu vid-fasonla (üst-başını göstərir) adəmi deputat seçərlər?

- Niya ay Rüzgar, o deputatların çoxu, da sənin kimi kasib uşaqları olublar da. Sonra yekə-

me?

- Bax, Azərbaycanda bu qədər partiya var, kimləri tanıyrasın?

- Coxunu tanıyıram.

- Məsələn?

- İsa Qəmbərov, Etibar Məmmədov... Yenə sayım?

- Onların partiyalarının adını biliyərsən?

- Isa Qəmbərovunku Müsavatdı, Etibərkini bilmirəm. Amma biliyəm ki, var.

- Adı AMİP-di. Bəs ADP kimindi?

- Vallah, bilmirəm. Maraqlanıram e.

- ADP-nin sədri Rəsul Quliyevdi.

- Onun da partiyası varmış?

- Hə, hətta Pənah Hüseynovun da partiyası var. Adı da sənəsənlikdir. Xalq Partiyası.

- Xalq Partiyası? Pənah Hüseyin neyin e, partiyani?

- Prezident olmaq istəyir.

- Pənah? Kimdən ona səs verən?

- Sən səs vermərsən?

- Ömrüm boyu.

- Niya?

- Qardaş ondan mənə prezident olmaz. O nə bilir prezidentlik nədi?

- Niya bir dəfə baş nazir olub...

- Pənah? Nə vaxt?

- 93-cü ildə.

- Onda olar, onda mən Qarabağda idim.

- Yoxsa neyəyərdin?

- Səs verməzdim.

- Baş nazır səs vermirlər ki, onu vəzifəyə prezident qoyur.

- Onu kim qoymuşdu ki, baş nazir?

- Elçibəy.

- Allah rəhmət eləsin. Rəhmətliyin də qəribə-qəribə işləri varmış e. Amma rəhmətlik çox yaxşı kişiydi. O öləndə dədəm ağladı son ölü. İndi istəməsin, o rəhmətliyin xətri niçəx isteyirdi.

- Səhəbətin məcrasını necə deyərlər? beynəlxalq siyasetə torəf yōnoltmak isteyirik. Amma Rüzgar bu sahədə doğrudan da diletantdır. Düzdür, Rusyanın, ABŞ-in prezidentlərini tanır. Hətta onu da bilir ki, Amerikanı İraqa hücumuna başlamaq isteyir. Amma niyəsini bilmir. Birçə onu deyir ki, Amerikanın sözünün qabağında söz deyəndən xoş golmır.

- Gördün, Əfqanistani nə gənə saldı. Daşını daş üstə qoymadı, afganların.

yxındadı e, İran, deyirəm xatası uzaq olsun.

- Son istəyərdin ABŞ İranı bombalasın?

- Yox, yaziqdılardır. Orda da çoxlu azərbaycanlı var axı. Həm də bizi kimi müsləman camaatı.

- Bu Amerika özünü çox helə yekə aparacaq sənəcə?

- Qabağına çıxanı ölkə yoxdu da. Olaydı SSRİ, görəm özünü belə yekə-yekə aparardı. SSRİ dağıldı, indi kefdədir.

- Bəs SSRİ niyə dağıldı?

- Qarbaçov dağıdı.

- Niya?

- Mən nə bilim e. Sən də o qədər qəliz sual verirsin.

- Bəs nə bilirsən Qarbaçov dağıdı?

- Sən bilmirsən guya. Məndən söz alırsan. Bunu hamı bilir ki?

- Deyirlər Rusiyada dağıla-çaq, Çin da, Hindistan da, lap elə Amerika da?

- Amerikanı bilmirəm, amma Rossiya toçrı dağıla-çaq. Çeçenlər kimi o biri millətlər də ayağa qalxa-sa, Rossiya beş günə dağıllar.

- Deyirsən heç nədən başın çıxmır. Amma əməlli başlı siyasetçisən.

- Qardaş, mən ölüm məndən söz alma. Mən butılıka yığanam, siyasetçi deyiləm. Özü də məndən yazmaq istiyirsənə dolanışığından yaz, dərdimdən-sorımdan danışın sənə. Yoxsa, siyaseti neyinəsən, heç başın da çıxmır açığı.

Biz isə Rüzgarla dolanışqdan danışmadıq. Bir də nə soruştacayıq ki? Onuz da hər şey aydın idi. Bu məşgülüyyətin elə bir sırri də yoxdur ki, nəsə öyrənəsən.

Beləcə sağollasılıq ayrıldıq, növbəti həmsəhəbətimizlə, butılıka yığan Rüzgarla.

Hə, lap yaddan çıxmışdı. Əvvəlki həmsəhəbəlimizdən fərqli olaraq o şəklini həvəslə gotirdi. Ən aza buna görə ona böyük bir sağ ol düşür.

Səbuhi MƏMMƏDİ

iştirak elməyim çox vacib bir işdi və hətta orijinal bir çıxış da hazırlamışdım. Durub deyəcəkdim: "bizdə ŞAIR də var, şer yazan da, Qulu ŞAIRDİR; və ardi ƏDALƏT qəzətinin Karavan olavəsində."

Oturacaqdım yerimə: Həlo getməmişdən şair Ələkbər Salahzadə də üzür-xahlıq elədi ki, sən Allah mənim işim cəhdər (onun hər zaman işi çox olur höqiqətən) bəs Quludan üzr istəsən mənim əvəzimə. Gələ biləm-dim. (Üzr istəməyə heç ehtiyac olmadı. Səbəbi bir az sonra):

Bəli, Qulunun şəxsiyyəti-nə böyük hərmət və sevimli bir kitab üçün bu soyuq havada getdim bu Presklubda və əldə bizim bu gözəl tənqidimiz Nərgiz Cabbarlı də rast gəldi. İkimiz birlikdə getdik. Və Qulu qapının ağızindən lərmişdu, güman ki, düşünlüm qonaqları qarşılıyır. Türkəyəyi öpüşdük, təxmi-nən və mən daha o biriləri ilə ipləşmədim, ona görə ki, hə-nən Oqtay Rza yadına düşdə və onun bir məsrəsi məni qorxutdu. KİŞİ ÖPÜŞLƏRİ ÇOXALIB YAMAN: (yonı kişilər bir-birini öpür indi) Bax bu sotırın qəhrəmanı ol-mamaq üçün o biri dostlarla öpüşməkən vaz kecdim və keçib yerimizi tutduq və Qulu Ağsəs orda, eynəyi gözündə, sisə canıyla bu boyda yolu necə gəlməşdi bilmirəm, vəllah, bu saatda (saat on iki idi və Qulu da gecələr qəzət-de gec saatlara qədər işlədi-yindən yarasənətən keçirir, məcburən, bətəşəhimi başqa yera yozmayın siz allah) Xirdalan həra, Bakı həra! Amma gəlməşdi və mən bə-lən elə bir sevinc-mevinc də yox idi üzündə həmisi ki mi. Yorğunluq töküldürdü üzündən:

Qəzətlərdən golən müxbirlər öz işlərində, yerlərinin tutmuşular və şəkil çəkəndə tribunanın lap yaxınlığında və məclisin başlamasını gözləyə-gözləyə bir iki atmacıclar atdıq. Qulunun kitabını ələ keçirmək üçün cuman cumdu tribunaya təref və (sonradan məlum oldu ki, bəs Akif Səmədin də kitabı burada paylanacaq və mən də o kitabdan birisini xahiş etdəm dəstlərdən birindən və yə-nimdə oturan Lətif Mustafə kitabı mənə verdi, məndən alı ki, bəs Akif müəllim bir avtoqraf yazsın, mən də dedim nə olar və mənim Lotişa verdim, onun da Akif Səmədə avtoqraf üçün verdiyi kitabın üstüne Şair Akif səməd yazmışdı: (bu anda gedrim ki, o avtoqrafa baxım burada yaxın görünəm ki, kitab qalib redaksiyada sabab bura əlavə eləyərəm. Və bir neçə gün sonra əlavə: Adını eştəm də üzünü ilk dəfə gördüm Qulu Ağsəsə hərmətə):

Tamam başqa bir alem: Mən bunu heç anlamadım. Qulu Ağsəs bəzən tam bir neçə kilometr aralıda və bu nə iş idi bilmədim, amma bütün bumlara baxmayaq yekə çıxmışın bu kitabı mən arxivində saxlayacam. Lətif şahiddir.

Bunlar hələ harası. Bir gəzel gənc gəldi və keçdi yuxarı başa. Məlum oldu ki, bəs adam bir şirkətin, bir Qur-

mun prezidenti Elçin İsgəndər-zadədir. Elçin müəllim də ev-vəlcə bir az sıxıntılı və sonra isə lap gözəl bir çıxış elədi və on maraqlısından bundan sonra oldu. Məlum oldu ki, bəs bu gün bu qurum şair Şahmar Əkbərzadə adını mukafatları dağıdıcıqmiş, yəni təqdim edəcəkmiş və bir neçə kiçik məlumatdan sonra, mukafatlar dağıldı. Alınan şair Vəqif Bohmənli, yazar Azər Turan, bir çox gənc qız və dəha vallah kimlər oldu bağışlaşınlar unutmuşum, sonra mukafat alanları və Elçin İsgəndər-zadənin bu təşəbbüsünü Yazalar Birliyinin Katibi tənqidçi Arif Əmrəhoğlu da bir gözəl nitq ilə təbrik elədi, sonra Mübariz Məsimoğlu da dərisi bizim də başımıza motivləri üstündə mübariz bər neçə kələm danişdi və mən hələ də nə baş verdiyin fər-qində deyiləm və nəhayət dözə bilmədim və üzümü yanımızdakı Elçin Hüseynbəyliyə tutaraq soğrusundam: adam-qardaşım bu nə işdi bizim başımızda gəlir: BİZ BURA ŞAIR QULU AĞSƏSİN yeni kitabının tanıtımına golmılış və böyük həyəcanın içinde dündən bunu gözələmişim, bəs sabah belə bir yərə gedəcəyik, burdasa tamam başqa bir tödbir gedir. Bu nə işdir?

And olsun bir olan Allaha ki, mən belə şey görməmişdim və böyük hərmətim daxilində canımı dişimi tutub prezident Elçin İsgəndər-zadəyə son ana qədər qulaq asdım (Qulu kimi bir şairin kitabın çap etdiyi üçün) nələr bətə verdiyinin içində çıxana qədər, bər də gör-düm ki, bəs qəzətlərdən gələn müxbirlər artıq ucub gediblər doğma ocaqlarına və bəz qalmışqı bir neçə nəfər və mən yenə bir replika verdim və sonra bu mənzərə sənə çatdı:

Sona çatmağına çatdı və biz

Nərgiz xanım, Arif Əmrəhoğlu

əfəndi və Lətif Mustafə bəy

əfəndi üz tutduq. Yazalar Bir-

liyinə: Açıqı məni dərələməsdi

ki, bir dostum gələcək, gecik-

rəm, amma bu mərasim (mükafat-

fatı alanlar üçün bir ifadə də iş-

lədildirdi. TÜRK DÜNYASINA XİDMƏT:) o qədər surətə keç-

di ki, nə bir-birimizdən yorul-

duq, nə də çıxış eləmək üçün

murazi ürəyində qalanlar ol-

du: cüñki bəs tədbirin insafən,

çox adama dəxli yox idi:

Təbii şair Qulu Ağsəs elə

bir ziyanı deyil ki, bəs oradakı

adamların sayını artırmaq üçün

bizi ora dəvət eləsin və mən də

bər qədər yanlış düşünmürəm

ki, bəs səhv getmişəm, cüñki

hərmətli Nərgiz xanım da məhz

clə Qulunun kitabının tanıtımı

üçün ora gəlməşdi.

Hərmətli Arif müəllim də

eləcə: Canım-gözüm Qulu Ağ-

səs! Heç ürəyini sıxma, heç!

İyidin başı qaldı gərek: Mən bor-

cumu ödədim: Ələkbər Salah-

zadən üzr istəməyə heç ehtiyac

qalmadı. Ancaq onu dedim ki, bəs yaxşı elədin getmədin.

NOT:

Yazalar Birliyinə golən kimi şair Böyükhan Pərviz düşdü üstüne ki, bəs Qulunun səndə kitabı var, onu bir gecəliyinə ver mənə və sonra da mizildəndi ki, bəs mən Quluya öz kitabı Presklubda verməmişdim: Və sən də xatırla, Qulu Ağsəs, o kitabı sənə hənsi məkanda veribsə, sən də elə elə.

Nəsib NƏBİOĞLU

Gəl aç qapısını...

Qalib ürəyimdə min nakam arzum
Ümidim təzədən boy ver, pəhrələn!
Xoş günüm hardasan, niyə gecikdin?
Nura dən başıımın üstüne ələn!

Nura dən yolumun üstüne ələn,
Səni gözləyirəm nə vaxtdan ərə!
Nə olar qəlbimin kədəri getsin,
Nə olar qəlbimdən silim qəhəri?

Ləngidin qərq oldum qaranlıqlarla,
Nə də ki bir nurlu sahərim oldı!
Baxtım gətirmədi vətən sarıdan
Qismətim həsrətim, qəhərim oldı.

Dolama, yollarda yaman ləngidim,
Haraya gedirəm bu minvalla mən!
Dedim ki, təzədən gedim yolumu,
Züləmtən işığa çıxan yolla mən.

Gülüşüm, gözləmə nə olar indi,
Gedim sevindirim əsir yurdumu,
Haradan bu qara yeller əsibdi?
Talayır, doğrayır, kasır yurdumu!

Bir məhəl qoynan yox mən dediyimə,
Yozurlar yad səmtə dediklərimi!
On ildir yurdusuzam, yuvəsizmən,
Zəhər elayıblar yediklərimi!

İlahi, tutmuşam mən otayındən,
Tüstüstü yananam bir şair kimi!
Axi haqq sözünü deyir şairlər,
Qoyma məni qalam müqəssir kimi!

Sərsəmi yuxular gecələr məni,
Aparar daşların ziyanına!
Övlad sevgisini aparıb qatar,
Daşların dözümlə məhəbbətinə!

Dünyanın qulağı kar olub çıxdan,
Görəyim, duymayı bu boyda dərdi!
Daşlar deyə-deyə Kəlbəcər boyda,
Qəlbimdə Kəlbəcər dərdi gəyərdi!

Aç-aç yollarını ulu dağların,
Aç-aç qapısını görək o günü,
Ana balasına sarılsın yənə,
Yenidən bizə ver o toy, düyüñü!

Moskva 2002-ci il

Əgər yolum düşsəydi...

Səni gərsəm hey qalaram fikrin əlində,
Xəyal məni uzaqlara aparar, gedər!
Ağrı günər, ağır illər mangənə kimi,
Sixar məni yenə şiar bağrımı didər!

Birdən elə yuxalıram uşaqlan betər,
Dil açıram körpə kimi, nənə, ay nənə!
İstəyirəm uşaqlam, ciliz bir uşaq,
İstəyirəm etəyinə bürünəm yenə!

Sən işlədin ata, ana yerinə onda,
O ilları, o günləri unudum necə?
Bildim elin qabar oldu yun darağından,
Pərlə cəhər nəgmə dedi bizi hər gecə!

Yadimdə qızıl itin hər qaraltıya

Hərdən-hərdən mirildiyib hürməyi vardi!
Ocaq üsta isidərdin, verərdin bizi,
Hərəməzin bir xamralı dürməyi vardi!

Tale bizi çox çıxardı öz sınağından,
Çörəyimiz onda çıxı daşdan, qayanad,
Yuxumuzdan oyadardin bizi hər sahər,
İndi bizi belə erkən yoxdu oyadan!

Deyərdin ki, kişi yatraz bir belə, bala -
Kişi qalxar öz yerindən günəşden qabaq!
Kimsə dursa yuxusundan təbələ olmasa,
Yollarında nur olacaq, uğur olacaq!

On yaşında kişi deyib çığdırın məni,
Odun yarib, ot biçərdim kişilər kimi!
İşə-güçə başıqı başım elə qarşadı ki,
Zəhmətimlə uzaqlara qovardım qəmi!

İstəyirəm o çağlara baş alım gedim,
İstəyirəm yenə əkin-biçində olum!
Vallah, gedib meşələrdən odun çəkərdim,
O yərlərə mənim ağr düssəydi yolum.

Moskva 2000-ci il

Bizə gələndə

Sən gələndə evimizə bir bahar gəlir,
Sən gələndə nur cilənir bə evə, ana!
Səs-kuyündən nəvələrin, siltəqlığından,
Sanki, soyuq divarlar da gəlirlər cana!

Tez dəyirş evimizə abı-havası,
Gəlşinlə ev dəstənə, nağıllı olur!
Nəbi o gün dəcəlliyyin daşını atr,
Həmin gün sakit olur, ağıllı olur!

Doymaq olmur çox şirində bayatıların
Dinləyirik nəvə kimi, bir oğul kimi!
Öz başına gələnləri düzüb qoşursan,
Danışısan uşaqlara bir nağıl kimi!

Bəlkə elə acıysanız otən gününə,
Şərık olan tapılmadı dərdi-sərəna!
Nağıl bitər, nəvələrin alma gözləyər,
Onda noğul paylaysan alma yerinə!

Doymaq olmaz səhəbtindən,
belə ləhcədən,
Danışığın nağıl deyil şirin nəğmədi!
Nəbi yatraz, o gecəni özün bilirsən,
Sən zülmətdən çıxarsan
Məlikməmmədi!

Elə danış səfərinə gedən qayıtsın,
Keçəl Həmza keçəlliyyin bir də danması!
Aşib getsin Ərzurumun gədiklərini,
Danışanda elə et ki, Kərəm yanmasın!

Qoy al çəksin aşiq Qərib qəribliyindən,
Koroğlu da dəşmənlərin töksün qanın!
Ta Məcnun da dəli olub çöle dəşməsin!
Dəyişməsin yaşıq Sənan din-imanını!

Nağılları, dəstənləri düzgün siraya,
Nağıl olmaz, dəstən olmaz
"Dədə-Qorqud" sus!
Nəvələrin saz səsində yatıb durular,
Boy atalar, böyüyərlər hədə-qorxusuz!..

Moskva 2002-ci il

Bax belə

Sazın, sözün qədrini bilən hərmətli eloğlu-muz
Şaban müəllim Gəncədə bir toyda
saçlarını ağırdığını görüb mənə, - şair
Kəlbəcərə qara saç saxla, - dedi!

Bu dərd var ki, sonu yoxdu, düyülməz,
Bu dərd var ki, dillə, sözə deyilməz,
Deyərdim ki, daşlar oğlu əyilməz
Daşlar əyib qəmatimi, bax belə!

Sağ ağırdı, aq olmadı günümüz,
Qəmə, dərdə tuşlanıb yönümüz,
Asımana, ərşə çatdı ünümüz,
Allah verib qismətimi, bax belə!

Kəlbəcəsiz qərib qaldım, yaşadım,
Dərdim, qəmim öz ömrümlə yaşadım,
El dərdini ürəyimdə daşdım,
Qoy el versin qiyatımı, bax belə!

Gəzdirdiyim bir quruca qəfası,
Aldığım da elə-bəla nəfəsdi,
Xəyal uşub Dalidağa teləsdi,
Eyləmeye səhəbatimi, bax belə!

O dağlara bənzəməsən inciyər,
Nə faydası qərib elə bit, cüçər?
Bir gün gələr özü duyar Kəlbəcər,
Həsətüm, məhnətim, bax belə!

Yad yuvalar isitmədi məni heç,
Kimsə qovmaz başım üstən çanı heç,
Dünya duyb, eştəmədi məni heç,
Mən yazıram heyətimi, bax belə!

Tapılmayı ürəyimin məlhəmi,
Yalan vədlər çox tökübdü zəhləm,
Nəsib deyər kas gəryədüm məhləm,
Unudaydım firqətimi, bax belə!

Moskva 2002-ci il

Təki dağlar çağırsın

Üzümü dağlara tuturam yenə,
Dağlar ümidi yerim, dağlar pənahım!

Tutub atayından hey yalvarıram,
Arzumu gőzümüzə qayma, allahım!

Sözmə çatacaqdı öz mənzilinə,
Yarida qalmağı öz günahımdı!
Dağlara yazdığım şerlər-duam,
Mənim fəryadımdı, mənim ahımdı!

Qoynuna dönmək bu nəğmələrim,
Ya danışında, ya da bir axşam!
Sizin qoynunuzdan uzaq olsam da,
Mən övlad borcumu unutmamışam!

Özüm də qoynuna dönmək istərəm,
Üz qoymaq qayana, daşına sənin!
Bəs niyə qədrini bilmədim, dağlar,
Qoy gəlim dolanım başına sənin!...

Şimşəkdən taxaram qanadlıları,
Boram, tufanı keçib gələrəm!
Təki, bala deyib səsləyin məni,
Sizin qoynunuza köçüb gələrəm!...

Moskva 2002-ci il

Versin

O dağlar sırmı vərməz heç kimə,
Demirəm mənə də sırmı versin!
Bir yolluq qoynuna sığınmaq üçün,
Bir qarış çıxaklı yerini versin!

Yənə də zurnada çalınsın cəngi,
Ürək bir toxmaq ol, bir aza səngi,
Çıxın yuvasından dağlar pələngi,
Yağı düşmənlərin dərsini versin!

Nəsib qayasından dözüm alıbdı,
Sönməz, kahasında közüm qalıbdı,
Hələ gəncliyimdən gözüm qalıbdı,
O dağlar qızının birini versin!

Moskva 1988-ci il

Bilmir

Kəndimizdən didorgin
düşmüs bir qohumumuza</

Telman ORUCOV

Bu hadiseler baş verdikdə Cənub ştallarının hərəkəti Şimalı təcəübündə qoysdu. Onlar tez-tez ayrılmayıq barədə telim mözləşlərini eşidirdilər. İndi isə şimal adamları bunun praktikaya keçdiyini gördükdə, ona qəribə ve başa düşülməyen bir şey kimi baxırdılar. Cənub adamlarının bele qəfil hərəkəti Şimalın sakinlərini məttəl qoymuşdu. İngilabdə onların iti adamları Şimalın məsləhət və rəhbərlik umuduğu adamları da qorxutdu və onları cas-bas saldı.

onları ças-çası saidı. Cenub Karolinanın ayrıldığı ayda, diğer ştalların onun hərəkətinə qoşulmasından evvel Vaşinqtona selahiyetli adamlar göndərdi ki, milli borsun bölünməsini ve ştatın daxilində yerleşen bütün milli mülkiyyətin resmi suretlə özüne verilməsini həyata keçirsin. Byukenen ne etmeli olduğunu bilmirdi. O, tezənə ve açıqca ştalların ayrılmış hüququnu inkar etdi. Lakin o, deyirdi ki, bilsə ki, onların ayrılmalarının heq-iqəten qarşısını almaq üçün legal heç bir fikrə malik deyildir. Hökumətin hüquq üzrə mütexəssisləri ona heç bir yüngüllük getirmədilər. Heç kəs aydın məsləhət vermirdi. Kongress kompromiss tedbirleri görməyə cəhd etdi. Vircinianın təklifi ilə sülh konfransı toplandı ki, razılaşmanın planlarını müzakirə etsin. Senatın komitəsinin rəyi onların təklifləri ilə üst-üstə düşündürdü: Missuri Kompromissi xəttinin Sakit okeana qədər çəkilməsi, həmin xəttde Cenubun qanunu üzrə quldarlığın qurulması və federal xəzənə tərəfindən hebdən sonra xilas edilən bütün qaçan qullara görə kompensasiya verilməsi məsələləri. Lakin Kongress gərindüyü kimi, həla qış başa çatmamışdan Birlükdən evvel çıxmış ştatlardan olan üzvlərlə hissə-hissə eləqəsini kesdi. Onların üzvlüyü üçün tehlükə olduğunu bir şəraitdə heç nə etmək mümkün deyildi. Cenub adamları Senatdan və Nümayəndələr Palatasından çıxanları kimi kabinedən də çıxarıldı. Mülki işlərdə işləyən cenublu vəkillər da öz işlərini tərk edib evlərinə yollandılar ki, öz xidmətlərini yeni Konfederasiyaya təklif etsinlər. Onların ştalları ayrılan kimi Cenubdan olan qulluqçular ordudan və herbi-dəniz qüvvələrindən çıxarıldılar. Köhnə Birliyi tərk edən və yeni Konfederasiya yaradan ştallar öz ərazi lərindən olan cəbbaxanaları, fortları, gömrük məntəqələrini və poçt idarələrini öz mülkiyyətlərinə götürdüler. Vaşinqtonda hakimiyət ne etmək lazımdı qərarına gəlməmişdən evvel, Cenubdakı her bir istehkamlanmış yer, Çesapik buxtasındaki Monro fortu, Charlston limanındaki Samter fortu və iki fort müstəsna olmlaşma Konfederasiyanın mülkiyyətinə keçdi.

Buna bənzər şeylər elaqələrin
kesildiyini göstəridir və Byuknen
bəlkə də idarə etdiyi hökumətin ne-
cə hökumət olduğunu bilmirdi. Onun
ətrafında olan adamların bəziləri, on-
dan asılı olaraq bu adamlar inanırdılar
ki, Cənub ştatlarının bu hərəkətləri
etməyə hüquqları vardır. Digerləri
onların hüquqlarını inkar edirdilər, la-
kin onlara necə mane olmaq yolunu
bilmirdilər. Başqları isə nə etmək
lazım olduğunu bilirdi, lakin bunu et-

(Əvvəli qəzetiimizin öten şənbə
sayalarında)

məyə cəsəretləri və ya təşəbbüsleri çalmırı. Bütün ölkə gözləyirdi ki, prezident özü işe qarşısaqdır, göz-leyirdilər görsünler ki, Linkoln və onun respublikçi məsləhətçiləri nə edəcəkdir. Adamları yenidən prezidentin kədərlərini və qayğılı gözlərinə diqqət yetirdilər, onu da görürdülər ki, müeyyən qədər irelini dərindən hiss etməklə, yenil, həm da həla təcrübəsi olmayan və çətinlikdə qalan adam kimi, onun üzərinə, götürdüyü vezifənin dehşətli mesuliyyəti düşmüşdür. Onlar bu adamin ustalığını bilmirdilər. Əynindəki sade paltarı onun böyük bədənindən asılmış kimi görünürdü. O, dövlətin en mühüm işlərinin arasında beşə yumorundan qalmırıldı. O, böyük kasılıqlıda böyüdü. Onun atası bir yerdən başqa yere öz böyük alləsinə köçürürek, özüne kömək və sığınacaq axtarıldı. Lakin her yerde o, kasıb mövcudluğandan başqa heç ne tapa bilmirdi. Onun böyüməsi başqların kimi leng getmişdi. Onun həyatı öz qonşuluğunda olan sadə adamlarla bir yerde

promiss mümkin deyildir, ancaq müharibe mümkündür.

Cenubun liderleri başlangıçda bunu gözlemirdiler. Onlar fikirleridir ki, ölenki vətəndəş müharibəsinə deyil, konsitusiya böhranına getirəcəkler. Onlar guman edirdilər ki, federal quruluş çərçivəsində öz hüquqlarını yaxşılaşdırmaq risqi və qesdən parçalanmağa təref meyl etmək. Birliyə olduğundan daha yaxşı etməye imkan verecekdir. Onlar Simaldakı öz eleyhdarlarının bu şərtləre razılığı gelmesini gözleyirdilər. Onların ehalisi bu gözleməde də, başqa məsələlərdə olduğu kimi öz liderlerinin arxasında gedirdi. Lakin Samterdə top atışlarının səsi eşidildikdə bu, nəhayət başqa məsələyə çevrildi. Yeni niyyətlərin və ehtirasların atışının həycəni bütün ölenki, Simalı ve Cenubu bürüdü. Bu həm bir tərefdə, həm də digər tərefdə baş verirdi. Cenub adamları evvelce heç də açıq gözle qesdən müharibəyə və qiyama getirin yolu seçməmişdilər. Simalın adamları mühafizəkar

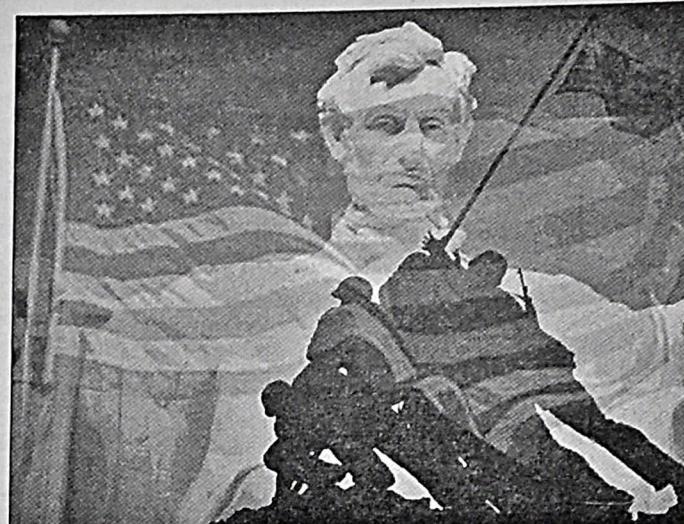
caqdı. Müharibə tezliklə öz həqiqi təbiətini göstərdi. Her iki teref öz ehtiyatlarına sahib olmağa çalışırı. Bu ümidsiz işdə heç bir şübhə və fasilə olmadıqda bütövlükde qıtə vətəndas mühərbişinin alovuna büründür. Bu iki bölgün toqquşmasının necə heybəti və qəti olduğunu hamı görür.

Amerikada Vətəndaş Muharibəsinin meydana gəlməsinə bir çox sebeblər göstərilir. Hər şeydən əvvəl burada bir sebəb var idi - bu da quldarlıq idi. Muharibəyə qeder olan qırı illik dövər nəzar salınsa görənlər, ki, bu illər mühərbiyən yaxınlaşdırır. Qul məsələsindən qalxan çoxlu problemlər meydana çıxırdı. 1820-ci ilde Şimalla Cənub arasındakı eks təbliğat Missuri Kompromissi ilə nəticələnmişdi. Bu Kompromiss heç şübhəsiz quldarlığın Şimaldan və Kenarda saxlanmasına kömək etməsinə baxmayaraq Cənub üçün birbaşa qələbə idi. Missuri Kompromissinin mahiyyəti ondan ibarət idi ki, bu ştat Birliyə quldarlıq ştatı, Mas-

olardı. Birincisi, münahâbeden ewvel-ki bir çok iller arsında quldarlar hökümète aqâlıq etmişdiler. İkincisi, ümumilikde xalq onlara reğbet bas-lemirdi. Öger o vaxt bütün hakimiy-yetin menbəyi kimi xalq quldarlarının idarəciliyini bêyeməsəydi, neçə ola bilərdi ki, onlar işi öz əllerinə gö-türsün. Axi xalq bunu etmeye hüquq və hakimiyete malik idi. Buna belə cavab verilə bilər ki, xalqın eksəri-yəti elə bunu da edirdi.

İlk dəfə xalq Meksika müharibəsini başlamışa görə Demokrat Partiyasını məslübüyyətə uğradı, sonra onları Kompromiss tədbirlərinə görə kenara atdı. Bu müləyim rəltar səmərələ deyildi və xalq cəsərətlə tədbirlərin zəruri olduğunu görüb, yeni siyasi partiya yaradı, bu partiya quldarlığın genişlənməməsi əsasında yaradıldı və öz prezidentini seçdi. Bu quldarlığın genişlənməsinin dayandırılmış olduğuna işarə idi və quldarlıq buna döza bilməzdi. Bu vaxt müharibə galib çıxdı. Bu partiyanın öz prezidentini seçmek

ABS tarixindən: hadisələr, əhvalatlar və şaxsiyyatlar

addirilmişdi. Onun xüsusi istedəndən heç bir elamət görünmürdü. Lakin onun ağılına bir məhərət gücü eləvə olundu. O, etrafında olan adamların dərdlerini, ağrılarını başa düşməkə tuta bilirdi. O, öz fərasətni, başqa uşaqları oyun üçün istifadə etdiyi halda, müşahidə üçün, sözlərində işə daqiq nitq vasitəsi kimi istifadə edirdi. O, öz ştatında özüne karyera düzəldirdi və bu zirvəsinə senator Duqlasla mübahisədə çatdı. Bu mübahisənin bütün ölkə eşitmək isteyirdi. Və o prezidentliyə hazır olanda prezident seçildi. O, Syuardi və Çeyzi, onların her ikisi vaxta qədər onun partiyasının liderləri kimi qəbul olunurdu, - öz kabinetinin tərkibinə devət etdi, birinи dövlət katibi kimi, digərini isə maliiyyə naziri kimi. Lakin o, hem də başqa nöqtəyinə-nəzərə malik olan ve özünün şəxsen seqdiyi adamları da bura cəlb etdi və o, özünün siyasetini seqdi. O, özü sade adamların içerisinde terbiya olunmuşdu, sadəlikdə qanuna hörmət etmeye və ona təbe olmağaya adat etmişdi. O, Konstitusiyaya xüsusi ehtiramla yanaşırı, onu qorumağa və müdafiə etmeye and içmişdi, "andi içməmişdi ki, hakimiyəti əldə etsin və bu hakimiyətdən istifadə etdi ki andi pozsun. O, öz vəzifəsinə geniş bucaqdan baxırdı və öz inanımı elan edirdi ki, o vaxt and pozulacaq və o, qorunub saxlanma-yacaqdır ki, eğer quldarlığın saxlanması və her hansı əhəmiyyətsiz bir məsələyə o, "imkan verəcəkdir ki, hökuməti, ölkəni və konstitusiyanın əhamisini bir yerde darmadığın et-sin". O, Birlifyi saxlamağın temiz niyəti ilə ayrınlarıları barışdırmaq məsələsini birləşdirirdi. O, sebirlilik və müşahidə mövqeyini tutdu və hərə-

ket günün üçün reyin ve hüquqların
gelib çıxmasını gözləməsi başladı.
Bu müddət 1861-ci ilin aprelinin ev-
vəllərində gəldi. Həmin gün Vasinq-
tondan Cənubi Karolina qubernatoru
una xəber göndərildi ki, Fort Samle-
rin tululmasına qarış eləvə kömək və
səhiyyat göndərilecekdir. Bu xəber
aprelin 8-də göndərildi. Aprelin 12-
de fortun üzərində atəş açıldı. 14-də
kömək bura gelib çatmadınsan av-
val onun kiçik qamizonu təslim oldu.
Aprelin 15-də Linkoln bayanatı ilə
təltifmiş beş min könüllü çağırıldı. Bu
şəra ilə daha dörd Cənub ştatı Bir-
ləndən ayrıldı: mayın 6-da Arkansas,
10-de Şimalı Karolina, 23-de Vircini-
ya, 8 iyundə isə Tennessee ölkənin
şəhərkibindən çıxdı. Nəticə məlum idi,
ki bir adam bilirdi ki, heç bir kom-

qanun və hüquqların tərəfdarları olaraq Cənub adamları kimi, ilk zərbədən və ayrılma sürprizindən, məcburiyyət və ya zorakılıqlandan gəri cəhdildən qayğılı suradı özlərinə sual verirdilər ki, onlar na edəcəklər. Öz hökumətləri da bu vaxt tərəddüd edirdi. Prezidentin kabinetindən olan Syuarcə qəribə bir tələf etdi ki, quldarlıq məsələsinə məhəl qoyulmaya bilmək və ölkə birlikdə hücumçu siyaseti müdafiə edəcək. Yeqin ki, ölenin diger hissəsi kimi Cənub da vətənpərvərlik əhval-ruhiyyəsindən çıxış edəcəkdir. Bu müharibənin səsi və adamlara atmosferin özünü həm şimalda, həm də cənubda oxşar qaydada dəyişdirmək çəgirişi idi və bütün fikirleri yeni yola döndərirdi.

Montqomerinin əvəzində Riçmond konfederasiyanın paytaxtı olub. Bu Cənubun hökumətinin qulluqçularını öncəgedə, həmçinin Şimalın və Cənubun sərhədlerini birbaşa üz-üzə qoymadı məqsədini güdürdür. Deviş Cənubda könnüllürləri, şimalda Linkoln edən kimi silah çağırıldı. Bu çağırışlara her iki bölgədə həvəsle cavab verildi. Hetta bundan sonra da adamlar bu qorxulu işi oldukça ləng görüldürlər. Vurmuş qisa olacağının gözlənilirdi. Barışq və ya təslim olma nehayət baş verəcəkdir. Cənubda adamlar göndərilmə yeri artırıla toplasılır, öz alaylarını elə bil ki, istirahət ekskursiyalarına yola salan kimi göndərirdilər, heç də anlamırdılar ki, taleyin onları yaxalamasına o qədər çox qalmamışdır. Az vaxt keçdikdən sonra bu hallisuniasiyalardan vəxşa cıxa-

saçusetsdə ayrılan Men isə tarazlığı saxlamaq üçün quldarlıqlıdan azasız kimi daxil olmuşdu. Bu Akt həm də satın alınmış Luiziananın değer hissələrində quldarlıq qadağan olunmuşdu. Sonra Texasa məsləhət geldi. Cənub Texasa görə ləngid Şimal zəif etiraz etsə de, Texas ştatı oldu. Bunun üstüne Meksika mührəbasının ağırlığı geldi. Bu ərazinin de çoxu quldarlıq ərazilisi olmuşdur. Cənub daha bir qəlebə qazandı. Qul sahiblərinin başqa bir qəlebəsi yox idi. Kaliforniya ştatının olduğunu ya azad ştat olması bəredəki mübahisə ərazinin azad olması bəredəki siyasetçilərin qərarı ilə hall edildi. Sonra 1850-ci il Kompromissi gəldi ve bu da Cənubun qəlebəsi idi. Cənublular Qaçın Qul Qanununu Şimala tətbiq etmək isteyirdilər. Dördüncü keçidkən sonra Kansas-Nebraska billi ilə qul sahibləri Missuri Kompromissini ləğv etdilər, daha böyük qəlebə

be qazandılar. Bu qanunla onlar Mis-suriye görे verdikleri haqqı geri aldı-
lar. Bununla da qıl sahiblerinin, qıl-
darların qeşebeleri başa çatdı. Onla-
r Kanzas üçün daha bir dəhşətli mü-
barizə apardılar, lakin məglüb oldular.
Çünkü Kaliforniyada meskuniş-
maq üçün adamlar işe malik idi. Bü-
tün kiçik mübarizelerde, hansı yolla
olursa-olsun Cənub qalib gəldi.
Kaliforniya ve Kanzasda bu müüm-
kün olmadı. Yalnız bu iki ərazi de-
xalq hell etmək imkanına malik idi.
Bütün digərlərində işe hər şeyi, ida-
rə edən adlanan siniflər həll etdi.
Bu faktdan iki qat nəticə çıxmış-

məsələsinə gələndə bu da bir həqiqət idi ki, xalqın yarısından azı Lin kolna səs vermişdi, bir çoxu öz inamlarına səs verməyə cəkinirdi, digərləri öz atalarının tarixi partiyalarından uzaqlaşa bilmirdi. Lakin bu da dəqiq idi ki, 1860-cı ildə ölkənin xalqının böyük eksəriyyəti quldarlığın daha da yayılmasına, qarşı münasibədə əks mövqə tuturdur. Lakin quldarlıq da çox hiylər idi, baxma- yaraq sehvler də edirdi. Bu sehvlerden biri Qaçqın Qul Qanununun şimal ilların vicdanına təlqin edilməsi idi. Bu şimalını quldarlıq, onun da-ha eybacər formasında baxmağatırıb çıxarıdı. O, ağa ilə qul arasındakı xoş münasibəti görmürdü, yalnız qara adamin hissəyatını görürdü və bələlər barebə onların ehvalatlarını eşidirdi. O, göründü ki, qaçqın tutulur və sürüklənib geri quldarlıq ərazilisinə aparılır. Bələ sehnələr Şimal adamlarında quldarlıq qarşı nüfret ovadırdı.

Quldarlığın en ciddi səhvi Birliyi dağıtmaq məqsədini güdmeklə, ölkəni müharibəyə səvq etməsi oldu. Bu cəsarətli sıçrayış idi və fəlakəlli sahə olduğunu sübut etdi. Quldarlıq Konstitusiya tərəfindən himaya edilirdi və onun təsiri Şimal siyasetçilərinin üstünlədə də düşürdü. Bu vaxt isə quldarlıq Konstitusiyani dağırdırdı və öz şimallı dostlarının özüne münasibətdə yadlaşdırındı. O, bu məsələ barədə aşağı məhkəməyə şikayət etdi, Konstitusiya və Hökumət isə yüksək tribunalda, xalqın mühakiməsinə verilməli idi. O, Kaliforniya və Kanzasın taleyindən heç nə öyrənməmişdi. Quldar bilirdi ki, Şimal Cənubdan ölçüyə gəlməz dərəcədə güclüdür. O, dəqiq bilirdi ki, taqəd-dən salan müharibəde Birliklə qul gücü arasında vuruşma başa çatacaqdır, heç biri diri qala bilməyəcəkdir. O Birliyə hörmət hissinin altında idimi, Şimaldakı köhnə bayraqa onun mahabbət hissi vardı?

Orun mənəbbət hissə vardımı? Abraham Linkolnun Prezident seçiləməsi xəberi baxmayaq ki, gözlənilməyən deyildi. Cənubun bir çox hissələrini üzərinə zərbə kimi düşdüş. Radikalların çoxu bu nəticəyə sevindi. Onlar iddia edirdilər ki, indi onlar ayrılmak üçün kifayat qədər sebəbə malikdirlər. Lakin çoxluğun hissəyi qorxudan və bələli gələcəkənd xəbar verirdi. Birlikdən ayrılmak təhlükəsi bir əsre qəder mövcud olmuşdu. Şimalın və Cənubun çox ştatları buna təhrük edilirdi və adətən azacıq qorxu hissə yaradırdı.

(Ardı var)

Core Bus ideoloji mühəribəni gücləndirir

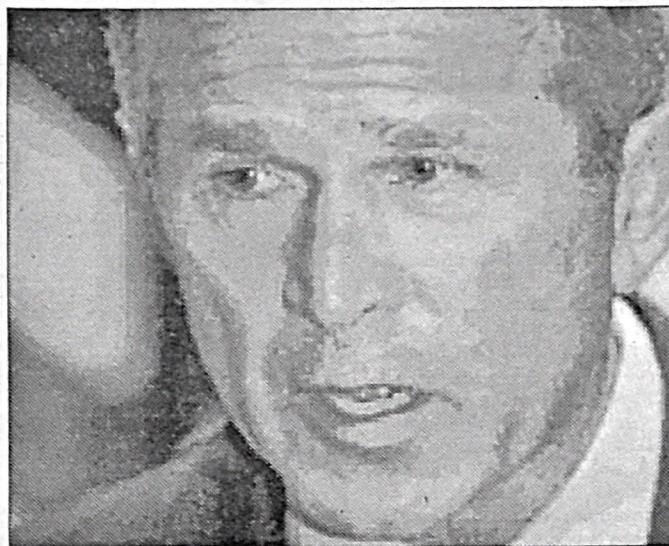
İRAQA SƏPƏLƏNƏN 500 MİN NÜSXƏLİK VƏRƏQƏLƏRDƏ ƏHALİ
"AMERİKA RADİOSU"NU DİNLEMƏYƏ ÇAĞIRILIR

Bu günlərdə ABŞ prezidenti Core Bus İraq lideri Saddam Hüseynin "Qiymət günü"nün artıq yaxınlaşdığını barədə fikrini münasibət bildirib. Texasdakı rənçəsində jurnalistlər qarşısında çıxış edən Bus qeyd edib ki, o, hərbi əməliyyatların başlanmasını istəməsə də, İraq rejimini tərkisələh yolunda atacağı addımlara şübhə ilə yanaşır. Bu bəyanatdan sonra olavaş olaraq daha 17 min hərbi qulluqçu İran körfəzinə göndərilib. Buna qədər körfəzə ABŞ-in 60 minə yaxın əsgər və zabit heyəti yerləşdirilmişdi.

Bu günlərdə səmaya qalxan ABŞ təyyarələri tərəfindən 500 minə yaxın vəroqə İraqın ərazisinə səpələnilər. Həmin vəroqələr İraq əhalisini öz radioqo-buledicilərin "Amerika radio"sunun yayılmışlığından əldə ettilər. İraqın vitse-premieri Tarik Əziz bəyan edib ki, bizim tərafımızdan BMT-nin irəli sürdüyü bütün tələblər yerinə yetiriləcəyi halda bələ, Vaşinqton İraqa hücum etmək niyətindən el çəkməyəcək. İraq tərəfi BMT mütəfəttilərini ölü-

kə ərazisində apardıqları yoxlamaları həddən artıq sərt keçirmələrindən şikayətlənlər. Bununla bərabər, ekspertlər üçün hansısa bir mane olmadığı və lazımi şəraitin yaradıldığı da bəyan edilib. BMT ekspertləri ilə rəsmi Bağdad arasında əlaqələri koordinasiya edən İraq generalı Məhəmməd Aminin sözlərinə görə, noyabr ayında ölkəyə gələn mütəfəttilər tərəfindən artıq 230-a yaxın obyekt təftiş olunub: "Bu yoxlamalar zamanı ekspertlər bəzən öz mandatları çərçivəsindən kənarə çıxaraq, hətta müəssisələrin kommersiya fəaliyyətlərinə də müdaxilə ediblər".

Bütün bunlara baxmayaraq mütəfəttilər tərəfindən inidiyə qədər nəsənə aşkar edilməyib. BMT ekspertləri isə öz növbəsində gələcək yoxlamalar zamanı vertolyotlardan istifadə etmək qərarına gəliblər. Bu üsulla mütəfəttilər öz təftiş sahələrinin miyazını genişləndirməyə və İraq hökumətinin ölkə ərazisində gizlətdiyi güman edilən atom,

kimyəvi və bioloji silah saxlanılan yerləri tapmağa ümidi edirlər. Yoxlamaların nəticələri barədə hərbi ekspertlər qrupunun rəhbəri Xans Bliksin yanvarın 27-də BMT Təhlükəsizlik Şurası qarşısında məruzə edəcəyi gözlənilir.

Çernobil AES-in enerji blokunun bərpasına başlanılıb

LAYİHƏNİ QƏRB ÖLKƏLƏRİ
MALİYYƏLƏŞDİRİRLƏR

Çernobil Atom Elektrik Stansiyasında dördüncü enerji blokunun poladdan olan müdafiə qapağından bərpası işlərinə başlanılıb. Gözənləndiyinə görə, bu, dağılmış reaktorun bütünlükə bağlanmasıyla nəticələnəcək. Hal-hazırda 1986-ci ilin 26 aprelində qızanın baş verdiyi orzida 200 tondan artıq uran var ki, bu da otrəf mühit üçün böyük təhlükə mənbəyidir. Rəsmi məlumatlara görə, polad müdafiə qapağından qoyulması üzrə işlər qərb ölkələrinin vəsaiti hesabına həyata keçirilir. Bu layihənin fəaliyyəti 10 il müddətinə nəzərdə tutulur. Həmən layihənin reallaşmasına Ukrayna, ABŞ və Fransanın ən peşəkar mühəndisləri cəlb olunublar.

Terrorçuların qətl siyahısı geniş olub

YƏMƏNDƏ 4 NƏFƏRİN ÖLÜMUNDƏ
İTTİHAM OLUNAN İKİ YARAQLININ
İSTİNTAQI YENİ VERSİYALAR
ORTAYA ÇIXARIB

Üç amerikalı həkim və siyasi xadimin qətlində ittiham olunan iki islamçı yaradının, bu cinayətləri tərəfdikləri Yəməndə jurnalistlər və ölkənin bəzi siyasi liderlərinə qarşı da sui-qəsd planı olub. Bu barədə Yəmən Təhlükəsizlik Xidmətindən məlumat verilib.

Ölə əl Caraplanın və Abid Əbdül Razak Kamalın istintaqa ifadələri zamanı müstəntiqlər terrorçuların hədəfindən olaraq səkkiz nəfərlək siyasi tərəfdar yığın Əsəmə bin Ladenin "Əl-Kaida" terrorçuları təşkilatıyla əlaqədə şübhəli bilinir. Amerikalı həkimlərin qətl işiyle bağlı ümumiyyət 30 nəfər həbsə alınsa da, hələlik onlardan birinə də rəsmi ittiham verilməyib. Qeyd edək ki, bu cinayət işinin istintaqi Federal Təhlükəsizlik Xidməti ilə six əməkdaşlıq çərçivəsində aparılır.

ABŞ İsrailə Çinə silah satmağı qadağan etdi

RİÇARD BAUÇER: "BİZİM BU ADDIMIMIZ HANSISA
"KOMMERSİYA MARAQLARI" GÜDMÜR

"Washington Times" qəzeti yazdıqına görə, ABŞ Tayvana qarşı təhlükənin ardığını əsas gotirok İsraildən Çinə silah satmamağı tələb edib.

ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibi Richard Bauer bəyan edib ki, bununla ABŞ İsrailə Çinlə hərbi əməkdaşlığın hansı strateji nəticələrə gətirəcəkini aydın nümayiş etdirdi.

Bauerin sözlərinə görə, bu addımıyla ABŞ yalnız dünyada təhlükəsizliyin təmin olunması məqsədi gündə və rəsmi Vaşinqtonun İsraildən Çinlə silah alverniyi dayandırmasını tələb etməsi hansısa "kommersiya maraqlarına" görə deyil. Amma İsrail Müdafiə Na-

zirliyinin əməkdaşlarından biri bu "marağın" olmasını istisna etməyərək bildirib ki, ABŞ hərbi-sənaye kompleksləri hər vəchlo öz rəqiblərini Çin bazارından sixşidin -çixarmaq istəyirler.

İsrailin Çinə məhz hansı silah, yaxud texnologiyani satdıqını isə Bauer dəqiqləşdirməyib. O, yalnız İsraildən Çinə 2000-ci ilə satılması nəzərdə tutu-

lan, lakin Ağ Evin təzyiqləri nəticəsində baş tutmayan Phalson keşfiyyat təyyarəsi barədə sövdəleşmənin yenidən gündəmə gəldiyini qeyd edib. Son müqavilələrdən biri barədə isə öten ilin iyulunda məlum olub. Həmin vaxt ABŞ keşfiyyatına məlumat sizib ki, İsrail tərəfindən Çinə bir neçə Harpus raket sistemi satılıb və həmin silahlar Tayvanla sərhəddə yerləşdirilib.

Finlandiya bu dəfə NATO-ya üzv olmaq qərarında qətidirmi?

ÖLKƏNİN BAŞ NAZIRI PAAVA LIPPONEN HƏLƏ DƏ
BU MƏSƏLƏDƏ TƏRƏDDÜD EDİR

Finlandiyanın baş naziri Paavo Lipponen ölkəsinin NATO-ya qəbul olunmasını istisna etməyib. Bu haqqda Finlandiya dövlətinin başçısı "Seura" jurnalına müsahibəsində bildirib. Onun sözlərinə görə, Finlandiyanın NATO üzvlüyüne qəbul olunması məsələsi artıq gələn parlament seçkiləri-

nə qədər detallarınacaq nəzərdə keçiriləcək: "Finlandiya NATO-nun genişləndirilməsi prosesini və Rusiya ilə hərbi əlyans arasında olan münasibətləri daim diqqətdə saxlamalıdır. Çünkü Finlandiya NATO ilə münasibətlərdə Rusiyadan zoif mövqədə olmamalıdır"- deyərək,

www.525ci.com

Ürəkdən ürəyə yollar görünür

Dogru deyiblər, adam doğduğu torpağın cazibə qüvvəsini, gücünü ondan ayrı düşəndə daha çox hiss edir. Təmamilə başqa mədəniyyətin nümayəndələri sənən mədəniyyətinə ikiqat qürur hissi keçirirən. Ruslardan forqlı olaraq amerikalılar Odlar Yurdumuz Azərbaycanın qadım mədəniyyətinə antropologiyasına, ədəbiyyatına dərin maraq göstərirər.

Məhsəti Gəncəvinin ləkənik fəlsəfi rübalları, Nigar Rəfibəylinin sözə yaratdığı təbiət ləvhələri, müsəlman sufi qadınlarının müdrikliyi hələ satrı tərcümədə amerikalıları heyran edir. Amma zaman çərətlə ötür, dünənimiz artıq bu gün tarixə çevrilir. Buna görə də bu yaxınlarda antropologiya professoru Harriet Ottenthaler məndən müasir azəri qadın yazıçıları haqqda məlumat verməyimi xahiş edəndə bir qədər şəşqinliq hissi keçirdim. Ağlıma Afaq Məsud və Əzizə Cəfərzadədən başqa heç kim golmədi. Əfsuslar olsun ki, tranzit dövrünün acınacılıq nəticələri artıq özünü biruza verməkdədir. Ekonomik kasibçılıq mənəvi kasibçılıqla nəticələnir. Bu bir həqiqətdir ki, müasir ədəbiyyatımızın vəziyyəti o qədər də sevindirici deyil. Xüsusiələ də qadın yazıçı və şairlər demək olar ki, yox dərəcəindədir.

Bəlkə də elə buna görədir ki, BBS-nin uzun müddət Bakıda fəaliyyət göstərən aməkdaşı Clœ Arnold ingiliscilli qəzetlərdə müasir azəri qadının yorğan-döşək çırpmaqda və biş-düş işlərində qeyri-adı məharət malik, hər cür məisət əziyyətlərinə qatlaşan qırımızıyanaq evdar xanım kimi təsvir etməyi çox xoşlayır. Bu fikirdə müəyyən qədər həqiqət olsada, etiraf etmək lazımdır ki, bizim zərif cinsin nümayəndələri üzdə olan bu faktı çatışmazlıq kimi qəbul eynilər.

Hərdən, tənər elə galır ki, Nigar Rəfibəyli və Rəsul Rza Azərbaycanın ədəbi tarixində bir-birinə həm ictimai, həm də şəxsi həyatda arxa olan yeganə şəxslər kimi qalacaqlar. Paxriarxal cəmiyyətdə qadının ictimai karyerasına mənfi münasibət bu gün də davam edir. Bu çox mənfi haldır və qadınların bacarığının süni şəkildə dondurulması deməkdir. Amma yənə də, "Ümid həmişə an sonda olur" deyiblər. Bəlkə də çoxdan yağımayan qar Azərbaycana, doğma Bakımıza özü kimi tamiz, bayaz ruh gatıracak və azəri qadını XX əsrin ovvəllərindən çadranı atub ağ günə çıxdığı kimi bu gündən etibarən əsirliklərdən bəri davam edən geriliklər yavaş-yavaş dəyişəcək..

Bəlkə də... Kim bilir? Axı haradan göldüyini bilsə də, insan övladı hara gedəcəyini öncədən gərə bilmir...

Rahilə SULTANOVA,
ABŞ, Kanzas

"Qalatasaray" 10 futbolçusunu itirmək təhlükəsiylə üzləşib

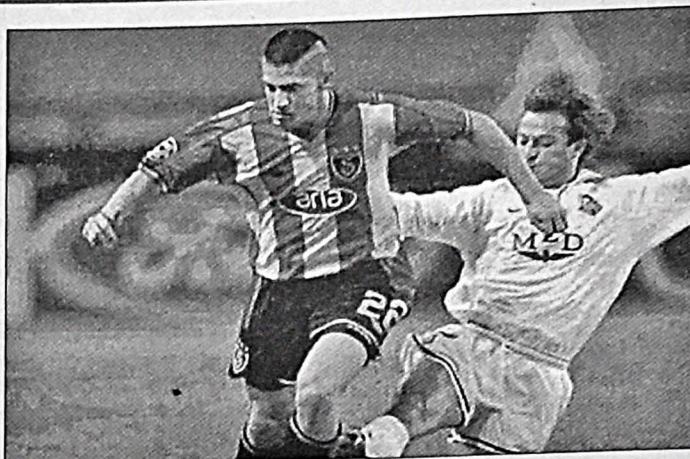
HƏSƏN ŞAŞA "İTER"İN ARDINDAN "BAVARIYA" MÜŞTƏRİ ÇIXIB

Mövşünqabağı həyata keçirdiyi transfer eməliyyatlarından lazımi səməroni görmeyen "Qalatasaray" rəhbərliyi indi ağır durumdadır. Sebeb isə aydır: yaxın 7 ayda klubun no az, nə çox düz, 10 futbolçuya müqaviləsinin müddəti bitir. Buna görə də "Cim-Bom" rəsmiləri gecə-gündüz oyunçu axtarışındadırlar. Amma son yarım ildə "sarı-qırmızılı"lar nə etdiklerini heç özləri də bilmirlər.

Qitənin aparıcı futbolcularından (Effenberq, Roberto Baco, Roy Makay) başlayıb sonda "xırda-xurş"la qurtaran İstanbullular mənətiqi sonluq kimi çempionatın ilk dövrəsi qurtaran-qurtarmaz yeni legionerlər də "üzülüşüb"lər. Məhəmmə-

med Sarr və Kristianla vidalaşan türklər indi də Felipe ilə münsabları aydınlaşdıracaqlar. Bu azmış kimi cari mövsümün sonunda "Qalatasaray"ı daha böyük bəla gözləyir.

Bələ ki, mayın 31-də komandanın birdən-bire 6 futbolcu - Vedat, Karəm, Faruk, Əmrə Aşık, Ümid Karan və Həsən Şaşla olan razılaşmasının müddəti sənətə çatır. Avqustun əvvelinə qədər isə Murad, Suat, Bülənt klubla vidalaşmalı olacaq. Bundan əlavə mövsüm başa çatan kimi "İter"dən icarəyə götürürən Ümid Davala da komanda rəsmiləriyle danışıqlar masasına arxasına oturmaları olacaq. Ayrıca olaraq Həsən Şaşın klubda qalıb-qal-

mayağı məsəlesi bu gün hollini tapacaq. Rəhbərlik yarımmüdafiəçiyə danışıqlara başlamaq istədiyi bir vaxtda futbolçuya Münhen "Bavariya"ndan təklif gəlib. Demo, əvvəlcə gizli eməliyyatlara başlayan almanlar düz 3 həftədir ki, Şaşı oldə ctməkdən ötrü dəridən-qabıdan çıxırlar. "İter"in təklifi, "yox" cavabı verən yarımmüdafiəçi üçün münhenləri 2,5 milyon avro xərcləməyə hazır olduğunu bəyan ediblər. Qeyd edək ki, "Bavariya"nın türklər yaxın 2 gündə rəmzi müraciət edəcəkləri gözənlər. "Sarı-qırmızılı"lar İspaniyada keçirəcəkləri təlim-məşq toplantısına qədər bu məsələnin həllini tapacığı bildiriblər.

Şota Arveladze "Fənərbaxça"nın hədəfindədir

GÜRCÜ FUTBOLÇUNUN İSTANBUL KLUBUNA KEÇİDİNİN BAŞ TUTUB-TUTMAYACAĞI GƏLƏN HƏFTƏ AYDINLAŞACAQ

"Fənərbaxça" rəhbərliyi yenidən futbolcu axtarışındadır. Amma hələlik klub istəyinə nail ola bilmir. Ötən ilin sonları İstanbullular üçün yeni iş günlərlə yadda qaldı. Səhətində problem yaşanan breziliyalı Vaşinqtonun müalicə üçün vətəninə getməsi, ardından komandanın baş məşqçi postundakı Lorant-Çətin əvəzləməsi klubdakı durumun ürəkaçan olmadıqından xəbər verir. Bundan əlavə Revivo və Orteqanın şılaqlığı da rəhbərliyi çətin vəziyyətdə qoydu. İsraili futbolçunu "əhliləşdirmək" mümkün olsa da, argentinalı hücumçu hələ də Türkiyəyə dönmək barədə fikirləşmir.

Bunu görən "Fənər" rəsmiləri transfer mövsümündən maksimum yararlanmağı qarşılara meqssəd qoymalar. At ilinin son günləri İstanbullular "Tottenham"ın ukraynalı üzvü Sergey Rebrova "tamah salsalar da" bir şey alınmadı. Daha doğrusu ingil-

lislərin transfer üçün 5 milyon funt sterlinq istəməsi "Fənərbaxça"nın istəyindən vaz keçməye mecbur etdi. Lakin uğursuz cəhdələr klubu ruhda salmayıb. Bələ ki, onlar Vaşinqtonun əvəzine komandaya digər bir cənubi amerikalını cəlb etmək fik-

rindədirler. Ancaq uruqvayı Moralesle aparılan danışıqlardan sonra futbolçunun şəksi problemlə üzləşməsi razılaşmanın alınmamasına səbəb olub. Amma növbəti uğursuzluq da klubda əsəbi ovqat yaratmayıb. Əksinə, İstanbullular də səviyyəli oyunçularla maraqlanmağa başlayıblar. Hədəfə Şotlandiyaniyan "Qlazqo Reynolds" klubunun gürcü futbolçusu Şota Arveladzedir. Artıq İstanbul klubunun meneceri Arveladze barədə dolğun məlumat toplamaqdən ötrü həmin əlkəngi yola düşüb. Gələn həftənin əvvəlində "Fənərbaxça"nın prezidenti Əziz Yıldırım klub meneceriyle görüşdükden sonra gürcü futbolçunun transfer edilib-edilməyəcəyinə aydınlıq getiriləcək.

Həndbolçular yeni mövsümü ölkə çempionatı ilə açacaqlar

TƏXMINƏN AY YARIMDAN SONRA YARIŞLARA START VERİLƏCƏK

laşmasına nail olmağa çalışır. Qeyd edək ki, qadınlardan ibaret milli komandamızın "Çağırış Kuboku"nu qazanmasına baxmayaraq, 2002-ci il həndbolçularımız üçün o qədər də

ügurlu mövsüm sayılmayıb. Bu məsələdə yığmamızın dünya çempionatının seçmə mərhələsində göstərdiyi zeif nticə öz sözünü deyib.

"Beşiktaş" "transfer pəncərəsi"nə laqeyddir

"FASİLƏDƏ CƏMI BİR ƏCNƏBİ FUTBOLÇUNU KOMANDAYA CƏLB ETMƏYİ DÜŞÜNÜRÜK"

"Beşiktaş" klubunun düşərgəsində nisbi sakitlikdir. Təbii ki, komandanın bu ovqat işlərin qaydada getmesindən xəbər verir. Hər üç "cəbhə" - ölkə çempionatı və kubok, eləcə də UEFA kubokunda İstanbulluların ezmələ mübarizə aparması onların uğurundan xəbər verir. Buna görə də "Beşiktaş" "transfer pəncərəsi"nə laqeyddir. Mütəxəssislerin fikrincə dövrlərə fasilədə komandaya yeni futbolcu cəlb olunmayıacaq. Ancaq "qara-ağlı"ların meneceri Sinan Əngin transfer mövsümündən on aşağı səviyyədə də olsa yararlanmaq istədiklərini bildirib: "Digərləri kimi biz də bu fursatdan bəhərələnməyi planlaşdırıraq. Amma çox yox, cəmi bir ocnəbi futbolçunu fasilə zamanı komandaya cəlb etməyi düşünürük". Ötən il ölkəsinin on yaxşı məşqçisi

seçilən Mirça Luçesku isə Ruminiyada istirahətini davam etdirir. Bir həftə sonra "Beşiktaş" Antalyada təlim-məşq toplantısına başlayacaq.

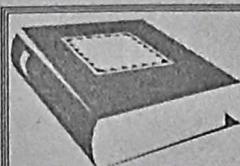
Toplantı qabağı klubun sponsorları maraqlı hadisəylə üzləşiblər. Komandada 26 futbolcu olmasına baxmayaraq rəhbərlik klub sponsor edən firmaya 27 forma sıfırış edib. Bu məqəm media nümayəndələrinin də diqqətindən yaxınmayıb. Odur ki, jurnalistlər komandada legioner cəlb olunub olunmayacağı barədə klub rəsmilərinə müraciət etsələr də onlarda; cavab ala bilməyiblər. Bu məsələnin dünən həll olunacağı nəzərdə tutulsa da, Luçeskonun İstanbulda bir qədər gec gəlməsi məsələnin gələn haftaya qədər təxirə salınmasıyla nəticələnib.

"Tribut" - "Turan AIR" xatırə turnirində də rəqabətə çıxıb

BU KOMANDALAR MÜNASİBƏTLƏRİNİ BU GÜN AYDINLAŞDIRACAQLAR

Dünen Olimpiya İdman Kompleksində görkəmli futbol ustası, mərhum Allahverdi Səfərovun xatirəsinə hər olunan futbol turniri start götürüb. Yarışda 8 komanda - futbol üzrə ölkə çempionatının iştirakçıları "Tribut", "Turan AIR", "Məşəlspor", "Terminal", "Odlar Yurdu Universiteti", eləcə də, 17 və 19 yaşlılardan ibaret yığma və "Veteranlar" komandası "olimpia sistemi" üzrə (uduzan çıxır) mübarizə apırlar. Turnirin ilk günündə bütün iştirakçılar mübarizəyə qoşulublar. Əvvəlcə meydən "Turan AIR" və "U-17"nin ixtiyarına verilib. Elman Ələkbərovun yetirmələri gənclərin ciddi müqaviməti ilə qarşılaşsa da sonda meydandan qalib ayrınlılar (3:5). "Odlar Yurdu Universiteti" - "U-19" mat-

cında da gənclər meydəni başaşağın tərk ediblər. "Tələbə"lər rəqiblərinin qapısından 9 cavabsız top keçiriblər. Sonra meydana "Terminal" və "Məşəlspor" futbolçuları çıxıblar. Gərgin idman mübarizəsi şəraitində keçən bu oyun birincilərin 4:2 hesablı qələbəsiyle başa çatıb. Nəhayət, günün son qarşılıqlarında "Veteranlar" "Tribut"la üz-üzə gəlib və böyük hesablı (2:8) məglubiyətdən yaxa qurtara biləyib. Turnirin yanımfinal oyunları bu gün keçiriləcək. Saat 13-də ölkə çempionluğunu uğrunda "ölüm-dirim" mübarizəsi aparan "Tribut"la "Turan AIR", ardıcındı "Odlar Yurdu Universiteti" "Terminal"la görüşəcək. Yarışın final matçı sabah saat 13-də eyni meydanda oynanılacaq.

AZƏRBAYCANDA YENİLİK!

*Kitab çap etdirmək istəyirsinizsə,
BİZDƏ —*

peşəkarlara müraciət edin!

☞ yiğim,
☞ dizayn,
☞ səhifələmə
☞ və korrektura

pulsuzdur.

“ÇİNAR-ÇAP” nəşriyyatı.
“ÇİNAR-ÇAP” mətbəəsi.

Əlaqə telefonları:
90-27-57; 93-72-55; 98-95-55;

Şollar

Cəvənlilik Mənbəyi

tel.: 90-72-29 e-mail: dushes@shollar.com

Əzizimiz Vusal!

Səni 20 yaşınnın tamam olması münasibətilə təbrik edir, cansağlığı, uzun ömür və sevgi dolu həyat arzulayırıq. Arzu edirik ki, heç bir zaman səni sevənlərin gözünü yolda qoymayanın.

*Gəlişini səhirsizliklə
gözəleyən səni sevənlər*

*Siz hansısa sənədi,
yaxud irihəcmli
materialı
təcili və keyfiyyətli
səviyyədə
tərcümə etmək is-
təyirsiniz?..*

Azərbaycan
Tərcümə Mərkəzi-nə
müraciət edin!

İngilis, alman, fransız, rus, ərəb, türk, fars dillərinə və əksinə yüksək səviyyəli tərcümə və sənədlərin notarial qaydada təsdiqi.

Bizim ünvanı: Nərimanov m-su, Montin qəs., Ş.Mustafayev küç. 27/121 (“Azərbaycan” restoranı və AST-66-nin yanısı) Azərbaycan Tərcümə Mərkəzi Tel: 66-23-10; 66-57-22

CAZIBƏDAR GÖRÜNMƏK İSTƏYİRSİNİZSƏ

- ▼ Piy qatlannın liposaksiya üsulu ilə sorulması.
- ▼ Döşələrin böyüdülməsi və kiçildilmesi.
- ▼ Plastik emalıyyatlar (üzdə, burunda, gözdə, qulaqda, qışlarda, üz dərisinin çekilmesi, boyunda, qarında, ayaq və əllərdə).
- ▼ Qırşların qarşısına almaq üçün üzə platin, qızıl liflərin salınması.
- ▼ Yan və ayaqların kökəldilmesi.
- ▼ Dodaqların böyüdülməsi, əllerin cavanlaşdırılması, burun-dodaq büküşlərində qışlann emalıyyatsız müalicəsi.
- ▼ Kəsilmiş vəterlərin və sinir kötüklerinin bərpası.
- ▼ Başın derisində saç əkdirmə
- ▼ Ayaqlarda damar genişlənməsinin emalıyyatsız müalicəsi.

Emalıyyatları estetik carrahiyyə salıncında böyük təcrlübəsi olan professor Camal Əzimzadə aparır.

YÜKSƏK KEYIFIYYAT-SƏRFƏLİ QiYMƏTİ!

Ünvan: Hidayətzadə 45, “Funda” tibb mərkəzi.
Tel: 40-98-66, 66-28-44, 67-55-82, Mob: (850) 210-26-30

BP istehsalı olan Visco motor yağları alın!

Bu günün və sabahın hər tip mühərrikləri üçün sintetik və mineral yağla-

Visco 7000
Visco 5000
Visco 3000
Visco 2000
Visco Diesel

- Soyuq mühərrikin işə salınmasında rahatlığı təmin edir.
- Mühərrikin gücünü artırır.
- Yanacağın sərfini azaldır, yağlama müddətinə uzadır.
- Mühərriki hisdən temizləyir.
- Mühərriki daim təzyiqlə təmin edir.
- Mühərriki qızmaqdan qoruyur.

Bütün yağlar Avropada istehsal olunub

Visco yağları — müstəsna motor yağları olmaqla avtomobilinizin ideal hərəkətini hər zaman təmin edir

Petrochem Group. 370100, Bakı Mətbuat prospekti, 31,
Tel: 97-61-06, 97-61-07 Faks: 97-61-20

TƏRCÜMƏ

Müstəqil Tərcüməçi kimi ingilis, rus dillərindən Azərbaycan dilinə və Azərbaycan, rus dillərindən ingilis dilinə bütün əslubda mətnlərin, müxtəlif həcmədə kitabların, məcmuə və s., rəsmi sənədlərin, qanunvericilik aktlarının, habelə internetdən istənilən mövzuda məlumatların götürürlər tərcümə edilməsi və onların kompüterdə yığılması ilə məşğul oluram. Vaxtiniza qənaət meqsədilə sifarişləri faks və elektron poçtla qəbul edib göndərirəm. 1 sahifə normativi 270-300 sözdür. Keyfiyyətə və razılışdırılmış müddətə icraya üzrülü səbəblər istisna olmaqla təminat verirəm. Tərcüməçi kimi iş stajı: 22 il. Tərcüməhaqları qarşılıqlı suretdə razılaşdırılmaqla ödəniş istənilən formada olá bilər.

Tel: 47-17-27; 850-311-48-05 (təkrar zəng edə bilərəm);
E-mail:tercumechi@azdata.net. Qurban Rzayev

OKNA, JALUZOZI № 1

Окна и оконные системы (PVC)
собственного производства

Вертикальные; Горизонтальные: 16-25 мм. Защитные жалюзи; Рулонные шторы Антискользящие сетки; Гаражные ворота с ДУ

INTIBAH SANI

OT 9 \$

g. Bakı, ul. Zopre, 5
(za oteləm "Abşeron").
Tel: 98-58-88, 93-27-33.

Milliyət

Öncə Vətəndir!

“Milliyət” - daha bir qəzet yox, dahi bir Sevgidən - millət sevgisindən doğulan qəzet!

Mənəviyyat hər şeydir, hər şey mənəviyyat deyil;
sözümüzün canı, fikrimizin dayağı, əqidəmizin bayraqı bu olacaq.

Böyük millətimizə ayna olacaq “Milliyət” gəlir. Bu aynada görəcəyiniz milli gözəlliklərinizin öyucusu, eyblərinizin döyücüsü olun!

“Milliyət” - millətsevərlərin qəzeti!

Hər bazar günü “Milliyət”də görüşək!

“525-ci qəzet”in kollektivi iş yoldaşları Sevda Sultanovaya DAYISI QIZLInn vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ bağlılıq verir.

Rəşad Məcid və Zəminə Əliqizi Bakı Mətbuat Klubunun əməkdaşı Sevda Ömrərovaya atası AVTANDIL KİŞLInn vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznələ bağlılıq verir.

Afşər Məsud Məzahir Süleymanzadəyə qardaşı AKIFin vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznələ bağlılıq verir.

Bədirxan Başkeçidli və Əhmədovlar ailəsi Vürgün Əyyuba anası ŞƏKƏR XANIMIn vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznələ bağlılıq verir.

Qəzet 1992-ci il noyabrın 17-dən çıxır.

Baş redaktor: Rəşad Məcid
Redaktor: Yaşar Əliyev
Baş redaktor müavini: Yusif Rzayev
Redaktor müavinləri: Kamran Həsənlı, Seyfəddin Hüseynli
Məsul katib: Qalib

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün çıxır
Ünvan: 370033, Bakı, S.Mustafayev küçəsi-27/121

Telefon: 66-67-98, 66-93-40

Faks: 66-25-20

Internet ünvanı: www.525ci.com

E-mail: 525@azdata.net, info@525ci.com, mail@525ci.com
Qəzet “Azərbaycan” nəşriyyatının metbəəsində çap olunub.

Lisensiya: B-484-ABN 022684 Təsisçi: “525” şirkəti

Mətbuat və İnformasiya Nazirliyi.

İndeks: 0046, tiraj: 3725, sifariş: 3

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər. “TURAN”, “EM-PI-EY”, “ŞƏRQ”, “TREND”, “OLAYLAR”, və “AZADINFORM”un informasiyalarından istifadə olunub.

Dərc olunan reklamların mətninə görə redaksiya məsuliyyət daşıdır.